

PETRE BELLU

UMBRELE TĂCERII

roman

EDITURA **FORTUNA**
MARIN T. DUMITRESCU - BERECHET

PETRE BELLU
Umbrele Tăcerii

Roman

EDITURA JBIBBL FORTUNA

MARIN T. DUMITRESCU - BERECHET

Umbrele Tăcerii

JURNAL

I.

Am plâns la mormântul tău, speranță...

Da, am plâns; voi plânge mereu, pentru că sunt un om care s-a lupitat cu morile de vânt, ca să le nvingă. Leiam învins și înăuntrul lor am găsit gol. Un gol pustia, vechi, mucegăit, plin cu șorecime și pânze de păianjen. Într-un colț zăcea tristețea, într-altul deznădejdea; iar mai departe, sărăcia și foamea. Ialtă cei patru cavaleri să apocalipsului, descoperiți de mine.

Mi e sufletul gol, îl bate pustiul, ducându-i, până departe, zădărnicia. Cu toate acestea m-aș mai lupta cu cineva, cu ceva întreg, cu un crez, sau cu un om cinstit. Nu mi-e frică de moarte, s-a de cădere, cât de omul nedemn. E plină arena cu ei. Mi-e silă. Oameni cărți; ar trebui să stea în beciurile polițiilor, se numesc luptători. Idealiștii! Și-au cârpit câteva smee copilărești, cu gânduri furate, și-acum le nalță ca să-i vadă lumea. Sunt plini de ei, iar dacă nu le împărtășești prostia, te distrug.

Am plâns la mormântul tău, speranță!...

Bine că te văzui înmormântată. Te purtam, ca pe un blestem, în minte, în sânge, în mișcări. Mă simt liber. Pentru că nu am cu cine mă bate, zac.

— Adică trăiesc omenește „ca tată-iueu, ca bunicul meu, ca străbunicul-mieu. Pe niaiunul nu l-am cunoscut sufletește, dar îi simt pe toți în mine, cum trăiesc cu firea lor de robi, supuși, resemnați, bum. Îmi sunt dragi, când stau întins în pat, și-i simt istoviți de alergătura mea fără rost. Fiecare es-ar culca mi-i repede seara, și s-ar scula mai târziu, dimineăta. Viața mea nu le place, nu-mi înțeleg truda, nu se împacă cu gândurile mele încâlcite; deiaceia

îmi sunt dragi, pentru căi simt nedumeriți. Nu i-am cunoscut sufletește; ei n-au avut suflet. N-au înțeles sufletul, căci erau robi. Dreptarul lor în viață a fost simbria ăaia de stăpân. Și-au trăit mai bine ca mine, sfidând eliberarea sufletească, Speranța pentru care mă judec acum. Pentru care am făcut greșeli mari. Greșeli pe care le voi dezvălui; deși nu interesează. Interesează ce voi face de-fici încolo. Asupra viitorului sunt complet neștiutor. Dar, dacă nu mă interesează trecutul, ce-mi pasă de viitor? Cert este că am renunțat la orice speranță. M-am convins că, dacă îmi place un covrig, să nu sper di-l voi mânea, când nu am cu ce să-l cumpăr. E așa de simplu ca bună ziua.

Sunt în ren. fără speranțe. Vin din fundul Moldovei; merg spre București. Deși sunt la clasa două, e aglomerație mare; vagonul trosnește, gata să se crape cu noi, să se rostogolească într-o vale fără fund, într-una din văile care apar prăpăstioase, prin întuneric, în fereastra vagonului. Așa cum sunt, cu sufletul derutat, cu mintea neclară, mă gândesc dacă n-ar fi o fericire pentru mine să se producă o catastrofă. Dar să mor numai eu, ceilalți pasageri să zboare, nevătămați. Neliniștea sufletească m-apasă puternic, noaptea mai alesi în vagonul ăsta, unde nu pot dormi, în care transpir, deși afară dăinuiește luna Octombrie. Totuși mi-e groază de lumina zilei; pentru mine e neagră; ași vrea să trăiesc numai noaptea, să nu mai știu nimic, să mă chinuiesc.

N-o iubesc pe Yaleria! Arde în mintea mea, numele ei, dar n-o iubesc. Am iubit-o. E mama copilului meu, m-a făcut să visez, să trăiesc, să sper. Odată, tatălui meu i s-a furat ceva... A bănuț pe o slugă, care nu era vinovată. S-a dovedit nevinovăția omului. Dar numai gândul că l-a crezut hoț pe cel nevinovat, îl chinuia pe tata. L-a dat afară din slujbă, căci nu se putea gândi la el, decât ca la un hoț adevărat. Îl vedea hoț.

Așa o cred eu pe Valerica, vinovată; deși na făcui

altceva decât să mă iilbească. Fug de ea. A fost măritată și și-a lăsat bărbatul pentru mine. Avem și un copil, de când sujitem împreună. Soțul ei era un om rău, ticălos, o bătea, cheltuindu-i zestrea ca un dezmetic. Se luaseră din dragoste; ea îl crezuse bun, ducându-se cu el unde-i ceruse. După un an, când i-am cunoscut eu, Valerica mi s-a destăinuit, îngrozindu-mă. Mi-a arătat brațele pline de vânătăi. Brațele ei de marmoră vie și caldă. Am luat-o cu mine, chiar în seara aceia; am fugit departe de omul care o chinuise, i-am dat Yalericăi zălog, viața mea.

După un an am fost descoperiți la Iași, unde trăiam fericiți. Soțul înșelat mi-ai ieșit în drum într-o dimineată; era jignit, furios; un munte de om, cât statuia lui Cuza din Piața Unirei, unde ne-am găsit față-n față. Am căutat să fug de el, era beat, desfigurat la față din cauza orgiilor pe care le făcea. N-avusese curajul să vină la noi, acasă; poate că aștepta ocazia să o găsească singură pe Valerica, să-i mai învinețească odată corpul. Eu știam că se afla în oraș, îl zărisem de câteva ori, numai într-o singură zi.

— Lasă-mă! i-am strigat, când m-a apucat de piept în Piața Unirei.

— Mi-ai furat nevasta! mi-a răspuns el, lovindu-mă cu pumnii în față. M-am simțit plin de sânge. Ca să mă fi bătut cu el, nu puteam. Sunt un om care n-am lovit niciodată pe alt om. Nu mă pricepeam să dau cu pumnii, mai ales la tăria sălbăticiei celui alt. Atunci m-am smuls din mâinile lui și-am fugit. El m-a urmărit ca un turbat, în văzul oamenilor care n-aveau curajul să mă scape. Simțindu-l în spadele meu m-am oprit, cu gândul hotărât să-l împușc. Arma o aveam la mine. Băhuisem că voi fi atacat de el. Era încărcată. M-am răsucit pe loc și-am întins arma, cu mâna plină de sângele care-mi curgea pe față. Am întins arma, dar n-am tras; mai speram să-l sperii, într-adevăr, s-a oprit câteva clipe cu brațele ridicate să mă lovească, parcă nelămurit. Nu se aștepta să vadă arma în mâna mea, sau

cine știe ce-o fi gândit.

— Pleacă, ticălosule! i-am mai strigat atunci.

Poate că de-ar fi fost treaz s-ar fi speriat de arma mea. Beat n-a voit să știe; mâinile lui au căzut spre mine, dar nu m-au atins. Au căzut inerte, fără forță, căci trăsesem patru gloanțe, toate în pieptul lui. Cred că murise înainte de-a calde. La pământ era un om țeapăn ca de când lumea.

Am fost achitat la proces, dar numai iubesc pe Yalerica. Eu mi-am pierdut omenia, ea a pierdut dragostea mea!; singurele bunuri ce le mai aveam pe pământ. De atunci fugim unul de altul, ca să nu ne vedem, ca să nu ne lămurim, ca să nu ne despărțim definitiv. Ea are cu ce trăi, s-a întors în averea sa, stăpânită până la crimă de fotul său soț. Toată lumea o compătimește, păci șt „e cât suferea Yalerica.

Am douăzeci și opt de ani. Familia mea. este săracă, nu m-a putut da la școală cu banii ei; am învățat liceul, ajutat de un unchiu' care n-avea; copii. Pe urmă, voind să mt fac doctor, am plecat la Bucu Pești, singur, trăind din meditații. Am câștigat! trei sute de mii d-le lei pe neașteptate, o moștenire nebănuită, bani din căile mai trăiesc și azi. La Iași am avut, în tovărășie cu cineva, un depozit de medicamente. Studiile le-am întrerupt încă din anul III. Când eram la închisoare am lichidat tovărășia depozitului de medicamente. Procesul m-a costat toți banii ce-i mai aveam.

Acum mă duc la București să-mi caut un rost în viață. Să mor, nu pot. Am putut să ucid, dar nu mă pot sinucide. E greu. Cele opt luni de zile, petrecute în închisoare mi-au ucis voința, sunt un om înfrânt. Despărțindu-mă și de Yalerica, singurătatea mi se pare odioasă. Mă enervează siguranța acestor oameni din vagon; îi văd dormind pe nervii mei, mă chinuiesc. Toți, sau aproape toți, se duc la București, bucurându-se de reducerea aporată cu ocazia

unor serbări din capitala țării. S-au îmbrăcat cu hainele, pe care le au mai curate și zac într-un miros înăbușitor de parfum ieftin.

Ce voi face-la București? În buzunar nu am decât câteva mii de lei, cu care nu se poate începe nimic. Să muncesc nu pot; sufăr de piept. Este o boală a familiei mele, care a decimat-o. Am fost 3 ece membrii. Au mai rămais cinci; eu, două surori, tata și mama. Ceilalți au murit de tuberculoză. Ai mei nu mai știu nimic de mine; sunt însă sigur că au aflat despre achitarea mea. Nu le-am mai trimis niciun ajutor. O să le scriu de la București. 4»

Cum dorm oamenii aceștia, nepăsători! Lampa arde pe gustul lor, fumează, întunecat; parcă nici nu arde, așa de slabă îi e lumina. Mă râcăie pei suflet întunecimea asta, căldura, sforăitul pasagerilor adormiți; tot din jurul meu. Pe culorul vagonului lumea e mai trează, vorbește; au lăsat ferestrele și oamenii privesc întunecimea din câmp. Câțiva dorm, totuși, așezați pe geiamandane, chinuiți. La fereastră, unde m-am oprit eu, șade o doamnă în vârstă. O întreb dacă are scaun și-i ofer locul meu. E foarte fericită, pe când eu mă așez mai bine cu coatele pei rama geamului. Trenul merge gneu, e un «personal», întârzie prin gări, așteaptă încrucișări; uneori rămâne pei câmp parcă am fi năpăstuiți de-o soartă mașteră. Când pornește, devine zgomotos, vagoanele se ciocnesc, trosnesc, huruie și, până ce o ia din loc, trece o veșnicie.

— Ce chinuitoare călătorie! oftează cinevai în spatele meu. Întorc capul ca să aprob revolta. E o tânără, o fată simpatică. Îmi amintesc că tricoul ei, roșu, i l-am zărit în colțul compartimentului, adineauri. O credeam bătrână, văzând-o pradă somnului. Se vedea că voia să schimbe o vorbă cu cineva. Și-a pus un clot pe fereastră lângă mine și privește câmpia cărei începe să se lumineze. E ora cinci, spre ziuă.

Cunoștințele în tren se leagă repede, cu iuțeala cu

care merge și trenul, oamenii vorbesc, schimbă păreri fugare între ei, n-au timp de protocol: la stația următoare, unul dintre ei trebuie să coboare, să schimbe trenul. Conversația se le-a gă din orice întâmplare: război, molimă, ploi, secetă, ceva despre care orioime are de spus o noutate. Gradele sociale, cad, rămâne gradai ol-asiei în care te afli; cei intelignti și buni de firoră, predomină. Unul despre altul, călătorii mi știu inamic, nici (jum se numesc, nici nu-și spun numele, fiindcă nu este nevoie. Doar tineretul exceptează: elevii de liceu, studenții, seminariștii, cei care urmăresc cu coada ochiului Teitele.

N-am poftă de vorbă, sunt amărâtț pradă gândurilor din compartiment. Fata de lângă mine, o vād, se plictisește de moartei, a ieșit din compartiment, poate că m-a văzut și pe mine plecând. Spe ra să mă aibe partenei, pentru a-și înăbuși chinul insomnie. Sunt hotărât să niu scot o vorbă. Mi-e teamă de oameni. De trei săptămâni, de când am scăpat de la închisoare, sunt victima privirilor și întrebărilor omenești. Cum ai ucis? De ce ai ucis? Cum ai scăpat? De ce ai scăpat? E fierbințeala curiozității. Oamenii nu mai au logică în nimic; lumea trăiește, fără să-și dea seama, această melodiei a logicei. Curiozitatea este un nou cancer, anume creat pentru suflet. La închisoare am găsit un deținut bolnav de sifilis.

Avea o dorință nebună ca să sie îmbolnăvească de malariei și astfel să scape de sifilis. De trei ori contractase malarie, dar sifilisul persevera. Mai târziu mi-a lămurit tratamentul său: în antichitate nu exista sifilis, deși desfrâul era mai larg, iar medicina mai redusă. Asta din cauză că tratamentul malariei nu fusese descoperit. «Trăim, zicea el, o nebulie a logicei; se desfințează o boală și alta nu».

— Oare când vom ajunge la București? mă întreabă fata de lângă mine.

— Se poate ști? i-am răspuns evasiv.

— Îmi vine să cred că nu vom Mali ajunge.

Aci conversația a încetat, nu mai aveam a subiect. Ne-a salvat un tânăr care a venit să mă întrebe cât era ora. I-a răspuns vecina mea. Flăcăul nu s-amai urnit de lângă noi; nu venise pentru oră, ci pentru fată. Era un tânăr înalt, negricios la figură, cu o claie de păr pe cap, despărțită în două, ca niște plete solide. Mereu și-le îndrepta când cu palmele, când du câte o smucitură din cap.

— Sunteți studentă, domnișoară? a întrebat el pe fată.

Eu? nu, i-a răspuns ea, mulțumită că nu era studentă, cum o bănuia pe cel ce-o întrebuse.

— Nici domnul?... Adică cu.

— Nu știu.

— Oh, pardon! Credeam că sunteți împreună. Sunteți student, domnule? mi se adirtesă.

Mă jenă întrebarea; suna a interogatoriu. Privii omul, fără plăcere, dar îi răspunsei:

— Interesează ceva?:

— Oh, isetuzățirmă! Întrebam așa... fără vreun motiv. Nu știți cum este în tren?...

— Dacă așa stă cazul: sunt student.

— La drept?

— Nu, la medicină, vorbi eu, căci, în definitiv eram student, deși nu mai văzusem facultatea de ineducină, de vreo patru ani. Tânărul na-mi gl-itvime vârsta, dacă bănuia că mai puteam și student când aveam douăzeci și opt de ani. El își reținu un aer de atenție deosebită:

— Oh, medic L. Eu, continuă el sfios, m-am înscris anul acesta la drept. Cum de v-ați înscris la medicină?

— Știu eu? Dumneata de ce te-ai înscris la drept?

— O carieră de familie; tatăl meu e și el avocat.

Cum eram în anul 1923, mă mai întrebă:

— Ați făcut războiul?

Aci mă enervai, e drept, fără vreun motiv.

Îi răspunsei tăfnos:

— Am făcut războiul, am fost pe front, sunt decorat; altceva mai dorești să știi?

StudentuF presupuse, desigur, că eram supărat de prezența sa lângă fata. pe care, probabil, o doream numai pentru mine. Cu toate acestea, nu plecă; se agăță de fată:

— De ce nu te-ai înscris la universitate» domnișoară?

Ea zâmbi, semn că se asociase enervării mele. Vorbi plictisită:

— Pentru că războiul mi-a întrerupt liceul... După război n-am mai avut poftă să continui școala; nu-ți închipui: la optsprezece ani să fi intrat în clasa cincea de liceu!

— Mă scuzați o clipă, spuse studentul, curtenitor, pornind grăbit spre compartimentul în care își avea bagajele. Mă simții eliberat și-i zâmbi astfel feței ei.

— E bun de avocat, spuse ea. Îi merge gura...

— E mai bun de magistrat, adăugai eu, asasinează omul cu interogatoriile.

Râsei, simțindu-mă bine dispus. «În cele din urmă, de ce n-aș părăsi această stare de amortire în care mă aflu?» gândii. Eram tânăr, viața mea dispunea de o egală energie cu vârsta. Încercai să mă erup din starea mea și primii cu zâmbet, pe studentul care se înapoia, ținând o țigară aprinsă în colțul buzelor.

— Fumați? ne întreabă el pe amândoi

Luai o țigară, pe când fata îl refuză.

— Se cunoaște că nu sunteți bucureșteancă, domnișoară: nu fumați.

— Totuși sunt născută la București, dar am trăit la Iași.

Tânărul student nu se lăsa, începu să vorbească

despre toate: filosofie, drept, sociologie, dădu și prin medicină, anatomie, debită tot ce învățase în acest prim an de drept, luând aiemil unui om cu născător. Făcu și politică, înjură evreii, făcând du-mă să-i dau câteva replici, cu o energie pe care nu mi-o bănuiam. Ajunse să vorbească despre criminologie. Pe vremea aceia erau la modă crimele pasionale. Studentul la drept se arătă procuror: deveni necruțător față de cei care ucideau. Făcu excepție cu cazurile în «legitima apărare» - Îi contrazisei, într-adins, ca să văd dacă și-a ceva dxcazul meu. El se opuse din nou, vorbi despre oameni, despre dreptul celui atacat și sîbucni

— Avem recent cazul nefericitului Vintilă Rosman.

Pălii, Vintilă Rosmon eram eu. Începui să crti că mi-a recunoscut. Totuși încercai să îl u mă trădt

— Țsta cine mfid este? întrebai, neștiutor.

Tânărul totuși, își zvârli părul peste cap, de câteva ori, (până ce și-l lateanja. Când se simți pus la punct, începu din nou:

— E cazul petrecut pe primăvară l-ai Iași. Mă mir, cum nu știți nimic de el

— Eu știu, corectă fată. Am urmărit acest caz, nr-ft interesat. Am voit să-l văd, măcar odată, pe Vintilă Rosman, dar nu's «putut.

Simții că mă strângea gulerul cămășii sH lăxgii cu degetele până ce mă eliberai, deschindu-i mi butonul. Începui să cred că cei dai tineri mă încadraseră, curioși, știind cine eram., - Nu l-ai văzut? zise studentul. Păcat... Eu l-am cunoscut bine, în casa unui prieten!

— Ce făcea acolo? întrebai eu, găuit.

— Venea foarte des, se despărțise de soția sa, pentru care omorâse un om. O întâmplare ciudata pe calrte n-a puteai, nici el, lămuri...

— E bătrân? întrebă fata.

— Om de vreo patruzeci de ani.

Fata făcu un gest de nemulțumire; m-ar fi voii mai tânăr. Eu mă liniștii: studentul mințea, ca să; facă pe «atotștiutorul. Boala tinereții. Tăcui, fără să zic ceva; se vorbea de mine. Mi se părea că mă aflu în dosul unei perdele groase, fără să știe cineva că eram acolo. Mă temeam să tușesc, ca să nu-i fiu descoperit. Se vorbi mult de mine, adusesse în discuție toate reportajele ieftine ale gazetelor.

jare eu fusesem când un criminal, când am om dta jireabă. Vorbiră despre Vailerica, socotind-o femeia Sare nefericise doi bărbați. Îmi păru rău când laiuzii spunându-se că ea mă lăsase, placând din Iași, fără să se intereseze de mine. În realitate eu o rugasem să plece, dar adevărul acesta nu-l știam decât ndi amândoi.

— Vreau sări cunosc și eu pe Vintilă Rosman, zise fata, cu vocea unui coptil cane cerea o jucărie.

— Fuge de lume, lămurii studentul. Apoi, diatr-odiaită, își luă un aer solemn: Regret că numai putem sta de vorbă; cobor la Buzău; unde am niște rude. Am ajuns. Mi-a părut bine de cufioșciață. La revedere, domnule...

Îmi întinse mâna. Ghicii că voia să-mi cunoască numele, dar cum pleksa pe neașteptate, nu putui să-mi formulez la iuțea alt nume în gând. Zâmbii tpi strânsei mâna, urându-i încurată călătorie frumoasă.

— Keta Munteama, se recomanda fiarta, când îi întinse și ei mâna.

— Anghel Dumitru, răspunse studentul, plecându-se să-i sărute mâna.

Rămăsei cu coatele sprijinite pe bara de fier a ferestrei și cu ochii urmăream pe cel care ne părăseai cu atâta ușurință. Regretam că pleca; mă obișnuisem cu el.

— Vezi, domnișoară, zisei fetei, ce înseamnă călătoria cu trenul? Nu se poate discuta nimic, pentru că mu poți termina nimic din cauza că unul dintre parteneri pleacă pe neașteptate. Când a venit-acest tânăr lângă noi, nu aveam

nicio poftă vorbă. Acum, mi-a stârnit elanul, și-a fugit... ș, Keta Munteaniu mă privi tristă; i se citeai în och acțlaș regret. O influențasem eu. În lumina zorilor carzapareai puternic pe fereastră, o văzui mia «bine-Era albă, frumoasă. Mă uitai la ea, parcă a-s fi văzut-o pentru prima daită. Avea un păr blord care străluceai în lumina soarelui, ochi albaștri mari, fruntea l-oltită și un ten alb, palid de ne somn. Era tipul fecioarei curioase. Gingășia îi ei rafiniaită, studiase orice mișcări. Știa să foloeeasc privirea pentru a o face interesantă, arunca cum] tele ou înțelesul direct, fără sfială îmiplăcui până atunci îndrăzneala cu către vorbise între bărbați necunoscuți. Acum îmi plăcea și figura Am căutat femeile în v-ața mea, pentru că mă și țeam nu ai bine între ele, decât între bărbații. În d: goste am fost înfrânat, n-am dat niciodată curs birilor nebune. N-am știut să încânt o femeie; a iubitt ce mi s-a ofer: t de bunăvoie, fără zbuciu fără calcul.

— Ai dreptate, mi i-a răspuns Keta. O să-mi di silința să vă țiu eu de urât...

Iar cum îi zâmbeam, ea adăugă supărată

— De ce zâmbești? Crezi că n-o să pot?... Num că mie trebuie să-mi spui spui numele, altfel e ră

Observase că studentului evitasem să mă ren miand., i

— Interesează ceva! zisei. Poate că și dumnf/j o să cobori la vreo stație apropiată.

— Nu. eu merg până la București. Adineao ce n-ai voit să spui cum tenumești? Bănuiesc că i din motivul pe care îl susții față de mine

— Ești o bună ghicitoare. Așa este: îiți-ad-ns nu am recomandat...

— Da' de ce?

— L-aș fi prins cu o minciună, auzind că sunt Vintilă Rosmiam...

H

7 Dumneata te duci la București? o întrebai petă, după ce o văzui detemeticbtă.

— Da, ca și dumneata.

Îmi \em să râd, gândindu-mă că fata din fața ea era periculoasă pentru slăbiciunea mea suttoască în care mă aflam. N-aș fi rezistat acelor; hi plini de farmec; m-aș fi angajott într-o aintură dăunătoare fiarii mele. Aveam nevoie de iște. Eram eu omul care să se ocupe eu a-a m, chiar dacă fata ar. fi primit? Clipele pet rele pe culoar mă răpiseră gândurilor, dar aveam revin repede la ele, - imediat ce urma să rămân ipur. Sunt un cm slab și toate vânturile mă pot I. de unde vor; nu pot rămâne rece în fața upi frumuseți, fie o femeie sau un obiect de artă. n imb-l ce mi se oferea, pentru că n-am putut ifen altceva, deși nu eram mai prost sau mai - I cu alți bărbați căutați de fetniei. Când eram - „ni aveam am coleg care era foarte mult iubit

1

de două dansatoare de la un varieteu. Locuia <p amândouă într-o cameră. Mă duceam pe la el, dJar niciuna dintre cele două femeintui și-a odhniit ochii cu căldură pe figura mea. Mai târziu, când colegul meu dispăruse din viața lor și eu aveam bani, dansatoarele mi s-au ofeirit, dar în schimbul banilor. Am iubit multe femei, fără ca ele să știe, adică mi-a a fost dragi și le-am dorit, cu ardoare. Cât am stat închis nu m-am gândit la Valeria, pentru că gândul la ea era uisiturator. Ca s-o uit m-am gândit la alte femei, le scriam numele de mii de oii, visându-le noaptea goale în patul meu.

Iată o fată care mieșit în cale, tocmai când nu doream nicio fem. ce. Cuma i-ar sta unui îndoliat, după o pierdere dureroasă, să facă dragoste? Destul de nefiresc. Ca să-mi fenetsc inima de-a cade într-un astfel de păcat, m-am gândit s-o evit de (a orice chin, înainte de-a înțelege ce gândea Keta despre mine. Eram sigur că o înfiorasem;

avea dijaface cu un criminal. Ucisesean; deci îngrozeam. De aceia când mi-ar spus că mîpge, ca și mine, la Bucrarlești, am adăugat:

— Eu nu merg acolo; cobor la Ploești.

— Dar nu mi-ai spus asta până acum! său ea, speriată.

— N-a venit vorba. Însă, ți-am spus: așa sunt cunoștințele făcute în tren: tocmai când te obășnuești cu un om, atunci îl vezi coborînd la o stația oarecare... Zâmbii compătimator.

— Îmi pare foarte rău, zise ea. Se întoarce cu fața. spre fereastră și rămase cîtva timp bosimțij Uata. Mă făcu să rîd de naivitatea ei. Avea hac. Gj gîndea oare? Dar mai ales: cine era? Nu cumva era vreo fată dintre acelea care se atașează oricărui bărbat, numai bani să iasă? Nu credeam; prea era tînră. Dar atunci nurși dădea seama cu cine ședea de vorbă, uitase, sau nu crezuze ce-i spusese nți eu? Mă hotărâsem într-adins să rămân la Ploești, pentru a, mi feri inima. Paza bnuă, trece primejdia rea. Dar ce era cu domnișoara Munteanu?

— După cum vîd, m-ai uitat de tot? o făcui atentă. Ea mă privi cu o încruntare de copil sm păi-al.

— Știi ce, zise Keta, fără a-mi răspunde la ce o întrebasem, mă voi opui și eu cui dumneata U Ploești.

Întâi îmi veni un fel ci, udat de indignare: să plec de lângă ea, ca de lângă un om care îmi face rău. Toată firfea mea era contra ei. Era pusă să-mi strice starea de amorțeală sufletească, care îmi înăbușise durerile de până atunci. Dar mă stăpîinii, zicîndu-mi hotărât:

— La Ploeșifi? De ce? N-ai ce căuta dumneata acolo. Trebuie să mai fi cu cineva în trenul acesta; nu ești singură.

— Ba da, sunt singură. Rudele mele din București nu știu dacă sosesc ai, sau mâine. Cu dumneata voi avea ocazia să mai cunoaie un oraș.

Hotărât, era pui să-mi strice tot.

— Nu-nu! mă încăpățânați. N-ai ce căuta cu mine. Du-te unde ai treabă lasă-mă pe mine așa cum sunt.

Refuzul, dar și tonul meu supără fata. Eram sigur că în clipele acelea o înfiorasem și mă credea un criminal feroce. Dar mai bine așa, decât altfel. Keta ridică capul și mă privi pe sub pleoape, jignită. Mă sfida, frământându-și umerii, fără s-o prindă gestul. Nu mă supăra: era prea copilă pentru a folosi mașinațikuiile acestea mature. Îi dădui totuși câștig de cauză, lăsând-o să creadă că mă atinsese în amorul propriu. Cedă ea, după o pauză lungă:

— Înțeleg, zise, vrea să scapi de mine. Te previu: nu mă vetii da bătuă. Cred că n-ai să pui poliția să mă oprească de-ia intra în Ploești?

Atunci hohotii. Era nostimă.

— N-o să te opresc cu poliția, dar ne vom despărți chiar din tren.

— Cum o să ai plăcerea. Eu însă îmi îneh-pu. că nu vei fi atât de hain cu o feanee. Cred că eșteavaler.

— Vei vedea... femeie grozavă ce ești! Îți dai, aere de feme când, în realitate, nu ești decât un copil. Uiți că ai doar optsprezece ani.

— Și cinci lumi, adaugă ea, serioasă.

Atunci în! i plăcu, o văzui frumoasă, bună, balsam pentru sufletul meu. Îi apucați o mână tremurând, o privii în ochi, îndurerat.

— Dății seajoa cine sunt! zisei.

— Știu, răspunse ea.

— Am ucis un om, i-am răpit viața... Cu toată" că justiția umană m-a achitat, rămân tot un criminal, gând de care mă îngrozesc chiar și eu.

— Nuni așafăcu Keta, reproșându-mi. Dumneata te-au fi apărat și de o fiară sălbatică.

— O fiară sălbatică, nu cugetă, nu cunoaște morala,

n-are remușcări, pe când noi, oamenii... împlinește-mi dorința de-a mă lăsa singur; te rog foarte mult! Nu mai pot fi om, nici măcar pentru mine.

Nu m-a ascultat, nici măcar atunci când am lăsat-o singură, în gara Ploești. A pornit după mâine și-am fost nevoit să-i aprob capriciile. Căci numai caprici au fost gusturile ei; capriciile trecătoare. M-am lăsat cucerit de nimicurile acestei fete, devenind mai repede decât gândeam amantul ei. Ea m-a d-orit pentru că îndeplineam condițiunile unei aventuri care îi plăceau. Era crieiscută în bogăție și libertate, fără control, o cucureau emoțiile tar-., tinde nu punea suflet, cât pasiunea de-a trăi mult. intens. Războiul o maturizase, făcând-o gata pentru orice avânt care i-ar fi produs încordarea simțurilor... O pasiona necunoscutul. Văzuse ușor în mine omul care i se asemuia; și eu iubeam aventura, nici eu nu sunt statomlic.; m-am lăsat, totdeauna, furat de o împrejurare necunoscută. Mai «Ies că n-o mai iubeam pe Valeria.

A ni făcut bine primind propunerile Ketei. Lângă «îi am putut alunga din mintea mea gândurile (liiuuitoare. O sfătuisem să mă lase în pace, ere /A tul-o exaltată, înamorată de am om, din senin. În și fost practică, ceea ce nu i-ar fi îngăduit vârsta; știa ce dorea, avea experiență, cred că mai multă decât mine. Îi plăcuse bă Dbatul și-l cucerise. Nici nu i-a trecut prin minte să facem platonism, amor sterp. Când ne-am dus la hotel, după dorința", căci cui nici nu gândeam, Keta a dat ordine. Nu s-a sfiit să-mi spună că de la cincisprezece anii cunoștea bărbatul. Orele petrecute cu ea au fost pline de viață adevărată, m-au trezit diai amorțuri și-am început să cred în mine. La Ploești am rămas două zile. Nu-i știam cum's» - va sfârși această aventură. Bănuiam că la București ne vom despărți din gară, socotindu-ne mai departe donecunoscuți. O lăsam pe Keta să ia or-l-ce hotărâre. Când am întrebat-b ce avea de gând, mi-a răspuns că nu știio n; mic. La București

avea ni de care o aşteptau să vină zilele acelea, poate chiar erau îngrijorate. Dar ea nici nu se gândea să plecăm.

III

De şase luni sunt amantul Ke-ei; legătura dintre noi durează curios: nu ne iubim. Ea se gândeste mine, doar când are nevo. e de un amant. Eu nu mă gândesc niciodată la ea, dar când suutem împreună, nu mă mai gândesc la nimeni. Reuşeşte a mă stăpâni pentru că îmi frământă fiecare clipă. Mereu e agi<aţă şi scorneşte no ui îi şi care să mai facă a fi numai al ei. Această legătură durează pentru că se petrece în etape; facem pauze lungi de câte două trei săptămâni, când

Keta e plecată la Iaşi. Când se reîntoarce e cu totul alta decât aceia care fusese la plecare. Reapare proaspătă, delicioasă, plină de dorinţe şi, din uşă, când mă vede, cere de la mine dreptul cuvenit în lipsa ei. M-a forţat să-i primesc banii, căci nu am cu ce trăi; viaţa e jtât de urâtă azi, munca e plictisitoare, că nici n-o doresc. Ziua stau acasă, noaptea ies în oraş, înfundându-mă prin localurile întunecate, de unde n-aş mai ieşi niciodată.

Mi să părut urât să iau bani de la o femeie, dar am pierdut noţiunea cinstei, mi-e tot una. Nu cred că voi decade, sper să-mi revin, pentru a începe o viaţă nouă. Nu sunt omul care să mă pierd; ele multe oH simţi nevoia de-a gusta cât mai mult răul, pentru a ıte scârbi de el pentru totdeauna.

Keta trage la hotelul Astoria, are o cameră a ei acolo; unchiul său este concesionarul imobilului şi i-a pus o cameră la d-spoziţie. Când vine în Bucureşti, Keta îmi scrie de mai - nainte şi-o aştept în gară. Atunci mă gândesc la ea: m-o închipui gata să cadă în braţele vreunui călător, care i-ar oferi vreo senzaţie mai tare de cât a mea. Îi plac boxerii; mi-a spus că a cunoscut la Iaşi pe unul care o chinuia şi-i cerea banii mulţi. Totuşi e încântată când vede fotografia vreunuia prin ziare; s-ar duce orbeşte după

oricare, numai să ne arate cu ea. În public. Eu aş fi bun de box, socotind după muşchiulitura îiiea nealterată cu ui în ic în cele opt luni de închisoare. I-am promis K ptei că voi deveni boxer şi-aşteaptă să mă vadă luptând. Nu mă va vedea, pentru că a avut imprudenţa să-mi spună că mă va iubi cu adevărat atunci. E tocmai ce nu vreau eu, căci aştept pe Keta să mă părăsească. N-o iubesc nici pe ea. Pentru o femeie care. m-ar face să o iubesc m-aş duce şi August Prost într-un circ.

Locuiesc în Cartierul Tei, mahala îndepărtată de centrul capitalei, plină de străzi desfundate, trasate după priceperea fiecărui cetăţean care a venit de şi-a făcut o casă din pământ, unde a voit, cum a ştiut. O mahala plină cu sfinţi. S-au adunat aci atâţia sfinţi, ca la un sobor ceresc; fiecare stradă are un nume de sfânt. Pe una dintre aceste străzi stau şi eu, la un bătrân meseriaş; om de treabă, dar foarte activ în băutură. Nu 1 lasă nimeni în urmă, când e vorba de băut. În fiecare seară vine acasă aranjat, pus pe vorbă: Nu e un om prost; în tinereţe i-a plăcut să citească mult, adunând cunoştinţe pe care le răscoleşte când stă de vorbă cu mine. Bea de când i-a murit soţia. De atunci şi-a adus în casă fata. Aceasta trăise departe de el, de când o lăsase bărbatu-său. Coana Mina are un băiat de vreo opt ani, e ciudată aproape de neînţeles. N-are nimic frumos în ea; părul îi e spălăcit, de culoarea fânului care a zăcut în apă; ochii la fel. E slabă într-un hal de plâns, cu trupul deşirat şi-o privire bolnavă, răătăcită. N-avea vârstă, părea bătrână de la prima vedere, apoi, după ce vorbea apărea pe figura ei o ȳtinereţe bolnavă.

M-am împrietenit cu coana Mina, mi-a cunoscut sufletul uşor de tot; pe neaşteptate mi-a intrat în el şi-a ştiut ce gândeam, parcă m-ar fi cunoscut de mult. Mi-aduc aminte că Yaieria nu mi-a putut afla unele mici ciudăţenii, deşi trăia în casă cu mine. Mina mă înţelegea, fără să-i

vorbesc. Era femeia care știe să-ți fie soră, fără alte lămuriri, călcând peste cele ce nu-i plac. M-a văzut trist, deznădăjduit și a căutat să-mi răstoarne tristețea, fără să înțeleg eu ce voia să facă. Coana Mina ar fi fost femeia cea mai ideală, dacă nu i-ar fi plăcut să zacă într-o stare asasină de nepăsare. Dintre toate camerele casei lor, numai a mea era curățită. Celelalte erau părăsite în mizerie, fiind conștientă că le lăsa așa. Îi plăcea că citească și să fumeze, lipsindu-se ușor până și de mâncare.

În tinerețea sa, care nu era de fel îndepărtată, coana Mina suferise o decepție sentimentală: bărbatul pe care îl iubise, o părăsise brutal, lăsându-i copilul în spinare. De atunci nu mai spera nimic, ceva se rupsesse în firea ei, distrugându-i voința. Era extrem de simțitoare și toituș nu vedea nimic din mizeria în care zăcea, n-o mișca cu nimic înjurăturile tatălui său. care, cu toată indulgența ce i o acorda, totuși avea momente de revoltă, uneori. N-o îndemna nimic să-și îndrepte firea, suferea în sine, se rușina, dar rămânea ea, femeia îngenuchiată de un motiv ascuns numai în sufletul ei.

Am ajutat-o din prima zi, am încurajat-o, simțindu-i plictiseala vieții; ea mi-a fost soră, căci amândoi sufeream de aceeași jignire a personalității noastre. Eram doi mizerabili față de noi înșine. Cu deosebirea că ea nu-și pierduse sufletul, ei, doar și-l încuiase. Într-o carapace de fier, unde au voia să mai umble niciodată. Eu mi-l pierdusem. Încolo eram doi nedreptățiți, ceiusem altceva vieții, decât cfeia ce nu se potrivea, cu firea noastră.

I-am povestit ce se petrecea cu mine și cu Keta; aveam nevoie să mă descurc printr-o spovedanie. Nu mi-a admis nimic, dar mi-a înțeles neputința descătușerii sufletești. Niciodată n-a încercat să mă oprească de la ceva. Keta se mira cum de puteam locui alături de o asemenea femeie, însă. Într-o zi, când am găsit-o pe Keta de vorbă cu coana Mina, părerea fetei s-a schimbat mult.

N-o mai vedea doar o femeie murdară, nesimțită.

Coana Mina n-a aflat niciodată despre crima mea. Am încercat să-i spun ceva, într-o zi, dar am, înțeles că îi era groază de oamenii care ucid. Am trăit în casa acelei femei, îngrijit de ea, căci mă vedea bolnav. Bolnav de nefericire. În zilele de iarnă, când Keta venea mai rar prin București, nu ieșeam săptămâni întregi din casă, îmi petreceam timpul în camera mea, scriind încercări literare, cau împărțeam cărțile de citit cu, coana Mina. Cele ce scriam eu erau destăinuiți goale de orice speranțe, strigăte în pustiu odăii mele, răbufniri de revoltă omenească. Uneori făceam planuri, mă învolburam și luam hotărâri care a doua zi nu-mi mai rămâneau în minte. Mă revoltam contra mea, a Ketei. nu voiam s-o mai văd, începeam să-i scriu, o jigheam cu gândul de-a mă face disprețuit, însă toate erau necrezute chiar de mine. De la început știam cum se va sfârși orice încercare de fugă dintre lanțurile care mă țineau strâns.

Ce mă hrăneau mult erau visurile beției de alcool. Aci creșteam, luam avânt și, într-o tavernă plină cu nefericiți, eu eram cei optimist. Beția mă fascina; o târâm pe Keta cu mine și-o făceam să bea, să plângă, sau să urle de fericirea: pe care ne o dădea nebunia aceia.

Keta era o ființă redusă, cultura ei era o spoială frivolă; tot «eul» său se afla concentrat în a fi frumoasă. Murind tatăl său, imediat după război, s-a văzut liberă. Era calculată în această libertate, be folosea de c-a, mulțumindu-se ca o avea la dispoziție. Pe mine-mă păstra, pentru că intram în firea ei, nu eram prea exaltat, păream trist totdeauna, ceea ce o făcea să-mi poarte de grije și să-și ia un aer de protectoare. Rămasă în urmă cu cultura, eu o ajutam foarte mult, îi eram superior, făcând-o prin asta să mă respecte. În schimb n-ar fi fost bună decât ca amantă, ca soție ar fi nefericit bărbatul. Nu știa ce era cinstea, deci nu putea vreodată să-și amintească de așa

ceva. Fusesse crescută astfel, mama ei era o femeie înșelătoare; Keta o văzuse în casă cu amanți, goală, lipsită de jenă față de ea. O auzise vorbind urât, fără ocol și-a căutat și ea să facă la fel. cu copiii vecinilor sau chiar cu servitorii. De copilă cunoscuse dragostea. Îmi spunea că n-avusese nici, cincisprezece ani, când s-a dat unui practicant din birourile ta tăi ului ei. Atunci a înțeles adevărul acesta care i-a plăcut mai mult decât cozonacul pe care îl mânca dimineața la cafeaua cu lapte, mai mult decât dulceața pe care o fura din soba de teracotă, unde era ascunsă. Atunci a înțeles de ce mamă-sa o trimitea afară, ca să rămână singură cu profesorul de pian, în timp ce servitoarele chicoteau pe la bucătărie, vorbind: «Cucoana iar pune coarne lui boferu».

Deci mai era o plăcere: a pune coarne. Într-o zi a pus și ea coarne practicantului de birou. A umblat mult până ce l-a găsit pe-al doilea, căci nu se încumeta oricine să privească cu acest gând un copil ca ea. Al doilea fusese un necunoscut, senzația crea mai tiare pentru Keta, căci i-a rămas în fire obiceiul de a se da necunoscuților, așa cum făcuse cu mine.

Se oprișe mai mult asupra mea pentru că voia să facă Ce văzuse că făcea mamă-sa: să aibă un amant de inimă, de care să aibă grijă, ca de un câine la care ținea mult. Totdeauna îmi aducea câte un cadou; îmi cumpăra cele necesare, fără să-mi consulte gusturile; mă sfătuia până și cum să mănânc, ori să dorm. L-ai mine venea, numai cî să vadă dacă coana Mina îi ascultajse dorința de a-mi muta patul la peretele celălalt, dacă pusese perdelele mai groase, pe care le cumpărase ea și-atâtea alte modificări care se impuneau în camera mea.

Câtva timp Keta mă ascultaise; mergeam unde doream eu. Pe urmă, fără să-mi dau seama, începuse să mi se impună. Erau seri când o conduceam la hotel, dar ea nu mă lăsa să intru în cameră, concediindu-mă. Plecam furios.

Simțeam revolta împotriva neputinței rutele de-a mă rupe de lângă fata aceea oare voia să mă stăpânească. La început știam ce voia: să se sature de mine și-i satisfăceau) dorința, pentru că și mie îmi plăcea. N-aș fi fost în stare să cuceresc o altă flemee de valoarea ei. Dar, după ce se săturase de mine, în loc să ne fi despărțit fără oftaturi, cum era firesc, Keta căuta să mă păstreze și eu rămâneam fără niciun pic de voință. O ascultam proteste, pentru ca, după ce mă despărțeam de ea, să-mi dau eu pumnii în cap, de necaz. Venisem la București, cu gândul de-a mă pune la punct, după șocul grozav care mă zbuciumase la Iași. Mă lipsisem de Valeria, numai să fiu singur. Iată că norocul de-a cunoaște pe Keta, fusese nefericirea mea-Mă legase într-atât, că nu mai aveam un pic de voință. Mă învățase la lene. După șase luni, nu mai eram bun de nimic. Fata aceea îmi injectase rana începută la Iași. Era microbul răului; o vedeam distrugătoare, dar n-o puteam înlătura în niciun chip. De ce? Pentru că nu mai aveam puterea de-a reacționa. Morfina ei îmi făcea bine, mă amorțea, pierzând, în ateelaș timp, puterile.

Ajunsesem jucăria ei, disstrugându-mi simțurile. O vedeam fălindu-see cu mineeram amantul de care avea nevoie: om deștept, după părerea ei, ascultător, hotărât să închid ochii 1 & tot ce dorea. Unde nu trebuia se văd revemi vedeam. Înoliideam ochii pentru că mă plătea. Acest proces de descompunere a sufletului meu, nu-l pot lămuri; cert este că n-aveam curajul să evadez din sfera de gravitate a Ketei. Rămâneam acolo într-o stare de miopie, fără drept de refuz.

Convinsă, după șase luni, că eram ceia ce voia ea, Keta a. Început să nu mai ascundă nimic de mine. Nu știu ce pudoare o mai reținea să nu-mi spună că mai avea și alți amanți. Când îi telefonam la hotel că voiam s-o văd, nu-i era greu să-mi spună: «Nu veni acum, ara pe cineva la mine». Dacă o întrebam cine era, îmi răspundea neclar,

râzând; «Eh, cineva. Ce te privește?» Adică îmi dădea să înțeleg că eram plătit să închid ochii. Asta mă revolta. Eram sclavul unei fetișcane care nici nu împlinise douăzeci de ani. Așa mă simțeam: sclav. Dar și caraghios

Pentru că nu puteam să mă rup de lângă ea, am căzut în boala geloziei. Culmea este că ea mă dorea și gelos. Îi făcea plăcere această situație caraghioasă în care mă situam. Ba chiar îmi întindea scurfse, ca să mă frământe. Într-o zi, după ce refuzase prin telefon să mă primească, mă hotărâsc să aflu pe cine avea în camera ei. La hotel mă cunoștea toată lumea, nu era nevoie să mă feresc de cineva. Am urcat scările zâmbind celor care mă salutau. Se lansase zvonul că eram logodnicul Keti, dar fiind ea prea tânără, amânam căsătoria. Zvonul acesta mă făcea mai mult să zâmbesc când dădeam ochii cu servitorii hotelului. Tot Keta fusese aceia care scornise povestea; ei îi plăcea să meargă cu prefăcătorie până-n pânzele albe. Vedeam în aceasta prefăcătorie o plăcere bestială. Am aflat mai târziu că pe același coridor al hotelului unde-și avea camera, adusese să locuiască un bărbat pe care îl cunoscuse poate chiar în tren. Pe mine mă lăsa în cameră, spunându-mi s-o aștept o oră, iar ea pleca la o rudă în oraș. În realitate intra chiar pe coridor, la noul amant.

De data aistra, dacă nu avea să-mi deschidă ușa, eram hotărât să-i fac o scenă de adevărată gelozie. Înainte de a-i bate la ușă, am zărit că în camei-a alăturată nu se afla nimeni. Am intrat încet și mi-am lipit urechea de ușa care despărțea camerele. Vorbea cu cineva, dar persoana aceia era o femeie.

— Îți reamintești dragă, a întrebat Keta pe cealaltă care era cu ea, de Vintilă Rosrrum din Iași?

— Da, cel care a omorât pe cineva, nu?

Pe fostul bărbat al soției sale. E în București, ne cunoaștem; cu el am vorbit la telefon adineauri.

— Cum poți fi prfetenă cu un ucigaș! S-a mirat ființa

pe care n-o vedeam la față. Dar Keta a protestat:

— Nici nu se cunoaște dragă! E un bărbat fin. face să-l cunoști și tu... Dar numai din vedere, altfel nu-ți dau voie.

Cealaltă a râs, răspunzându-i:

— Tu știi că cu n-am amanți, ca tine. Ce; să fac cu el?

Din nou au râs, amândouă. Keta s-a apucat să-i povestească amănunte din dragostea noastră, destăinuindu-i tot ce făcea cu mine când eram singuri. N-a ocolit nimic. Mai târziu am auzit-o plecând împreună cu prietena sa..."

Cine era aceia nu-mi dădeam seama, nu-mi vorbise nimic de vreo cunoștință nouă.

Era Pica Păucu, o prietenă a sa din Iași, cu care copilărise. O adusese în vizită prin București-Am cuno<scut-o chiar a doua zi.

IV

Keta i-a vorbit mult prietenei sale, despre mine, ba chiar mă descreșese în culori vii, că fata a fost curioasă să mă cunoască. Keta a aranjat ca acest eveniment să se petreacă în lipsa ei. Nu fiindcă ar fi voit să se convingă de sinceritatea mea sau a prietenei sale din copilărie. Era prea rafinată ca să se mai gândească la naivități de soiul acesta. Ea dorea să se mai uite și alte femei la mine, pentru a fi sigură că avea amant de valoare. Când surprindea vreo privire de feroce asupra mea, surâdea, în loc să se supere. Când vreo dansatoare dintr-un local de noapte îmi trimitea ocheade în văzul tuturor, Keta erai încântată. Orice ar fi făcut fenaeea aceia acolo, erai sigură că tot al ei rămâneam.

Pe Pica m-a împins s-o cunosc, pemtrucă voia să-mi cunoască puterea mea de cuceritor. Mi-a spus prin telefon să viu la ora cinci, seara, pentru a merge la cinematograf. La ora cinci bătui la tușă ei, apoi o deschisei și intrai. Pe pat descoperii o tîi-Z-n fată care părea că doarme. De la

început am înțeles că nu era Keta, deaceia m-am retras ușor, crezând că greșisem camera. De obicei camerele hotelurilor se aseamănă între ele, până la confuzie. Fata mă surprinse și îmi strigă, coborând repede din pat. (-Poftim! Nu-i nicio greșală. Sunt prietenă cu Keta! am venit amândouă de la Iași...

Mă zăpăcii puțin, căci nu știam de acest lucru. Keta nu-mi-i spusese nimic. Le auzisem vorbind în ziua trecută, dar credeam altceva; vreo rudă. Făcui mutește un semn din cap și închisei ușa. Rămăseii mai departe mirat, cu pălăria în mână. Fata era plăcută, frumoasă, nu însă atât de tulburătoare cum era Keta. Purta o roche de stradă, dar în picioiatro rămăsese cu panitlofii de casă, pe ea? e și-i luase când coborâse din pat. Mă privi cu un zâmbet.

— Dumneata ești doannul Rosman?

— Da, eu. Nu mi rămâne decât să mă retrag... îngânai.

— De ce? Keta vine imediat, așa mi-a spus. Trebuie s-o aștepți. Pică Păucu... zise ea, iniținzându-mi mâna.

Pusei apoi pălăria și pardisiul în cuierul de lângă fereastra oare dădea în stradă. Drumul până la cuier era lung și observai că Pica Păucu mă cerceta cu privirea. Mulțumită, mă întrebă:

— Regreți că trebuie s-o aștepți cu mine?

— De fel. Dimpotrivă... sunt încântat.

Complimentul meu o mulțumi și mai mult. Se așeză din nou pe pat, asraitându-mi un scaun. Mă așezai și eu, gânditor. De ce Keta nu-mi pomen-se nimic de Pica și de ce o lăsase pe aceasta singură când trebuia să vin eu? De firea perversă a Kettei, încă nu eram convins definitiv, pe atunci. Știam însă că mă stăpânea, coducându-mă dujpă cum voia. Voia să mă încerce aruncându-mi în brațe o iată frumoasă? Adică nu mă chinuia destul?... Dar. oare după ce mă vai descoperi ingrat, mă va abandona? Da, desigur.

Îmi oferea cel mai ușor drum de a mi recăpăta

libertatea pe (-are o doream. Ketă mă învăța cum să scap de cai. Mă hotărâi să devin amantul ingrât, să-mi înșel iubita care îmi cumpărase și haine. Și-apoi... ce va urma...

— La cine te gândești, domnule Rosman? mă întrebă Pica, privind mă cu ochii pe jumătate închiși. Te-am urmărit., ai tresărit de câteva ori.

— Da? mă mirai eu, fals.

Se vedea că închisese ochii pentru a fascina, gest care se demasca ușor. Era tot blondă, ba chiar semăna puțin cu Keta. Avea aceiași och -, albaștri, cu privirea senină, dar dornică de curiosități. NV cea însă rafinamentul celeilalte.

— Keta mi-a vorbit mult des<pre dumneata, mai spuse ea.

Știam; doar iezisem cu urechile mele. Fi. na gândurilor mele făcea ca să lânchezească conversația dintre noi. Bănuiam ceva, dar nu știam ce. Nu se putea ca întâlnirea, aceasta, să nu fie o uneltire a Ketei. Dar cum? Voia să scape de mine? Să mă încerce? Să își încerce prietena?

Așa mă găsiră niște ciocâniiri în ușă. Era portarul care-mi spuse că sunt chemat la telefon de Keta. Trecuse aproape o oră de când venisem.

— Alo! vorbi Keta la telefon. Ce faci?

— Te aștept, îi răspunsei eu. Mi-ai dat întâlnire pentru ora cinci.

— Dai, așa este, dar s-a întâmplat ceva: sunt refinită la unchiul meu.

— Când scapi?

— Asta. vreau să ne înțelegem. Trebuie să rămân aci, la masă. Vrei să ne vedem la ora zece?

— Ne vedem, dar mei ai pe cineviai în cameră.

— Este o prietenă a mea din copilărie. Tocmai voiam să te rog să i ții de urât astă seară, până vin eu. Roag-o să

nu se supere pe mine, e caz de forță majoră, știe ei ai... Ce zici, îmi faci plăcerea de ai fine de urât?

— Să încerc, dar cum?

— Invit o la masă și du o apoi la un cinemator graf. foarte simplu. La ora zece ne vedem. Însă... ia seama e priză imaculată. Înțelegi?

— Înțeleg, zâmbii eu, n-ai nicio grijă.

Când intrai în cameră Pica mă așteaptă la ușă, nerăbdătoare.

— Ce-ați vorbit atât de mult? mă întrebă ea.

Îi răspunsei ca prietena noastră mi-a povestit niște chestiuni familiare, care o fac să nu vină curând la hotel în seara aceea. O privii voios, gândindu-mă la aluzia Ketei: «priză imaculată». Înțeles ce voia Keta: să mă încerce. «O să-i dau să tio tactia», gândii, hotărât g-o supăr.

— Tocmai la zece! vorbi Pica supărată. Cevom face până atunci?

— Vrei să mergi la cinematograf? o întrebai.

— Amândoi?

— Da. Ordin de la Keta.

— Ce bine-mjt pare!

Sări veselă prin cameră, pe urmă. parcă i ași i i fost un prieten vechi, puse amândouă palmele pe umerii mei, prfl-tfindu-mă în ochi.

— Ești foarte drăguț, dacă meRgi cu mine la dineimatograf o să-ți răspund și eu tot cu o gentilețe.

— Când? o întrebai, tactic. Voiam să văd mai repede sfârșitul comediei pe care era sigur că o montase Keta. Și, ca să-l accelerez, o apucap? fată pe după mijloc, atrăgârwd-o spre mânie. «Dacă totul era aranjat, îmi va respinge îndrăzneala», ziceam. Dar Pica cedă, făcându-mă să-i simt căldura corpului care tremura înfiorat.

— Când vrei, răspunse ea cochetă.

— Acum vreau, îi răspunsei.

Pica îmi întinse gura pe care o sărutai apăsător, cucerit. Ea oftă fericită, își încolăci voluptuoasă brațele pe după gâtul meu, fără să-și desprindă buzele de gura mea.

— Și-atunci, gândii: «Dacă este ceva aranjat, în „lipa asta va apărea pe ușă, Keta». N-a apărut.

Ituș, curios, îndepărtai de mine fata și trecui la

ce, pe care o deschisei. Coridorul era pustiu, doar câteva voci bărbătești se auzeau îndepărtate pe scări. Încuiiai ușa cu cheia care se afla în broască și mă întorsei la Pica. O văzui tremuind lângă capul patului. Privirea ei, înspăimântată, vorbea mai mult decât gura ei. O înțelegeai. Când întinseși mâna spre comutatorul electric, ca să stingă lumina, P ea țipă înăbușită:

— Ce vrei să faci?

Eu o privii nedumerit.

— Mi-ai promis ceva, îi zise

— Nu, mi-e frică, te rog...

— Ți-e frică? De ce?

Îi cuprinseși umerii, ca s-o încurajezi. Voiam s-o asigur că lângă mine nu avea de ce să-i fie frică. Ș-aipoi nu știam de ce îi era frică: de sosirea neașteptată a Keteti, ori de ce avea să urmeze? înși. - tai, renunțând de a mai stinge lumina:

— De ce ți-e frică?

Pica lăsă capul pe pieptul meu.

— Nu știi de ce?

— De ce? repetai. Doar mi-ai promis...

— Nu ceea ce unele ți-am promis.

Am înțeles; îmi promisese doar sărutul. Restul era «priză imaculată», cum spunea Keta. Atunci renunțai. Începui să fac pe moralistul:

— Cum poți să te lași sărutată de un bărbat, pe care nu-l cunoști?

— Eh. oftă ea, tristă, nu-i prima dată.

— Așa? Te-au mai sărutat și alți bărbați?

— Da, când jucam «Popa Prostu» cu fetele și baeții, acasă.

— Altceva n-ai făcut?

— Nu. Ți-o jur!

Se al-pi și mai bane de mine.

— Nici cu mine nu vrei să faci

— Mi e frică] îi fu răspunsul.

Sincer spun: mi-a fost milă de ea; prea o vedeam naivă. O credeam cel puțin ca prietena sa care ne înlesnise întâlnirea. Nici ea miei părinții ei nu-și dăduseră seama ce însemna să lase o fată ca să plece singură. Keta nu era defel o siguranță pentru cineva. Dovada este că o oferte* cu atâta ușurință primului bărbat. Keta nu cunoștea cinstea. 1 Aci era firesc să n-o înțeleagă nici la prietena - îi din copilărie. Familia acesteia era mai săracă cu ăt a Ketei; când părinții Picăi, amândoi funcționari, au auzit că fata lor, - e ducea la București -, ajutată de Keta, s-aiu bucurat. Știau că vor trage! a o familie onorabilă: rudele Ketei. Atât. Keta era c-intr-o familie bogată, crescuse cu Plică împreună, învățaseră la aceiași școală. Ceva mai mult: mama Ketei urma să vină și ea la București, dnipă o săptămână și Pica avea să se distreze minunat. Mie mi-ar fi fost ușor să-mi îndeplinesc dorința în seara aceia; Pica era un fruct care sta gata să cadă. Chiar avea dorința de-a cade, cu toată încă pe care și-o arăta. N-am insistat: nu de milă, nici din vreun alt scrupul; eram uni otm pe care nu-l mai fericea nimic. Mă convinsesem de uneltirile Ketei. Mi-a fost necaz pe mine: atât. Am spus de ce. Cu toată falsitatea Ketei, ființa ei mă atrăgea. Pe Pita

— Ți fi putut s-o iubesc, orice s-ar fi întâmplat între mine și ea. Nici pe Keta n o iubeam, o uram chiar. Totuși în fața ei făceam ce-mi spunea, deși după ce ne despărțeam îmi venea să-mi trag singur palme.

În seara aceia m-am dus eu Pica la cinematograf.

Când ne-am înapoiat, era zece și un sfert, pentru că am și mâncat la iuțeală în restaurantul hotelului. Keta nu venise. Navenit nici la unsprezece, nici la douăsprezece. Nu mai puteam să mai aștept, mii se părea că eram prea caraghios. Am plecat, lăsând-o singură pe Pica-Dar în stradă m-am oprit. Unde era Keta la ora ucfva? Undele nu puteau s-o țină până atunci și, dacă au ținut-o, de ce n-a dat un telefon? «E cu un amant» mi-am zis. Îmi oferise mie ocazia de-a rămâne cu Pica. pentru a se duce ea cui altul. «Are un amant!» vorbeam singur printre dinții care îmi clânfăneau de revoltă și gelozie. «Ce naiv sunt că nu mi-am dat seama de mai înainte! Vrea să scape de mine și mi-a azvârlit-o în brațe pe Pica. Am fost naiv: trebuia să rămân în cameră cu Pica și să ne fi găsit pe amândoi, îmbrățișați, când venea».

Vorbeam, dar picioarele nu mi se urneau din loc. Rămăsesem în fața hotelului, așteptând ceva. O așteptam pe Keta. Pe urmă am început să merg până lângă grilajul Cișmigiului și înapoi, cu hotărârea de-a aștepta până la ziuă. Trebuie să vină odată! S-a înduirat și-a venit după vreo oră de așteptare. Am văzut-o trecând cu trăsura pe lângă ruine. Mi-a atras privirea întâi faptul că: cu întunericul din stradă, am văzut în trăsură o pereche care se săruta. Trăsura s-a oprit în fața hotelului și din ea a coborât Keta. Bărbatul a plecat mă-l departe. Keta a fugit **n** hotel; nu mă zărise; eram prea departe de ea.

Am rămas încremenit. Așteptam acest eveniment și totuși am rămas încremenit. Pornirea mea din loc. a fost în jirma unei hotărâri: nu voiam s-o mai văd pe Keta. Orice, între mine și ea, era rupt cu desăvârșire.

M-am oprit într-un local die noapte, unde m-am împotmolit într-o beție crâncenă. Toată noaptea am urlat: «Nu vreau s-o mai văd!» Am ajuns acasă a doua zi la prânz. Coana Mina lipsea; era doar copiii ei. Am intrat în camera mea și m-am culcat. Uitasem să las vorbă că nu

eram pentru nimeni acasă.

Seara, pe la ora opt, a venit Keta. Zăceam în pat: băutura fără rost, luată în ciudă, mă istovise. Totuși am putut să-i spun:

— Lasă-mă! Te-am văzut aseară sărutândipte cu cineva, în trăsură.

— Era unchiul meu, omule! M-a adus la hotel, nu înțelegi? Cum puteam veni noaptea, singură.

— Dar ce, cu unchiul tău te săruți?

— Dacă e fratele mamei, de ce nu?

Am crezut-o. Voiam să-mi spună o minciună, ca s-o pot crede. Altfel m-aș fi dus eu la ea. Și apoi, eu nu făcusem la fel: sărutasem pe Pica... Eram și eu un imbecil.

Ce aveam oare, atunci? Sufeream de-o serintire a minții? Cum aveam să termin viața aceia pe care n-o puteam nici eu suferi? (-rima de la Iași mă urmărea. M-ar fi achitat pe mine jurații, oamenii și ei, supuși greșelilor, dar criminal rămăsesem. Am ucis ca să mă apăr, sau eram criminal?)

Noroc că, zilele acelea, a venit tata-meu, pe neașteptate și m-a maj scuturat puțin.

T.

Nu-l mai văzusem pe tata, din anul una mie nouă sute șaisprezece. De când am plecat în război. Nici până atunci nu-l văzusem decât de vreo patru ori, în opt ani cât durase școala mea. Nu i-am văzut pe toți ai mei, în acest timp. Am fugit mereu de casa părintească. Mi-a fosit dragă familia, da/r totdeauna găseam în ea un muribund. Nenorocitul acela de T.B.C., se instalare în mijlocul familiei mele, de la început. Boala era adusă de mama. Ea însă rezista, chinută, ca să-și vadă copiii murind unul câte unul. Îngropase cinci, până la război. Fiecare zăcuse câte un an măcar, istovind până la fund, punga tatii, dându-l înapoi, făcându-l să fie când stăpân, când simbriaș, sau tovarăș la câștig pe la alții. În ziua când în caisa noastră, era o

petrecere veselă, pentru a uita un an de doliu trecut cu tristețe, noaptea, când ne credeam fericiți, unuia dintre copii i se făcea rău, ste zvârcolea în pat, asuda, se văeta de frig și plângea. Era semn că-i venise rând altuia să zaică un an, de boala necruțătoare, care nu voia să ne părăsească casa. O casă ca un sanatoriu, totdeauna spoită, luminată, curată, dar cu moartea pe pereți. De a doua zi începeau grijele, dulapurile ahea golite de sticlele de medicamente, se umpleau mereu. Doctorul venea iarăși, întâi odată pe zi, pe ui mă oda-ia pe săptămână, odată pe lună, până ce nu mai venea defel. Era semn că nici el nu mai avea ce-i face celui condamnat să moară.

Apariția mea prin casă era primită cu același strigăt al vreunui muribund: «Nene, 11101!». Cu acest salut eram întâmpinat. De aceia am fugit de casă, chinuindu-mă singur și nepriceput, printre străini. Fugeam de moarte. teama mea era atât de mare, că nici nu mai scriam acasă, numa; să ini-se mai anunțe încă o moarte. Când aveam bani trimiteam tatii cât puteam de mult. Îl ajutam. Tata era un om călit. Încruntat, devenise de oțel în vâltoarea nenorocirilor abătute aistupra lui. Era avar până și-n vorbă; aduna bani din te miri ce, ca să-l găsieajscă vreme» rea gata s-o înfrunte. Nil dispera niciodată, deși în familie era cel mai îndurerat la moartea unui copil. Nu l-am văzut niciodată beat, deși bea mai mult decât toți din jurul său la câte-o petrecere. Avea obiceiul să dea mese mari în casă, la doi ani odată măcar. Atunci mosafifi erau făcuți praf, în timp ce tata, ca un om care nu băuse nimic, îi ține de brațe prin curte, ca să se ușureze. De când se căsătorise, mama a fost bolnavă; zăcea în pat, privind îndurerată cum alte femei îi făceau treburile prin casă. La un an, doi, sie înviora, renăștea și caisa noastră lua aspectul unei case cu oameni sănătoși. Fericirea era scurtă însă; o lună, două, trei, apoi, mama rămânea într-o dimineată în pat, spunând tatii: «Trimite doctorul». Rămasă în pat, mama nu se mai ridica decât rar. Acolo năștea, uneori, câte un candidat la

moarte sigură.

De aceia lui tata îi mergea vorbă că ar fi muieratic. Cât am fost copil de școală nu mi-am dat seama de ce mama mă întreba mereu ce femei au mai fost prin prăvălia, noastră și ce-au. vorbit cu ta<a. Odată o tânără, care târguia numai de la noi, i-ai spus lui tata, cam șoptit; «Vino deseară, sunt «ingură». Seara, când toți așteptam pe tata la masă și nu mai venea, mi-am adus aminte de invitația pe care i-o făcuse tatii, o cocoană, peste zi și am zis: «Tata nu vine curând, cred, că este la ea. l-u spusv să vină. că e singură».

Mama s-a ioi. șdt puternic, fără să-și dea pe față indignarea: ne-ai spus să mâncăm singuri și să ne culcăm. Ea s-a dus în camera sa, de unde n-a mai venit să ne vadă.

A doua zi, tata, m-a tras ușor de-o ureche, dojenindu-mă: «N-ai voie să spui mamei, ce auzi în prăvălie». E drept că de atunci nici n-am mai auzit nimic, afară de o întâmplare care m-a înfricoșat. În timpul prânzului tata mânca cu mine la1 prăvălie. Mâncarea o aduceam eu, de acasă, în sufertașe. Cât mâneam, o jumătate de oră, prăvălia era închisă. Într-o zi, după ce mâncasem și tata se întinsele pe niște saci cu zahăr „ca să se odihnească puțin, un om deschide ușa, pe care tocmai atunci, (eu o lăsasem din greșeală, neîncuiată și intră furios. Îl cunoșteam pe omul acela, avea o momiră într-un sat din apropiere. Venea la noi de târguia, însoțit de nevastă-sa, o femeie tânără și foarte frumoasă, la care se uita toată lumea, când trecea pe stradă. Cu vreo lună mai - nainte, un coleg din școală îmi spusese că tata venea la un vecin de al lor, la trei, paltru zile, seara, cu nevalsita lu' Niță moraru, clientul notstru.

Când l-am văzut pet Niță morarul, intrând furios pe ușă, mimuri adus aminte de ce-mi spusese colegul de școală și, dintr-odată m-am înspăimântat și-am dat un tipăt. Niță era alșa de beat, că nu se mai ținea pe picioare.

Tata a sărit în sus, la țipătul meu. Eu am mai putut să văd zburând prin aer, o bărdă. tă scurtă, care s-a izbit de perete la vreun metru de tata. Pe urmă am căzut pe podea țipând și mai tare.

— Câine! i-a strigat taltei, Niță moraru. Mi-ai stricat casa... După ce-a spus vorbele acestea, a mai tras o înjurătură și-a plecat, împleticindu-se, pe ușă. În stradă a mai strigat ceva, lumea a ieșit. curioasă, afară, înțelegând destore ce era vorba. De altfel se știa de mai - nainte încurcătura tatii ou femefea aceia. Numai bărbatul o aflase abia atunci, cine știe prin ce împrejurare.

Tata m-a sfătuit să nu spun nimic acasă, mai ales mamei. Am rămas însă înspăimânta>t de gândul că Niță moraru o mai reveni să repete încercarea de răzbunare. E drept că a venit după două zile, dar însoțit de nevastă-sa; furioasă ea de data aceia, contra bărbatului. L-a băgat în prăvălie și, doar că nu l-a luat la palme, așa l-a muștruluit de tare. l-a cerut, să sărute mâna tatii, ca să-l ierte. Știu însă că vecinii au râs cu hohote.

Auzind de crima pe care o făcusem eu la Iași, tata mi-a scris asupra ei, doar atât: «Am auzit de prostia pe care ai făcut-o». Eu nu i-am răspuns nimic; nu știam ce să-i spun, cum să-l lămuresc. Era singurul om care avea dreptul, afară de Lege, să țină cont de fapta mea și să mă pedepsească. De-acea m-am ferit de el. Când mi-a spus coana Mina că tata venise în București ș>L că dormea în oamera mea, m-am cutremurat... Venise ziua adevăratelor răspunderi. Mă reîntorisesem acasă, pe la ora opt, seara; coana Mina mânca cu ai ei, la maf să vestea m-a mai întristat, apoi; cine știe ce nefericire l-o fi aduc pe tată-meu la București. Mi-a spus chiar coana Mina; știa de l-ai tata. Venie cu cea mai mică dintre surorile mele și-o internase într-un spital, bolnavă. Dacă bătrânul venise cu fata la București, cazul era grav. M-am dus să-l văd, se sculase, ședea pe pat, fumând. Când m-a văzut, a zâmbit, ca să-mi

înfrunte tristețea cazie mă copleșise. I-am sărutat mâna, cu lacsămi în ochi. Cât se schimbaseră de mult! I se scofâlciseră obrazii oasele îi ieșiseră de tot, parcă nu mai aveau nici piele pe ele. Mustăța i se albise, până la ultimul fir. Ochii îi erau obosiți, avea în ei privire blajină, umedă. Am plâns mai tare, când pe.2 i văzut îmbrăcat cu aceleași haine, pe care le avea de mult

Tata era și el emoționat: abia a putut să mă îmbrățișeze, rupând greu din suflet vorbele de dojana:

— Mă taică! Sec ai fost și sec o să mori...

— De ce tată? I-am întrebat.

— Așa! Știu eu de ce... secole!

Asta fusese înjurătura lui de totdeauna: «Secule» Dacă nu spusese una mai tăiere, era semn că nu mă disprețuia chiar așa de mult.

— Cu ce te mai ocupi cum? mă întrebă el. Faci ceva? ... Ai ajuns lichea de București). șloaila ai lăsat-o baltă. Păcat de banii, pe care i-am cheltuit! Avuseși noroc de niște bani și-i topiși. Te-apucași să mai și omori oamenii, altfel nu-ți venea să trăiești. Așa, e când se vede porcul - **n** târâte: dă troaca peste cap. Mă mai făcuși și de rușine în oraș, nici să nu vii pe-acolo, că te arată și copiii cu degetul.

— N-o să viu, răspunsei eu., morocănos.

— Să nu vii, sigur. Să stai aci cu muierile; astea oisă-ți mănânce capul. Criminal, te-au făcut-Teiei după ele, parcă au miere la coadă. Om ești? N; îi ne serii acasă, nimic, parcă ți-am fi dușmani. Crezi că teiai făcut mare, ca să ne dai eu piciorul? Pune dosul la muncă, băiatule și fă rost de bani, că a, i atâtea guri de ținut, acasă. Cât o să mai muncesc eu pentru voi? Mă-ta e prăpădită, s-o sufli, ar cădea jos, moartă, iiair fetele, când le vezi, sunt și ele bolnave. Eu nu mai pot, să știi...

Fata și a mai aprins o țigară și-a căzut pe gânduri, cu capul sprijinit într-o palmă. Eu n-am mai spus o vorbă; am ascultat, tăcut, dojana lui. Mă simțeam mic, pipernicit. Îmi

bătusem joc de tot ce aveam mai scump. Cât eram de caraghios! mă trântise soarta cu capul de toți pereții, fără să-mi dau seama. În timp ce eu făceam numai prostii, casă, ai mei, așteptau im gesit de încurajare, de la mine. E drept, și eu purtam în piept urmele baadei care îmi năpustise familia. Din cauza acestei boli fugisem de lângă ei. Poate că fuga mea mă salvase, căci, *ciai* vârstă, urma să-mi vină rândul hi moarte. Nu eram omul care să fi rezistat unei munci neîntrerupte. Totdeauna mă furișasem de munca istovitoare. Nu de lene, cât din calcul. Acesta era chiar sfatul medicilor pe oairi îi consultam mereu asupra bolii. Reușisem să trec de două zeci de ani, vârsta pe care 110 ajunseseră frații mei morți, tocmai din acest calcul... Însă boala mă pândea și pe mine ca și pe cele două surori pe care le mai aveam acasă. Doar manua rezistă, destul de ofilită și neputincioasă. Ea își petrecea viața mai mult în pat. Iar eu trecusem războiul, datorită unui medic bun pe care îl aveam comandant într-un spital de campanie Eram ajutorul medicului. El mi-a înțeles boala și m-a protejat, irascăpându-mă o clipă din vedere. Chiar când am fost la închisoare, doctorul acela mi-a ȳ-ȳcris cum să mă feresc de-a nu da ocazie bolii să progreseze. Era un om ciudat, mă condamnase pentru crima mea, totuși se gândise să nâi dea și sfaturi. Toate acestea nu i le puteam povesti lui tata; nu m-ar fi înțeles, iar, dacă m-ar fi înțeles, era și mai rău: rămânea îngrijorat și de sănăta/tea mea. El mă credea scăpat de orice pericol.

Cum i se stinsese țigara, tata și o aprinsese din nou de la lampă. Era mulțumit că mă vedea tăcând. PI acera lui era să nu i se întoarcă vorba niciodată, căci nu vorbea decât atunci când era sigur că avea dreptate. Judecând după el, față de mine avea dreptate; în singurul băiat pe care îl mai avea, se sprijinea și el. Nu-i prea fusesem de folos până atunci, doar așa, când și când, îl ajutasem cu ceva bani, cu toate că făcea afaceri bune, nu era chiar sărac. De supărare îmi spusese și el câteva vorbe grele.

Dar cine să mi le spună, dacă nu tata? îi ghiceam gândurile. Liniștit, începu să vorbească de necazurile mai apropiate. Aprinse r»-pede altă țigarfe.

— Am venit cu Eliza, la spital, oftă el.

— Ce are? îl întrebai trist, căci bănuiești ceva. Eliza era sora mea, cea mai mică.

— Dropică are. S-a umflat cât un butoi. Doctorul de la noi, după ce căutat-o vreo șase luni, mi-a spus să vin cu ea la București. Trebuie operată. Am adus-o; mâine o operează, că e ceva grav.

— Grav? murmurai eu. Îndurerat. Nu o fi boala-oastră?

p

— Nu cred. Are drop-ca-s

— O să merg și cu mâine, la spital; poate cunosc vretun doctor pe-acoio. Plătești operația?

— Nu. Mi-a dat doctorul Mardare o recomandare și m-a scutit de orice taxă... Tu ai mâncat astă seară? M-e mi-e foame.

— N-am mâncat, minții eu, căci luasem masa cu Keta și cu Pica. Nu știu de cele. lăsasem pe amândouă să se ducă singure la cinematograful, iar eu plecasem acasă. Mergem și mâncăm pe-aci, prin apropiere.

— O fi scump? Mai bine mâncăm aci câteva ouă fierte; le-am adus de acasă.

— Lasă-le acolo, zisei eu, mergem la birt. Să bei un v-n și dumneata.

Tata mă privi scrutător. Era avar, nevoie mare.

— Ai ban! așa de mulți?;

— Am.

— De unde ai bani, dacă nu muncești nimic? Ce învârtești pe aci?

— Lucriz la Bursă.

Nu mințeam; de vreo două săptămâni, un prieten venit din Iași. mă luase pe lângă el, la Bursa Neagră. În

devalorizarea aceia a banilor, de după război, se iveau câştiguri fantastice, al căror sens nu-l înţelegeam defel. Prietenul meu mă iniţiase repede, iar câştigurile veneau fără să-mi dau seama cum. Ta-a ştia ceva despre Bursă, căci îmi zise: – la seamasă nu păţeshi ceva: banii fără muncă, nu sunt curaţi...

— Ce tot ai cu mine? protestai. Mă crezi poate fericit? Am şi eu destule necazuri.

— Dacă faci prostii!...

Mai vrei să-mi spună ceva, dar mă lăsă. Îşi luă pălăria de pe un stâlp al patului, murmurând:

— Hai, să mergem.

Tocmai lângă uşă. când ne găsirăm alături, îşi aduse aminte că nu m-a sărutat pe frunte, cum avea obiceiul la rarele întâlniri ale noastre. Ma ciiprinse stângaci e, a braţele. Eu rămăsei cu privirea în jos, înduiosat. Aşa făceam în copilărie, când mă simţeam vinovat cui ceva. Zării, ou această ocazie, lanţul lui vechi de **n** chel, pe care îl purta la ceas. Zâmbii. Tot cum făceam în copilărie, trăsei ceaborrticul afară. Nu mai era acela pe care îl ştiam eu şi mă mirai. Tata ţinuse la el.

— Am pierdut «Roscoful», mă lămuri. Mi l-a furat cineva în tren. Pe ăsta îl am de vreo doi. ani, dar, degeaba, nu-i ca ăla... Rotindu-şi privirea prin cameră, tata mă întrebă: Ceva haine mai vechi, ai pe-aci?

— Da, îi răspunsei, voios că-i **p**, uteam face ceva care să-l mulţumească. O să-ţi dau mâine un costum întreg. Am şi ghetе şi-o pălărie.

— Asta **n** o mai fi bumă zise? arătând-o pe-a lui.

— N-o vezi? Am alta, bună.

Fericit şi el, o clipă, tata mă strânse la piept. I aş fi dat şi hainele de pe mine, atunci.

VI

Am intrat pe poarta spitalului, însoţit de Keta şi Pica.

Ne duceam s-o vedem pe Eliza. Fetele aveau câte un buchet de flori în brațe, doritoare să procure prin prezența lor, puțină bucurie surioarei mele. Portarul ne salută, recunoscând în mine im vizitator darnic. Elizei i se făcuse operația și mergea spre bine; seara trecută se simțea ușurată de dureri. După câteva zile, doctorii îi dăduseră, voit» să se hrănească ușor, bun înțeles fără a se ridica dn pat. Ei făcuseră pronosticuri frumoase, privind cu încredere rezistența fetei. Mă duceam în fiecare zi la ea; tata plecase acasă, după ce-l asigurasem că voi avea eu grijă de ce trebuia. Îi duceam-Elizei tot. ce găseam mai bun prin oraș, iar ea, tristă la început, privea acum viitorul cu mare încredere. Era tânără, dorea o viață frumoasă. Cu o zi mai de vreme, când m-am dus la ea, o asigurasem că va rămâne cu mine, în București, după însănătoșire. Promisiu/ne care o fericise. O anunțasem că voi veni ou două prietene, care voiau s-o cunoască. Acum veneam cu aceste fete.

Trecurăm printr-o alee cu flori de primăvară și ajunserăm ușor în spatele unui pavilion, pătruinzând apoi într-un parc mic înconjurat cu copaci, unde erau scoși, la aer, bolnavii convalescenți. Mă așteptam s-o găsesc și pe Eliza acolo. Nu erau decât trei bolniavi care ședeau liniștiți pe târgl privind seninul cerului albastru. Mă jenai să-i întreb de sora mea; spusei însă fetelor să vină după mine în pavilion, unde vom găsi pe cineva să ne lămurească. Sala era pustie și răcoroasă, dar îmbâcsită puternic cu un miros amar de medicamente. Ina-întâi singur sprie ușa salonului, umde știam că se cidăpostea Eliza. Ciocăanii la ușă; în salon erau numai femei, deci n-aș fi putut intra neanunțat.

Nu-mi răspunse nimeni. Era ora de vizite, dar niciun om nu se văzu pe-acolo, ca să dea vreo lămiurc străinilor. Ce ciudat! Simți că mă enerva situația.

— Mai bate odată, îmi stirfigă Keta, nerăbdătoare și

ea.

O ascultai. Insfârșit apăru t pe ușă o îngrijitoare somnoroasă, frecându-se încontinuu la ochi, parcă ar fi trezit-o cineva din somn la miezul nopții. Negăsirea surorii mele utnde credeam că se afla. În curte, sub copaci, așteptarea zadarnică pe coridor, femeia aceia somnoroasă, ca și gânduri nelămurite, toate la un loc, făcură să-mi strice liniștea sufle* tească cu care venisem. Privind fata buhăiată de somn a îngrijitoarei, care parcă nu înțelegea rostul meu acolo, deși aveam în brațe vreo trei pachete și era OTA de vizite, strigai furios către femeie:

— Caut pe-o soră a mea! E bolnavă, aci...

Ea mă privi, mai nedumerită.

— Bolnavă? Soră? Care, soră? E în wrvic1 aci?

— Femeie. nu înțelegi? O bolnavă caut, nu o soră.

— Păi te auz-i de1; soră.

— O bolnavă, care este soră cu niiane. repetai cu furia crescând.

— Soră cu dumneata? reluă și îngrijitoarea

— Da - da - da! țipa". Parcă ni fi de pe altă lume, așa întrebi. Dă mi voie să văd în salon, dacă

«colo bolnava pe care o caut., și voif s-o dau în lături.

În acest timp apăru de alături o soră superioară, îmbrăcată de sus până jos în alb. Mergea înțepată. părănd a îndeplini o slujbă de majordom le vrei i castel princiar. Când ajunse în dreptul meu. mă întrebă, privându mă de sus:

— Ce dorești dumneata?

— Caut pe-o bolnavă. Îi răspunsei, stăpânindu-mi greu enervarea.

— La birou, domnule! La birou...

— Dar am fost și aseară, doamnă.

— Da? Bun. În ce salon se află?

— Aci.

— Cum se numește?

— Eliza Rosanan.

— Bolnavă de peritonită?

— Da, de peritonită.

— Azi nu poate primi viziite.

— Dar am văzut-o aseară, doamnă. Nu înțeleg nimic...

— Nu se poate domnule! Boala i-a revenit și se prea poate să „fie supusă din nou operației. Până atunci, lăsați-o-n pace. mă repezi ea, încercând să pornească mai departe. O urmai și insistai:

— Măcar dă ni. i lămurtri, doamnă.

— Cine ești dumneata?

— Fratele bolnavei.

Superioara stătu câteva clipe pe gânduri, mulțumindu-se, ca rezultat, să facă un gest de înde2 part are cu o mână.

— Vino mâine, dumneata. Azi nu pot să-ți dau nicio lămurire.

Se îndepărtă cu convingerea vădită că întârziase prea mult cu mine. Privii în urma ei. respirând prelung, ca să-mi astâmpăr enervarea. Personalul auxiiar, ci se: talului. are o manie: imită răcealasângele rece. cu care lucrează medicii chi =

rurgi, fără să înțeleagă că acest fel de-a fi îl au chirurgii numai în momentul când operează. Au nevoie să fie astfel, tocmai pentru a desăvârși opera lor, în folosul bolnavului. Dar când chirtirgul iese din sala de operații și este întâmpinat de o rudă îndurerată, se schimbă imediat, îi pune mâna pe umeri, îi vorbește blajin, omenește, pentru că acolo e vorba de suflet, nu de-o rană cu puroi, pe care, dacă n-ar fi tăiat-o cu sânge rece, necruțător, ar fi făcut o greșală.

Neputând fi și ei operanți, avuoliar-i medicilor împrumută aerul grav al acestora, făcându-i se răi, tocmai când e nevoie de bunătate.

— O lipsă de omenie, cum n-am mai văzut, mur» murai către cele două fete care veniseră aproape de mine.

— Ce spune? mă întrebă Keta, îngrijorată.

— Nu înțeleg nrmic... mă îndreptai din nou spre îngrijitoarea, care rămăsese cu gura căscată în ușă: Spune-mi dumneata; ce-i cu bolnava care era aci. lângă ușă?

— A! Aia?... Nu mai este aci, a fost dusă la «rizervă».

— T, a rezervă! zisei înmărmurit. De ce?

— I-a fost rău, toată noaptea. Aseară, sora ci-l serviciu, a uitat-o afară până la miiezul nopții. Dacă nu venea doamna superioară să vadă că nu este aci, rămânea toată noaptea.

Mă întunecai la față; cred că înverzisem, căci simțeam că-mi era rău. Îngrijorată, Keta mă trase departe.

— De ce te înspăimânți, până nu cunoști care este adevărata situație?

— Pentru că pricep și eu puțin medic na. Am fost ajutor de medic pe fromt. O astfel de neglijență. șeful meu ar fi pedepsit-o grav. Căci s-a săvârșit o crimă din inconștiență.

Mi-adusei aminte că mai cunoșteam acolo pe o > bătrână onfermieră. Zisei îngrijitoarei:

— Vreau să vorbesc cu doamna Radulian.

— E în salonul IV.

O găsirăm acolo. Doamna Radulian mă aștepta, ca să-mi vorbească. Era adevărat: sora, ca și bețivul de servitor cfft-e transporta bolnavele în salon, uitaseră pe Eliza afară. Bolnava n-a putuit să țipe. Răceala a dat operației o infecție gravă. Și-acum, de ce să-mi mai ascundă adevărul, doamna Radulian mi-a spus tot: peritpnita fusese T.B. C...

se putea vedea după diagnoza medicului care operase. Boală nevindecabilă, cui toate eforturile care s-ar fi făcut. Infecția din noaptea trecută o făcuse fatală. Doctorii încercaseră de dimineată o nouă operație. În grabă, dar loji au fost de acord că nu mai era uicio scapare.

— Vrej s-o vezi? m-a întrebat doamna Radulian. Te pot duce la ea.

Ne-am dus cu toții. Fetele se simțeau încurcate, cu florile în brațe; le aduseseră cu o altă spramță. Eu mă simțeam distrus.

În camera de rezervă, Eliza zăcea pe un pat; murea. Se vedea clar. Era una din ultimele două surori pe care le mai aveau. Am căzut în genunchi.

lângă pat, și i-am acoperit o mână cu lacrimi. Cu capul pe mână i fierbinte, am recunoscut că aveau și eu o parte din vină acolo. Poate că dacă nu eram, așa cum îmi spunea tata. «sec», fata aceia n-ar fi murit. Dar fusesem un mizerabil, un frate rău, nepăsător; nu mă interesa soarta surorilor mele, deși le știam în pericol de moarte.

M-am sculat să rog pe cele două prietene ca să plece. Plângeau și ele. De ce s-ar fi chinuit la un spectacol, unde nu erau vinovate cu nimic? N-au voit să plece; au rămas; au fost martore la moartea surorii mele. Apucasem să fiu, ca să-i închid pleoarpele ochilor, după ce moartg. Își făcuse dat-o na. Întrându-le strălucirea vieții. Florile aduse de sKeia și Pica, au fost funerare; le-au pus ușor lângă moartă, la căpătâi, unde - nfermiera aprinsese o candelă.

Am plecat, târziu; la spital nu-i voie să veghe/i morții, noaptea. Seara de Mai se lăsase întunecoasă, ca sufletul meu, dar era calmă, impresionantă, plină de misterul neînțele al acestei vieți. Cum e mai bine: să mori, sau să trăiești? Eu niciodată nu mi-am putut lămuri această întrebare pe două to nuri. A trăi? A muri? întrebări puse de un «Hainlet» caraghios. Eu am voit moartea, totdeauna, pentru că am fost un chinuit. Suflet pestriț, nesigur.

incolor, demodat în orice împrejurare. Acum douăzeci de ani, în adolescență, eram un înaintat, considerat exaltat, pentru că vedeam și trăiam mult. mai departe decât cei din jurul meu, pe **n** inteligența mea. Azi sunt uni demodat, fiindcă nu mă acomodez cu cecari au sărit peste mine, flutuiatec. Mie mi-a fost teamă să încerc a învăța să cânt dintr-un instrument muzical; n-aveam vocație, pur și simplu. Săvârșeam o crimă. Azi văd întregtineretul, urlând, zdrăngănind instrumente, soooându-se muzicali. Nu m-am atașat niciunei ideologii pol **t** i ce, pentru că nu m-am simțit apt să le înțeleg, deși le-am cercetat ou râvnă și cu dorini-a de-a mă alături consecvent, uneia. Cum puteam să cred în ceva ce nu înțelegeam? Azi, ideologii, sunt ca frunza și ca iarba.

Sunt un demodat, un prost, un fanatic fără credință. Așa eram și în seara aceia, când am plecat de la spital. Dacă cele două fete, de lângă mine, n-ar fi fost și ele niște proaste, m-ar fi descoperit. M-am rușinat singur de prostia mea, căci le-am cerut să mă părăsească.

Am pornit prea străzi, singur. Cui o seară mai devreme eram vesel, plecasem tot de la spital, fericit că boala Elizci fusese înfrân-a. Acum eram eu un înfrânt și Eliza o d-strusă. Cu o seară mai devreme mă dusesem la poștă și, fericit, am dat o telegramă tatii: «Scăparea e sigură». Cum să mă fi dus din nou la poștă și să dau altă telegramă: «Moartă»? Căci Eliza murise. În douăzeci și patru de ore, avusese loc o nădejde și-o desijădejde. Variații pe-aceiaș temă, ax fii spus un cinic. Eu simțeam nevoia de moarte, mai mult ca oricând. Ti înțelesesem sensul. Ocazie, pe care am scăpat-o. Singura pe care o regret, din viața mea.

A treia zi am dus-o pe Eliza la cimitir. Am dus - o du un camion de piață, ca pe o ființă săracă, fără noroc. În urma camionului mergeam eu, tata și Caterina, ultima soră pe care o mai aveam. Le am fcelegrafiat să vină. Mama nu

putuse să vină; moartea Elizei o zdrobise și mai mult. Preotul ședea pe ladă, alături de camionar. În spatele lor se afla un băiețuș, care ținea crucea. O căldare de - apă zdrăngănea oribil în urma căruței, pe care zăcea moarta într-un coșciug de brad, alb.

Preotul mormăia rugăciuni; un cal sur, schiopăta. Camionarul îl îndemna mereu, forțându-se să nu scoată vreo înjurătură, din greșeală. Când am ajuns la; ultima răscruce de străzi, spre cimitir, preotul a coborât să mai facă o slujbă. Tata a aruncat câțiva gologani ție nichel, în stradă, povte care au năvălit niște copii vagabonzi.

La cimitir, slujba a fost scurtă. Veniise și coana Mina, cu bătrânul și copilul ei. De plâns, a plâns doar Caterina, sora mea, rămasă stingheră; eu mi-am reținut lacrimile, fără calcul. Tata, nu mai avea.

— Hai, măj băiete! mi-a zis el, văzându-mă că nu mă mai urneam de-lângă mormânt. Uitasem să plec. Acasă ne-aștepta o masă întinsă; ca la mort Coana Mina muncise toată ziua; pentru străini muncea cu plăcere, era săritoare. Am mâncat în curte: era cald. Au fost. invitați și câțiva vecini din curte.

Viața e mai tare ca moartea care la omul prin surprindere. Viața îți cere eforturi, să-ți calci pe inima îndurerată, pentru a o ține trează; să zâmbești la durere, să plângi la fericire. Numai, așa să îi rănește viața. Caterina a început să râdă, să uite, o clipă, durerea. Mi-a făcut bine. A râs aci îndrăgise viața, în fața morții celei pe care o avusese nu numai soră, ci și prietenă de suflet. Poate, și pentru a uita că moartea ne pândește pe toți deopotrivă. A zâmbit și tata. În astfel de ocazii, la el acasă, pentru a-i lumina fata, mama dhema la mă-a pe o ffemee bună de glume. Tata bea și Bab-Pena îndruga verzi și uscate, în hazul tuturor, dar cu ochii i la el să vadă dacă i se descrețea fruntea.

Dintr-odată ne-am pomenit râzând dintr-o glumă pe

ciaire o făcuse cu mult haz unul dintre meseni, Vasile Dângă.

— Spunea-i că vin și cele două domnișoare de la Iași? m-a întrebat Caterina.

— Vor. veni, la nouă, i-am răspuns.

Keta și Pica au venit cu o mașină de piață. La sosirea lor, mesenii se mai răriseră, nu rămăsese decât Vasile Dângă. Era cizmar și locuia în fundul curții. Îmi plăcea să-i împrumut cărți, căci le ținea într-o (urâtenie ciudată; parcă nici nu le deschidea. Chiar înfățișarea lui îmi plăcea; îl vedeam sânguitor ca să pară deosebit, fără să i se ghi & ea scă meseria, de care se cam rușina. Nu și-o denunța, voia să fie crezut funcționar, cu tofoil altceva decât cizmar. Era de vârsta mea, bine leg-l, de-ți statura potrivită. Cam lichea, de altfel. În casă, la el, Vasile Dângă făcea, în fiecare; seară exerciții de vioară, chinuindu-se să și însușască o artă care nu i se potrivea de fel. Îmbă vorbea despre muzică, cu căderea unui virtuos. Cunoștea toate bucățile muzicale celebre, viața compozitorilor, regulile acestei arte, în amănunțime. Eu văzusem și auzisem toate operele muzicale, fără ca să-mi rămână în minte măcar un crâmpeiu dintr-o melodie, pe când el nu prea le văzuse, dar le știa.

Tot ce, făcea și învăța Vasile Dângă, era doar pentru a avea un lustru la suprafață. Nu i trebuia o gândire proi-pr-e, se robea cărții pe care o citea și fura păreri, cu ușurință. Îmi părea rău că-l vedeam atât de doritor de-a poza. În loc să-și facă o educație temeinică. De aceia nici nui vedeam stabil în sentimente. Fiind simpatic, plăcea mult femeilor de la mahala; se recomanda student, funcționar, inginer, după prostia femeii cu oare vorbea. Toate îl credeau văzându-l elegant, trecând pe stradă grav, ducând cu el cutia vioarei ca un om distins.

În realitate făcea toate acestea ca să cucerească femeile naive și să-șbată joc de ele. Nu era lucru de mirare

că le fura banii de prin poșete, ceasornicele, inelele, făcându-le să umble disperate după el.

Pe Keta a plăcut-o imediat. Era genul său. Și Keitei i-a plăcut căci, imediat s-a interesat de el. Era o potrivire minunată de dorințe: Keta dorea să cunoască un om «de jos», care să-i ofere o dragoste brutală; Vasile Dângă dorea să cunoască o fată din «lumea bună». Se întâlniseră pe aceeași pistă. Mie nu mi-a părut rău defel: poate, că și Keta dorea să rupem relațiile», socotindu-mă nefericit prin moartea surorii mele. Nu-i mai puteam răspunde dorințelor ei; îi dădusem să înțeleagă de mult, ace, st lucru. Durerea prin care treceam m-a făcut să uit că eram rob de Keta. Ea a înțeles –, prietenește, că trebuia să ne îndepărtăm puțin, unul de altul.

Sedeam la masă «noi, toți: eu, Caterina, Keta, Pica și Yaisile Dângă. Ceilalți pleaseră să se culce. Caterina adormise pe umărul meu, obosită. Și ceilalți voiau să plece, dar nu i-am lăsat eu: n-aș fi putut să dorm în noaptea aceda, așa de ușor. Tristețea m-ar fi covârșit. Vroiam să beau, căci oricât aș fi băut, tot treaz rămâneam și trist. Dângă perora; îi vorbea Ketei despre muzică, povestea vieți fantastice „făcând-o să rămână uimită de cunoștințele, lui. Într-un timp s-a pomenit că nu mai avea țigări. A plecat cu Keta să-și cumpere. Am rămas eu cu Pica, singuri. I-am luat mâna într-a mea și i-am vorbit, ca un frate:

— Pleacă din orașul acesta, în care nu ai ce căuta, azi, când nimic nu mai are valoare, după război. Dacă aș fi un om puternic, te-aș lua lângă mine. Cred că ieșiți ființa care m-ai înțelege.

— Te înțeleg și te iubesc, mi-a spus ea.

— Nu pot să-ți răspund dragostei tale. Iată; >un în casă doi oameni: tatăl meu și sora mea.

I-ai văzut; au nevoie de mine. Sora mea e foarte plăpândă, îi trebuie un sprijin puternic, ca să nu cadă și ea.

Te rog, pleacă chiar mâine, înapoiază-te la părinți și așteaptăți omul cu care să ți formezi un viitor. Nu călca pe urmele Ketei; e altă fire decât dumneata. Asoultă-mă ce-ți spun. M-ai înțeles.

— Da, zise Pica, însă nu te voi uita niciodată, să știi. Te voi aștepta, să-mi scrii, să-mi spui că ne vom putea vedea fericiți...

— Pleci mâine?

— Plec

VIII

Am rămas singur. Keta și Pica au plecat la Iași. Îmi scriu amândouă: prima, autoritar; cealaltă drăgăstos, ou aparențe mari, naivă, făcându-mă să cred că numai la mine se gândea... De felul de a seri al Ketei, nu mă mai sperii, am început s-o înțeleg: vrea să fie un mic despot cu miie. Îmi ordonă situații. Îmi trimit-e bani, pe care îi refuz. Nici nu am nevoie, nici nu vreau să primesc ceva de la ea. Keta se învolbură, ridică tonul, mă amenință că va veni la București. Nu vine, pentru că aci e cald, și-ar strica tenul în arșița prăfuită a capitalei. Da mă amenință din vreo casă răcoroasă, în care s-a refugiat la «Copoii». În marginea înverzită a lașului, într-o zi i-am răspuns: «Duc dorul și de niște oameni sinceri: m-am săturat de **m**: ne uiu. Una. din două: ori îmi scrii doar mie, ori numai lui Vasile Dângă. Îl văd foarte încântat de cucerire, și sigur. Mă privește compătitor, neputând să nu divulge, în același timp, cele, ce-i scrii. S-ar cuveni să ne supunem adio, șted».

Nici eu, nici Dângă n-am mai primit vreo scrisoare de ia Keta. Ce ușoară a fost abandonarea!

Găsindu-mă la o răscruce sufletească, unde mă aruncase moartea Ebzei, primele săptămâni de libertate a fost negre. Mi-a fost greu să mai merg pe picioarele mele; am încercat să mă dezmeticesc. La moarte am renunțat să mă mai gândesc. A muri, e ușor; a-răi e greul cel mare. Ce-aveam să fac cu viața? Uneori alergam zile întregi și

câștigam bine, speculând banii altor oameni, care mi i ofereau, cu naivitate... Alte ori ședeam în capă citeam, sau scriam. N-aveam prieteni; coana Mina era ea însuși fără un sprijin sufletesc; două frunze-n furtună, amândoi. Ea ținea la mine, pentru că eram un chiriaș potolit, sau poate unde, vedea la mine aceeași nesiguranță din sufletul său; un sfat încurajator, nu mi-ar fi putut da. Oamenii cu sufletul chinuit „sie pierd mai repede, n-au un sprijin dur; oinștea este mai mult o dorință, de>cât voință. M-am înverșunat contra mea și m-am găsit răătăcit... Răscrucea aceasta era chinuitoare. Dacă n-aș fi ucăsi la Iași, era cu totul altfel. Poate dinar dacă nu m-ar fi achitai justiția. Prima răbufnire a pierderii sufelești prin care trecusem de la crimă, a fost despărțiră mea de Valeria. Mai aveam și-un copil, pe care îl uitasem. Între mine și Yaleria era un mort, victima mea. Mortul ne-acopercă pe amândoi, că nu ne mai vedeam. Într-o noapte de chibzuială m-am hotărât: o voi chema pe Valeria să vină la București, măcar pentru câteva zile. Poate că amândoi vom găsi o ieșire din această încurcătură, pe care singur n-o lămureani. I-am scris: «Vino lângă mine, am nevoie de un om care nă mă înțeleagă. În definitiv ne leagă ceva: o moarte, dacă nu altceva mai scump. Mă găsesc într-o enigmă dureroasă, care mă atrage în fundul unei prăpăstii. O viață ca asta, o dau dracului, mai curând, decât s-o înțeleg. Nu sunt mai mult decât un om și, poate n-ai să crezi că mi-am pierdut omenia, tot căutând s-o înțeleg. Mil-am adus aminte că avem un copil amândoi; viața lui” trebuie să ne pasioneze mai mult decât viața omului aceluia oare și-a p-erdut viața cu ajutorul nostru. Căc; ciu am ucis pentru tine, pentru a te vedea liniștită. Poate că unde te iubeam, am făcut asta. E drept, n-am dorit o clipă să ucid, nici măcar de mi-ai fi cerut tu; am ucis fără voie, disperat, apărându-mă. Nu mi-am îmbrăcat armura cea mai solidă și ți-am spus – cavaleresc: «Mă duc să te răzbun doamnă!...» Nici tu nu ți-ai azvârlit mănua în vreo groapă cu lei, ca să-ți pot dovedi

iubirea, ridicându-ți-o de-acolo. Am fost doi oameni mici. Am săvârșit amândoi o crimă, din lașitate. Apoi, îngroziți de fapta noastră, ne-am rătăcit, unul de altul. Ce nevoie a mai fost de crima asta, dacă în urma ei a venit tot despărțirea, pe care o cerea soțul tău? El a voit să ne despartă, dei-aceia venise la Iași. Dacă l-am fi ascultat, n-ai fi fost văduvă de două ori, eu n-aș. fi fost criminal, ciu sufletul pierdut, cum mă aflu azi. Trei oameni distruși și, cu copilul nostru, patru. Îmi vine să cred că mortul a fost mai înțelept decât noi. De-ai fi rămas în casa acelui om, dragostea noastră ar fi fost uitată până acum. cine știe dacă el nu s-ar fi despărțit de tine pe calea înțelegerii și azi aii. fi avut o casă de piatră, cu un alt bărbat. Bun înțeles că nici eu ȝ-ași fi fost, ce sunt acum. E drept, amândoi ne-am iubit; dar iubirea noastră n-a fost să fie. În loc să mergem spre mai bine, meram dus, orbește, într-o prăpastie adâncă. Cel puțin eu, așa mă simt. Vino și-l ajută-mă să es de-aici; singur nu pot face nimic. Mă spovedesc ție, VaDtfria, te rog să mă crezi: mi-e îăâ! Te aștept, cum ȝi-am măcar pentru câteva zile. Nu veni cu copilul, s-ar putea să-mi facă și mai rău, văzându-l. Învaȝă-l a fi fără tată. E mai bine, și pentru el, și pentru noi. Te aștept».

PARTEA DOUĂ

I

Vintilă Rosman a ciocănit în ușă. O roaie din casă i-a răspuns imediath «Intră!» O voce gravă, dar inimă și caldă. A deschis ușa și i s-a înfăȝișat ochilor o cămăruȝă plină cu cărȝi. La în jloc, spre dreapta, era un pat micuȝ, ca pentru un elev de seminar, modest făȝuit, cu macat alb și ca două perne umplute cu paie, sprijinite pe dre - „vele de fier de La. capăt. Pese tot, vrafuri de cărȝi, buve de pachete nedesfăcute, ui bazar ciudat de imprima-tfe. Mai spre fereastră se aflau, orânduite, zeci de obiecte casnice și de birou, umbrele, paștoane, farfurii, cutii goale, sau pl-ne, de conserve, de ch-brilluri, de cremă de ghete, perii, nas -

turi desperecheați, mici statuete, fotografii, ca la un maniac, sau negustor meticulos de antichități. Pe Vintilă Rosman l-a surprins ordinea în toate acestea. Nimic nu era aruncat la întâmplare, fie» care obiect cu locul și rostul său.

Cum soarele bătea în singura fereastră a ca merei, V; utilă a putut s-o cerceteze pe lumină, până-n fund, dintr-o ochire. I-a fost mai greu să descopere pe locatar, în dosul unui pachet uriaș, de cărți. Se afla în casa cărturarului Antim Chelaru. Bătrânul n-a apărut de la locul său; se credea vizitat de vreun cunoscut; a răspuns doar cu multă bunăvoință, la salutul lui Vintilă, făcut mai mult camerei, decât unui om oare s-ar fi văzut. Dar cum vocea vizitatorului n-o mai auzise cândva, cărturarul s-a deplasat spre ulița dintre vrafurile de cărți. Astfel Vintilă s-a pomenit în fața unui bătrân alchimist din stampe uifete, nedesfăcute prin praful muzeelor. Era zâmbitor, - parcă ar fi descoperit tocmai atunci p-atra filosofală. L-a privit pe Vintilă, pe deasupra ochelarilor mulțumit ca în fața unui vechi prieten.

— Bună ziua, domnule Chelaru! zis Vintilă, încurcat, crezând că bătrânul l-o fi asemuit cu altcineva.

— Bună ziua! i-a răspuns și-acesta. După ce i-a strâns mâna l-a întrebat: Ce mai faci -, cu aceeași voce caldă de la început.

A căutat cu privirea un loc, unde să-l invite să stea. I-a oferit un scaun, mai puțin ocupat de un teanc de jurnale vechi.

— Pofteste, l-a îndemnat Chelaru. Ia seama însă, să nu dai prea tare din coate, că produci un oitaclism în jurul mamei: răstorni munca mea de azi.

V; ntilă a privit pe locatar cu aceeași găind în tinle: îl asemuia cu altcineva.

— Noi nu ne cunoaștem, a încercat el să dreagă eroarea.

— Nu? la întrebat bătrânul, curios.

— Nu ne-am văzut niciodată...

— Cum e numele mamei?

— Vânt. la Rosman.

— Așa este, nu ne-am mai văzut, dar ai o figură cunoscută. Ești scriitor, poate?

Vintilă se simți roșind. Vorbi îngăimat:

— Așa... puțin.

— Ai adus ceva de citit?

— Nu, am venit doar pentru niște cărți... Mi-ai trimis, acasă, catalogul.

— Da, da, se lămuri bătrânul, dacă nu mă înșel, stai prin mahalaua Tei? Ai un nume care se memorizează ușor... Vin-tilă Rosman. Ești ieșean?

— Nu.

— Am trimis, acum doi ani, la Iași, unui Rosman, niște cărți. De aceia te întreb.

Vintilă uitase întâmplarea; dar și-o reaminti imediat; primise odată două cărți, prin poștă, de la Chelaru. Două cărți oemrușii, mohorâte, cu un scris mărunț, îndesat, greu de citit. I le pusese Valeria pe masă și el le frunzărise doar. Despre ce era vorba în ele, nu-și mai aducea aminte. Nici nu se mai gândise să le citească, cărțile dispăru seră, fără să se mai ocupe de ele, ca orice obiect pe care nu l-ai cumpărat ca să te folosești imediat de el.

— Eu suiuD aceala, recunosc Vintilă, timid; știa că nu trimisese banii pentru cărțile primite.

De odată îi veni în minte gândul că Antim Chelaru poate știa mai multe despre el. Îl chestiona astfel, ca să ajungă mai ușor la or ma lui. Nu era pe ma diată când un om îl întreba, după ce-i afla numele: «DumneateșlU: cel cu crima aceia?...» Uneori recunoștea, alteori pleca enervat de lângă cel care se uita la el când cu milă, când cu o cu» riozitate lacomă.

— Cum de ții minte atât de bine? întreba. el pe Chelaru.

— Asta este ocupația mea...

— Numai de la acele cărți ți-a rămas în minte, numele meu?

— Drept să-ți spun: numai.

— S-a vorbit despre mine prin ziare, foarte mult, acum un an și ceva. S-a întâmplat o imenorocirfo... Poate din cauza e: „nu ți-am răspuns, vorbi Vintilă, simțind nevoia de-a se destăinui Avea în fața lui un om sincer, **p**, e oare n-ar fi vreo **t** să-l lasse fără să afle fapta care lui îi apăsă conștiința. Dacă, într-adevăr, bătrânul nu știa despre crima lui Vintilă? Poate că era un om care nu voia să strângă o mână ucigașe. A cunoscut pe cineva care nu i-a mai dat mâna, după ce aflase că ucisese. Ori în ce condițiuni ai fi uc-is, tot ucigaș rămâi în fața celor care nu vor să aprobe o crimă.

Bătrânul cărturar nu deveni curios, ridică umrri în semn de neștiință, murmurând:

— Mai mult decât ce-ți spu/să nu știu.

— Totuși... făcu, încurcat, Vintilă, ași vrea să-ți dau o lămurire.

— Anume?

— S-a scris despre mine, în ziare, pentru că am ucis un om.

— Dumneata? întreabă, fără mirare, Chelaru. Cum așa? O împrejurare, e tristă, desigur?

— Da, m-am apărat. De aceia am și fost ach tat la proces.

Ant-m Chelaru se așeză, apăsând cu o palmă, o mână a lui Vintillă, sprijinită pe genunchi

— Sunt astfel da împrejurări în v-aja unui om, inevitabile. Te simți apăsător pe conștiința?

— Da, mult.

— Este din cauza bunătății sufletești pe care o ai. Nu-i te doare fapta, pe care rațiunea, oricât de întunecată ți-ar fi fost, țiea impus-o atuncif. Te doare bunătatea, care a ieșit jiignită.

În acest timp, a intrat pe ușă, fără a mai e ocăni, un bărbat foarte înalt. Nu dădu bună ziua și Vin tilă crezu astfel că acela se afla mai devreme acolo, dar că eş-se poate pe afară, în timpul când venr-se el. Străinul purta o haină scurtă, care, la înălțimea lui, părea de! copil. Toată înfățișarea sa era de nesuferit: figura pistriuată, och: i cenușii, gura Largă. cu toată dantura știrbă sau murdară. Îmbrăcăminteaa îi era dezordonată. Vorbea fleșcăit, îmbucându-ăși de tot, maxiila/rele, până ce buzele i se turteau. Se așeză pe un scaun, ecoțând un rânjet hidos de câine mort.

— Ce-i, Țâmbă? îl întrebă Chelaru, după ce 1 văzu așezându-se.

Țâmbă mai rânji odată, apoi vorbi:

— V-am auzit vorbind de bunătate. O mai fi așa ceva, pe undeva? Eu o cajut, ca Diogene, cu lampa aprinsă și ziua. Am nevoie de niște haine. Unde-mi este ascultată ruga, mi se dă doar harne scurte, nepotrivite.

— Dacă ești prea lung! râse Chelaru.

— Nu oblig pe nimeni să-mi dea hainele lui, când vedea că nu me potrivim la corp. Să-mi comande un costum nou, la dracul se înfurie Țîmbă, bătându-se cu un pumn pe genunchi. Eu așa a-și face, în locul lor. N-aiu un piic de obraz. Dau mâna cu un jerpelit ea mine, mă comsdderă pe: eten, dar nu le este rușine să mă vadă în halul acesta. Mari multă rușine am eu, decât ei.

— Vorbești de rude? întrebă Vintilă, curios.

— Eva n-am rude, răspunse Țîmbă. Tăcu, frecându-șd mâinile, ca de frig. Ridicându-se privi un șir de cărți, de pe o povc-oară. Fu nevoit să se îndoiaie de mijloc, ca să ia poată vedea bine. Scoase o carte, pe care o cercetă cu

atenție, câteva clipe, așezând-o cu dispreț, înapoi.

— Amicie Chelaru, vorbi el, privind mai departe șirul de cărți, într-o zi am fost pe-ací, în lipsa ta, și ți-am luat o carte. Mi-a fost foame. Am căpătat pe ea doar prețul unei pâinii. Ce era să fac? Am dat-o. Altfel...

Se așeză din nou pe scaun, foarte deznădăjduit. Vintilă privi pe Chelaru, să-i ghicească gândul; acesta zâmbea larg, sub mustața-d stufoasă.

— Zevzec ești, măi Țimbă, zise Chelaru, fără răutate. Mi-ai luat o carte de care aveam mievo-e.

Țimbă, care tocmai se scărpină în cap, scoase degetele din păr și le întinse, lungi și osoase, spre Chelaru, ca un protest.

— Ți-o pot aduce înapoi, dacă-mi dai alta s-o înlocuiesc. Mi-a fost foame, nu-ți spusei? Eu, când mi - e foame, fur. Nu mă pricep să câștig bani, exploatându-mă pe mine, ori pe alții...

— Dar să iei cartea mea, știi? îl întrerupse Chelaru, râzând. Niidi să furi, nu te pricepi.

— Când furi, se adresă Țimbă lui Vintilă,» u mai alegi, nu-i așa?

Vintilă ridică umerii, încurcat.

— Știu eu?... răspuns/el el. Nu mă pricep.

— Nu te pricepi, bombăni Țimbă, nemulțumit-Niu te pricepi... Dair să omori te pricepi?

Vintiilă îngălbeni. Omul de lângă el i se păru hidos. Îl lovise, cu răutate, tocmai pe rana care îl dunla. Ar fi voit să plece. Niciodată nu discutase despre fapta sa, într-un cerc de oameni. Fugise, într-adiins, de pretutindení. Chelaru se opri din număratul unor cărți pe care le-avea în mână.

— De unde știi ca zise pricepe la ucis oameni? întrebă pe Țimbă.

— N-am vorbit numaidecât de ucis oameni, răspunse acesta... Dar om, sau animal, p pentru i mine este același

lucru. Cine ucide un animal, poate ucide și un om. E chestia doar de teama pe care o ai că vei fi pedepsit, atât. Ordinul este să nu uoizi. Nu spume ce, dar se înțelege că e vorba de viețuitoarele pământului.

— Eu am ucis un om, spuse înfricoșat V-ntră, ca în fața unei judecăți.

Țimbă se dieșiră până-n tavan, lăsând sca, unul să pară un pitic pe lângă picioarele lin. Privi creștetul capului lui Vintilă; ca din vârful unui munte.

— Depinde pentru ce aii ucis, quetă el.

— Am uicis, asta-i tot! se agită Vintilă. nevroind să capete indulgența cuiva.

— Eu am ucis o muscă, azi, p pentru că nu mă lăsa să dorm. Dacă aş fi dormit într-o cameră deschideam fereastra și-o a-iungam, fără să mai comit crima. Dar mă aflam pe câmp, sub un pom, unde mă apucase noaptea și n-aveam cum să scap de musică, decât omorând-o. Iată tragedia!

— Cam din aceleași motive a omorât și dumnealui un om, spuse Chelaru.

— În cazul acesta suntem confrăți, râse grav, Țimbă. Fapta noastră e egală: numai că pe mn, ne nu m-a tras nimeni la răspundere până acum. O muscă, un bou, un elefant, mu fcontează; ești liber să ucizi acesta viețuitoare. Îți dau un sfat, tinere, se adresă Țimbă, lui Vintilă, dacă-ți mai vine pofta să uicizi, ucide muște. Nu vei avea nicio răspundere. Sunt nesuferite, mai ales când dormi sub un pom, la răcoare. Păcat că nu sunt bune de mâncat. Atunci am vedea oamenii alergând după ele, cu gura căscată, sau făcând crescătorii de muște. Caroiumari ar maji avea un fel de mâncare pe lista lor de bucate: ciorbă de muște. Muscoii, aceia verzi, ar fi buni de friptură. Poate că vreun savant ar descoperi un mlijloc de-a îndopa muștele, ca pe găște, să crească mai mari...

Țimbă se opri, rămânând cu maxilarele înțepenite,

unul într-a tul, lăsând buza de sus să-i atârne zemoasă, ca o stireașă veche de stuf. Ridică umerii și-și înifundă capul între ei. cum fac toți obosiții vieții, la disperare, alergând prin plo -, fără niciun Dumnezeu. Ostenise, vorbind.

— Am așa nevoie de un pol! murmură Țimbă. ca din senin. Vorbise, dar gândul său d, ei la polul care îi trebuia, nu-L fugise, nio o clipă. Când terminase de vorb: t își rostiise și gândul, poate că fără să vrea. Vetnise, la Chelaru, sigur că nu l va găsi acasă, cu dorința, ce nu i se împlinise, de-ai mai lua o carte, pe care s-o vândă.

— Ce faci cu polul? îl întrebă Chelaru.

— Mi-e foame! țipă Țimbă.

Ceilalți doi. râseră.

— Pentru că ești sincer, spuse Vint-ilă, băgând mâna într-un buzunar, îți voi da eu polul dorit.

— De unde știi că sunt's; neer? întrebă Țimbă. Privi spre Vintilă Rosman, cu un aer de spadassin jign t. Nu primesc bani, cu condiții!...

— N-ai fost sincer când ai spus că țiee foame? îl întrebă Vintilă.

— N-am fost, dacă este vorba să mi se dea ban1, dintr-un motiv, sau altul. Altfel aş fi spus că mi-e și sete. sau m-au știu eu ce.

— Poftim doi poli.

— Așa, primesc. Mersi L. Țimbă îndopuțin mijlocul și se recomandă: Omul de Cristal.

— De aci îi începe nebun; a, zise Chelaru. Hai Țimbă, la revedere!

— Plec, plec, bătrânule. Știu bine că nu >pot sta mult, într-un loc. Ura!

Țimbă ieș: „târându-și picioarele înțepenite de reumatism.

Vintilă Rosman privi, nelămurit, în urma omului pretins de cristal. Îl văzu dispărând în dosul ușii, apoi îi auzi pașii -, sunând pe sălița de intrare, Prin dreptul ferestrei se strecură în curte o umbră lungă, deșirată, trupul lui Țimbă.

— E nițel scrântit, îl lămurii, în treacăt Chelaru. Are însă momente de luciditate, când îmi place mult. Ori ce, îi cer, face. Dacă i-aș fi spus să-mi aducă, acum, cartea pe care miiai luat-o, toată ziua ar fi umblat în căutarea ei... Alege-ți ceva cărți, mai spuse el.

Vintilă își aruncă privirea pe teancul de cărți pe care îl arătase gazda. Minteaa i se duse la soarta sa. Țimbă avea; pretenția că era de cristal; o slăbiciune a creierului său. Trăia cu acest gând» își înșela ființa. Vintilă însă o ducea mai prost. Privind o cartea pe care o deschise, în timp ce Antim Chel/au își reluase ocupația în dosul stivei de imprimate, Vintilă începu să gândească. Rămăsese tot la coana Mina, nu se mai mutase dda ea. Valeria nu răspunsese chemării lui; adică nu-i împlinise dorința* de-a veni la el. Îi răspunsese scurt, în câteva rânduri ca la un străin. Spunea că era bolnavă, daa* mințea. Se vedea că nici nu-și susținea minciuna, ca să n-o dea de gol. Lui, nu i-a părut rău să n-a venit. A renunțat da-aș mai seri jurnalul început, povestea care i se dosfășura înaintea ochilor. I s-a părut fără importanță tot ce făcea. Nu i-a mai scris nici Ketei, nic Picăi. Într-un timp spuseseși coanei Mina să refuze orice scrisoare i-ar veni. Iar, dacă o apare una dintre ceile două fete, să le spună că nu mai ședea acolo. Voise să dispară pentru ele. Tatăl său i-a scrils mereu, ca și sora sa, Cate, rina. Le trimitea mereu bani, cât putea de mulți. Timpul liber și-l petrecea în casă, ciiind. sau scriind. Îl apucase furia scrisului, deși nu-și mai continua Jurnalul. Făcea încercări literare, obiceiul rămas de pe vremea când se afla în liceu. Când era student, abandonase acest gând. Apucase să publice câteva încercări literare pe Ur revistele

săptămânale și se făcuse cunoscut printre cititorii reduși ca număr, ai acestor reviste.

La Antim Chelaru venise, pentru că acesta îi trimisese un prospect al cărților sale. Nu-l chemase la el, doar îl îndrumase să-i cumpere cărțile pe care le publica singur. Așa făcea cu toți oamenii «de căror adrese îi cădeau în mână, aduse la diferiți prieteni și cunoscuți.

Încă din copilărie, Antim Chelaru fusese o fire singuratică. Și îi plăcuse să medteze, să se cultive, reușind să-și însușească cunoștințe vaste. Cât a fost tânăr, colindasei dentrele europene; la Paris stătuse mulți ani, făcându-și prieteni din oamenii cei mai de seamă. În România era unul dintre cărturarii culti, fără a încerca să se înavuțească din calitățile sale. Se mulțimea cu o viață modestă, idealizându-și-o. contopindu, și-o cu fiecare gând frumos, ckscooper t prin cărți. Banii, îi cântărea amarnic, mi-i arunca fără prisos, în cămăruța sa trăia, printre cărțile diragi, cu o voință tenace, mulțumindu se până și cu răul, numai gândurile să-i fi înflorit după dorință. Toate îi erau curate, gândurile, lianele, cărțile.

Printre cărturarii ceilalți, Chelaru trecea, necătând să-și facă prezența zărită decât de oamenii cu care avea apropieri: spirituale. Ocoalea adunările de orice fel și nu făcea parte din nicio grupare politică. Devenise însă, o instituție personală, prin publicați-le sale câni îi caracterizau personalitatea de sine stătătoare. Ani de ȝle scosese o revistă culturală, cu ideologia superioară, la care colabora o mare parte din tineretul intelectual. Prin forțe proprii consacrase scriitori, sau participase la cultura generală. Nu aduna în jurul său pe nimeni, pentru ca aderenții săi să aibă cât mai multă libertate. Cine avea avânt, își lua, de lângă el, cei mai autent-o zbor. Chelaru nu făcea altceva decât să deschidă orizonturi, reușise să treacă în limba română, cărți din mai toți mairii inițiați ai pământului.

Solitar, Antrin Chediaru își ducea viața astfel, fără să mâhnească pe cineva. Casa lui era deschisă pentru oi) cine; chiar când pleca, luni de zile, din oniș. n. a-și încuia ușa. Prietenii veneau, luau cărțile de care aveau nevoie și puneau banii într-un sertar cunoscut. Se întâmplau și dintre acea care îi furau cărțile, cum era Țâmbă. Antim Chelaru zâmbea; considera munca sa a tuturor. Cine fura de acolo, se fura pe el.

Prețul cărților lui Chelaru, era după punga fiecărui om. Cine n-avea bani, lei lua și gratui t; ori pe datorie. Trimitea cărți la orice adresă; uneori timetea oamenilor bogat -, care le aruncau, făcându-le să cadă în mâna servitorilor. Le citeau aceștia. Aveau un singur fiu. pe care sH formase ca urmaș bun.

Ca vârstă avea Antim Chelaru, nu se și-a cum nu se știa cum făcuse ca pitivirea lui să-i rămână mereu blajină, mâna caldă și vocea convingătoare, sau de ce toată făptura sa era plină de un omenesc perfect. Poate pe n cultura măreață pe care o avea.

— Ți-ai alee ceva? l-a întrebat Chelaru, pe Vintilă Rosman.

Acesta s-a trezit din gânduri, spicinat.

— Te văd chinu; it; ce ai?

— Am o stare de neliniște sufletească din care nu pot ieși, i-a răspuns Vintilă.

— Cu ce te ocupi?

— Cu nimia calificat. Simt însă că nu fac cefa ce m-ar mulțumi.

— Îți place să iscri? Gazetăria, de pildă?

— Da, cred că m-aș simți mai bine acolo.

— Încearcă, dacă te simți în stare.

— N-am cum. Nu cunosc pe ni-imeni. Fără o recomandatie mi-ar fi greu să pătrund unudeva.

— Îți voi da eu, recomandatie, i-a prom/-S Antim

Chelaru. Cunosco pe directorul unei ziare zilnice, mai micuț, unde-ți poți face ușor ucenicia. Ziașele mari sunt pretențioase, te simți în redacția lor, ca într-o uzină unde nu știi pe ce să pui mâna mai întâi... Ce-ai scris până acum?

— Multe. Poezii, proză, însemnări. Am și publicat ceva... Azi nu mai am numit din ce am scris, afară de povestea vieții mele, de la crima pe care am săvârșit-o în Iași. Voiam să scriu toate întâmplările prin care voi trece, dar nu pot. Vă aștept mea narațiune importantă. M-am oprit. Nuorică viață poate; interesează pe cititori.

— Vrei să-mi dai acele însemnări, ca să le citesc și eu? i-a zis Antim Chelaru.

— Mă tem că n-o să vă placă.

— Nimeni nu poate avea siguranța că vor plăcea cele ce scrie; nici chiar marii scriitori.

— Le am la mine, a spus Vânt: Îl lăsa Rosman, scoțând din buzunarul hainei un caiet gros.

A înclinat la etelul lui Antim Chelaru.

— Vă rog să nu l citiți, cât sunt eu aici, s-a rugat el.

— Bine-b-ne, uite, îl pun dleoparte. Îl voi citi deseară, în pat... a spus bătrânul cărturar, zâmbind, înțelegându-i timiditatea.

În Antim Chelaru, a găsit Vintilă Rosman pe prietenul de care ducea lipsă de mult timp. Acesta îl cucerise din prima clinică. Figura bătrânului, încadrată de un păr alb, frumos, cu o mustață albă, îngrijită, l-a fascinat. În cadrul camăruței sale, încărcată cu cărți, omul acela rupea orice legătură cu cei de afară. La el erai într-un cert deosebit, unde gândurile visătorilor luau viață sigură. Vintilă era pe panta distrugerii omeniei sale, nu mai înțelegea nimic din ce să petrecea cu el; îi trebuia un ajutor, o schimbare, o întărire a minții, pentru a se regăsi. Viața sa fusese oarecum norocoasă, până la vârsta de douăzeci de ani, dacă, copil singur, cum fusese, putuse să treacă prin

paisprezece ani de școală. Îl încurajase un unchiu' de al său.

I a fost mai greu, după ce a început să meargă pe picioarele sale; atunci a dat iama prin femei, îi plăceau femeile și nu se puse înfrâna. A primit de la ele multe umiliri, dar s-a ținut întreg până la crima din Iași. Aci s-a pierdut.

An-Cim Chelaru l-a convins că săvârșise o greșală, când intrase în dragoste cu Valerica. A luat femeia altuia, ea; - e o necinste. Dragostea nu-i doar o satisfacție trupească, ci și una sufletească.

— Ești omul care poți face lucruri interesante, i-a spus, măgulitor, Chelaru. Așa te văd eu. Nu-ți pierde vremea plângând pe ruinele greșelilor din trecut. Ești tânăr, voinic; numai i de drag să te iei cu viața în răspăr. Nu căuta să realizezi doar fleacuri, pe care-ți le cer femeile. Dacă ai fi urât și prost, ele te-ar respinge. S-ar putea să te și plătească pentru dragostea pe care le o oferi. Să iei bani de la cineva, dar numai atunci când știi că sunt o recompensă pentru frumusețea operelor tale. Căci ar-îștii pământului trăiesc, tot din toiul celor care îi înțeleg. N-am ajuns la perfecția când produsul minții artistului să i-e socotii măcar la prețul aurului. Nu face o nuc mă; ar nu lucrează, pentru valoarea aurului, ci ru frumosul care îi săpânește uiaea. Emiulescu spunea: «Al meu nume o să-l poarte, secole, prin gură-n gură»... Acesta este bunul pe care au Ți-l poate răpi nimeni, când ești artaș. Dă-ți silința să ajungi aci...

Vintilă a plecat de-acolo, fascinat. Antim Chelaru îi dăduse o recomandare te călduroasă către Ilie Japan, directorul ziarului Pavăza. O avea în buzunar. De mult dorise să intre în gazetărie, să scrie, să mănuiască condeiul? ca pe-o sabie neguțătoare contra răilor, oblaștii oare pentru cei înfrânați și nedreptățiți.

I Ferice, a intrat înșiră ma curci urnă care i-a beat în

cale, ca să se citească singur pentru succesul avut. Venise la Antim Chelaru, ca să-i cumpere cărți. Le cumpăraseră pachetul îl avea la subț-oară. Era hotărât să eilfească toate cărțile luate, ca să-și poată îmbogăți mintea cu imagini frumoase, înainte de-a începe gazetăria în redacția Pavăzii.

În cârciumă a dat peste Țimbă; vagabondul era acolo, discuta cu alt vagabond. Îi expl-ca acestuia de ce el era de cristal. Cum l-a văzut pe Vintilă, i-8 sărit în față, făcând un salut milităresc. Băuse ceva „Glfcî răspânda o duhoare grea de rachin e

— Tocmai terminasem cei doi poli, pe care mi-ai dat, a spus Țimbă. A fost mai tare setea, decât foamea... N-a-m mâncat nimic. Dar, dacă ești dumnea a aci, nu mai mi-e teamă că mă culc deseară cu burta goală. Așa este? B-ne că ai venit. Cu ce faci cinste?

— Cu ce-ai băut până acum, i-a răspuns Vintilă, e: în nemulțumit de îndrăzneala celualt. Să ne așezăm la o masă.

— Eu găsesc, a reluat vorba Țâmbă, că cea mai frumoasă viață es e ast să stai în care iumă. Ah, să bei și să tot be. Nicăieri nu se visează mai bine ca aci. Ce frumos e când îți joacă pe dinaintea ochilor, s ielele din rafturi! mâinile îți tremură, picioarel” e, nu te mai țin și tu ai cânta, a; urla, ai face numai copilăr i, ca arunci când aveai cinci ani.

— De ce be? l-a întrebat Vintilă, turnându-i ch-ar e. 1 în pahar, lich-dul gălbui din siticla pe care le-o adusese băiatul de prăvălie.

Timbă a rămas nitiji t; gânduri, priv; ndu-și în același timp căscătura din talpa uneia dintre ghetete sale.

— Nu-ți spusei? zise el foarte în rat. Beau pentru că e frumoasă această îndeletnicire. În băutură nu greșești n-C-odată. Dacă m-a și îl ocupat de un negoț oarecare, v-ața mea ar fi plină numai de chinuri. Cum sunt reăta Ti! *, nu m-aș fi preeput la nimic, numai neijnsur le s-ar ține de

capul meu. Pe când, dacă beau, e eu te-ul altceva. Pot să fi [osofez, căci suni filosof din naștere. Filosofia este cariera mea naturală. Poate vrei să spui că sunt un j. loSof prout? Nu-i nimic; așa sunt și cizmarii: mai buni, mai proști, ca și cârciumarii, ca ști. croitori., după puterea lor de pricepere.

— Dar ce bei, dacă nu muncești ceva care să fi producă un venit? îl mai întrebă Vintilă.

— Băutura este socotită ca ceva de prfeos și totuși n-am văzut cârciumar falit, cu toate că la două case, pe-o stradă, se află câte-o cârciumă. Pentru băătură și înmormântare se găsesc bani, totdeauna. Totul este în funcție de voință. Niciodată voința nu-i mai mare, ca la un băutor serios, pentru că e pornită dintr-o pasiune arzătoare și plină de inspirație. Întâi bel ce-i al tău; pe urma bei ce-i al altuia și, însfâr.f. t, începi să ceri, Nu-i o rușine să ceri pentru băătură; lumea și-așa te crede un degradat moral, văzându-te beat.

— Eu nu sunt de acord cu dumneata, spuse tânărul amic al lui Țimbă.

— Nici nu pledez ca să te conving, răspunse el. Vorbesc ca să mă achit de cinstea pe care mi-o faci. Dacă vrei, lac. Spune dumneata ceva.

— Ce vr-i să-ți spun?

— Spune-mi de ce te-ai dus la Chelaru.

— Ca să cumpăr cărți, după cum vezi.

— L-ai rugat ceva?

— Da.

— Te-a servit?

— Foarte repede. Ma recomandat unui director de gazetă.

— Vrei să scrii? Să și & - i că nu faci bine. A seri, înseamnă a te descărca de ce-ai adunat în viață și să rămâi gol, după câțva timp. Am fost și eu gazetar, Antim Chelaru mă cunoaște de-atundi. Între gazetari am învățat să beau;

atât mi-au fost de folos. Din gazetărie am plecat, ca să mă fac lustragiu de ghete. O meserie pe care o puteam face la ușa cârciumei, fără să am un director pe cap, care să-mi urle, zi și noapte, numai prostii. A seri articole și-a fi gazetar, nu-i tot una. De aceia toți gazetarii proști se fac directori. Titlul te introduce ma ușor, unde vrei, decât condeiul, când nu știi ce să scrii cu el.

Vintilă se ridică fără motiv, de la masă.

— Vrei să pleci? îl întrebă Țimba, speriat din această cauză.

— Nu, îl liniști Vintilă, vreau să văd ce putem mânca aci.

— Ești plin de idei frumoase! îl admiră celălalt. Să-ți spun drept, chiar îmi era foame. De data asta nu mint. Cârciumărul ăsta e dumnezeul cârnaților cu ardei. E mare artist. Poftă să bei serios, după ce-i mănânci.

— Eu n-o să beau, cum crezi, râse Vintilă.

— Atunci nu ieși bun de gazetar. La redacție trebuie să vii beat, totdeauna, să înjuri servitorii, să te împrumuți de baril la ei, și să dormi pe mesele de scris. Atunci toată lumea o să spună: «Păcat da el! Mare talent, dar bețiv». Cu toate că articolele tale nu vor fi înțelese, pentru că le-ai scris beat, lumea o să spună că ești prea profund.

Ventilă își trată noul prieten cu tot ce dori. Când se ridică de la masă, ca să plece, simții că i se îngreunase capul. Țimbă vorbea mai departe; îi dezvoltă o teorie proprie asupra relativității vieții. Se alcoolizase și bombănea cuvintele, parcă ar fi voit să le spargă între dinții săi știrbi. Capul i se dusesese între umeri, ca o greutate de nesuoortat, Nu-și mai găsea gura și-și ducea paharul pe sub ochii, de unde lichidul să scurgea, ascultător, pe nas, pe mustăți, până la gură. Nicib picătură nu se pierdea. Vintilă îi întinse mâna, pentru despărțire.

— Adio, borborosi Țimbă, și n-am cuviințe de regret. Ia seama cu în mergi pe stradă, să nu te întâlnești cu vreo

femeie. Te-ai descredita.

— La revedere, spuse și Vintilă.

Din ușă, Țimbă îl mai opri:

— La ce gazetă o să lucrezi?

— La Pavăza.

— Îmi pare. bine.

III.

Sala reporteriilor era lungă și boltită, ca un car toți princiar. O singură fereastră, cocoțată pe în perete, aproape de tavan, asvâilea deasupra meselor o lumină mată, de pe un maidan întunecat.

Încolo, toată ziua ardeau luminile, car* mai trebu au să răzbată și un abur lipicios, venit printr-un coridor îngust, tocmai din bal a uriașe a stăpânului casei, despărțită de redacție, nu, mai printr-un perete p-n de uși mied. Baia și ziarul se înrudeau prin stăpânire. Așa se făcea că redacția ziarului Pavăza, era încălzită și vara, până la disperare. Stăpânul, om polii e, își făcuse o baie uriașe, da aburi, unde-și petrecea orele libere, alăi-iri de partizani; săi, toți în pielea goală. În mijlocul aburilor dădea curs ideilor „ale, le nota, cataloga, sau le transmitea redactorilor, care; trebuiau să stea îmbrăcați, cu apa curând șiroaie pe sub hainele lor, încât după o oră-doiia, când sșeau de-acolo, aveau greutatea, dublă, murați, până și-n vârful ghetelor. Omu! politic, râdea și se dădea exemplu, celor care nu puteau suferi această liidroterapie: «eu sta. u zile – întregi aci, și n-am n/mic». Pielea lui se făcea roșie, b-ciuită cu tot felul de dușuri, în timp ce redactorul devenea verde, garnisit cu vreun guturai, sau tuse, ca o dovadă că n-avea sânge, ca domnul om politic.

Vin-ilă Ros-nan a fost sortit de îiie Jupân, să se ocupe cu ce nu făceau ceilalți reporteri, mângălind hârtii, toată ziua, fără dominație. Era începător și scrisul său nu putea fi prețuit. Iancu Dobor, secretarul de redacție, nu-l valora la nimic. Îl destinase știrilor aduse de la ministerul

instrucțiunilor publice, minister econom, fără nicio știre. Seara, Dobor striga:

— Rosman, n-ai adus nimic?

Ce era să aducă? Ministerul său era condus de un profesor univerătar, foarte avar, care nu voia t>a vadă gazetari, această categorie de oameni, buni numai să ia bani de pomană. Într-o zi le spusese, când gazetarii, plictisiți de-atâta tăcere, i au cerut, în cor, vești: «Domnilor, n-am ce să vă dau 4 e lucru».

«Știri» au cerut jurnaliștii.

«Știri? Ce știri? Școlile; funcționează, după cum cred că știți. Alte știri nu maiam».

La redacție i se fi. xase o leafă de două mii de lei pe lună, lui Vintilă Rosman, pei care n-o primea. Ilie Jupân fulsese indulgent cu el: ceilalți redactori nu primiseră măcar nici promisiunea. Flecara avea câte un minister, pe care îl ciupeau, Ion Oțetaru avea «agricultura. Era un om voinic, docil, destul de inteligent ca să cucerească simpafile ministrului său, pe care era nevoit să-l «perie» în fiecare zi prin» gazetă. Ministru îi răscumpăra serviciile acestea, punându-l pe lista cotelor, în frunte.

Împlinise o lună, de mult, și, Yinlilă Rosman nu-și văzuse, măcar odată, numele publicat în gazetă, în josul unui articol, măcar de zece rânduri. Avea însă «car-ea de legitimație» cu parafa ziarului și iscălitura lui Japan, cu care putea sfântre la orice autoritate. Să fi intrat, nu, l oprea minun. dar ce-avea să e-aute acolo? Când îl întâlnea vreun camarad, la alt minister, îi sărea în cap: clo cauți peste mine, domnule?».

La redacție ședea toată ziua în «cavou», făcând poezii, sau planuri. Nu-i era îngădui t să stea, fără să facă ceva. Când inra omul politic, înfășură în halatul de baie, voia să vadă acel. vitate. Mer-i gea la masa fiecăruia-și cerceta cu privirea maldărui de file scrise.

— Ce lucrezi, Rosman? întreba.

— Cazul de la ministerul instrucțiunilor publice, domnule ministru.

— Bun. Ști părer-le mele asupra școlilor?... Nu le uita; spune că cu, când am fost ministru, am cerut în consiliu, modificarea școlilor secundare în sensul francez...

Tot ce se scria, treaba ȝa fie după gândul omului politic care stăpânea gazeta. În orice articol, sau notiță cât de mică, era ordin să se însumeze ș. nume de lui. Omul politic dorea să fie ministru din nou; oare, altfel pentru ce ar fi cheltuit banii? Cu voie sau fără voite, redactorii ascultau, vorbind și despre omul politic, când vorbeau despre școli, arte „biserici, șosele, trenuri etc? făcându-l a toată știutor, ca un dicționar universal. Faima lui creștea, în timp ce burȝ-le redactorilor scădeau, așteptând vremea când omul politic va fi, din nou, ministru. Unii veneau, alȝii plecau sătui de așteptare. În căutarea unei pâini fără 8S! fel de condiȝii. Erau și naivi care sperau într-o vreme când omul politic va fi ministru, căci își rezervau posturi grase, pe care aveau să le ocupe.

Într-o zi Yiutilă Rosman a ascultat sfatul lui Ion Gretaru, s-a dus în cabinetul ministrului instrucțiunilor publice, să se plângă că lui nu i se dădea nimic, pentru sefrvia de pe care le făcea minifi-erului, la gazetă. Ministrul era un bărbat grav, cunoscut bine prin avarif a sa. Vorbea despre orice cu gazetarii, numai bani să nu-i fi cerut. Se înfunda în fotoliu, ridica umerii și agita braȝele, disperat. Apoi își înfunda urechile, ca nici măcar să audă ceva. După ce pleca solicitantul, scotea și el degetele din urechi. Când nu voia să dea bani, nu se gândea că dădea dl în averea statului, sau că cel ce cerea avsa dreptate; nu dădea din avariȝie, ca avarul din poveste, care mai bine s-a înecat, decât să dea mâna celui care voia să-l scape de la moarte. Ministrul era avar, până și la salut. Subal-ernii, cunoscându-l bine, ocoleau vorba «a da», din toate

rapoartele lor către ministru, inventau fraze ca: «suntem forțați să ofe rim...» sau: «partea cuvenită domnului cutare, vă rugăm s-o elimnați de sub proecția noastră» Numai așa se lăsa păcăl-l ministru, unde era vorba de dăm, cedăm, contramandăm, posetâuin h iar, fără acel dăm înspăimântător. Când a văzut că V-tilă Rosman a venit cu o petiție în mână, l-a repezit:

— Bani, n-am! V-am spus.

— Domnule minis Tru, servesc nrr-isterul, de aproape două luni. t. a încercat Vintilă.

— Nu-mi spune de serviciile pe care le-ai făcut ministerului, că nu te-a ruga-l nimeni să i le faci. s-a acrit rău, ministru.

— Dumneavoastră nu ne-ați rugat, e drept, dar publicul, cititorii, au nevoie de informații.

— Să fi plătească gazeta. Sunt e titorii ei, nu ai mei.

— Gazeta e săracă, nu ne dă, ne trimi e la ministere. Toaie ministerele plătesc gazetarii...

A fost o împrejurare rară „ceva nemaipomenit în Vata ministrului, când V îngălă Rosman l-a văzut scoțându-și portofelul, cu mâna tremurând.

— Iată, i-a zis ministru, pe șop-ite, înghesuit în dosul biroului, ca un om care făptuia ceva urât, îți dau bani fi n buzunarul meu. numai să nu se ducă vestea și să mă pomenesc cu alți gazetari pe capul meu. Poftim...

I-a întins paltruzeci de lei, în douia monede lucitoare. parcă ar fi fost de aur. Desigur, pusese acasă servitorii să le frece cu ceva, de teamă să nu-și piardă valoarea. I-a întins cu ochii lăcrămând, pesile măsură de îndurerat, parcă și-ar fi dat jumătate d-n cele două miliarde de lei, la cât se ridica averea sa.

— Ce să fac eu ei, domnule ministru? a întrebat Vintilă, zâmbind descurajat.

— Cum? s-a înspăimântat min-iSru. N-ai ce facs eu atâția ban? Sunt prea mulți? Eu, când eram student,

trăiam cu doi poli. O lună de zile.

— Acum nu se poate achita nicio masă, cât e de săracă cu acești doi poli.

— Trebuie să te restrângi. Nu-ți pot da mai mult. Sunt banii mei; dacă vrei să-i iei, bine, dacă nu, n-am ce-ți face.

— Nu-i iau, i-a răspuns, calm, Vintilă.

— B-ne, mi-ai făcut un mare serviciu. Eu îi iaunu sunt ca dumneata A pretențios.

Ministrul a luat banii, iar Vintilă a plecat cu zâmbetul cel mai amar pe buze. Au fost hohote mari de râs în redacție, când a povestit colegilor, întâmplarea. În n-dacția «Pa Arăzei» se râdea mult; fiecare aduma ziua, câte un caz comic, de pe unde mergea. Oamenii politic; făceau multe pozne, pe care ei, singur", nu le înțelegeau atât de ușor ca alți -, pejiși să le descopere. De pildă Ghiță Lungu cronicarul teatral, urmărea chiar ne omul politic, stăpânul gazetei lor. Într-o <ieri „a omul politic îl întrebă: «Ce ser -, acolo. Lungule?»

— Despre «Hoții» de la Național, domnule ministru.

— Hof-i! La Național? ce vorbiți? S-a furat ceva?

Ghiță Lung-u a întins oaarda. cinic. Era doar un căutător de giuvaerj de felul acesta.

— Da, e o anchetă mare, i-a răspuns ei. fără să-și r dice capul, ca fă nu pufnească în râs.

— La fel stăteau și ceilalți d: în jurul lui. Omul polițe a pornit, fără să uie a spune:

— Sere acolo că cu am fost totdeauna de pă* rere ca Teatrului Național să i se pună niște porți Ide fier. Iată unde duce neprevederea...

Altă dată, tot pe Ghiță Lungu l-a întrebat;

— Dsspre ce scriia Lungule.

— Un articol despre Artur Enășescu.

— Cne mai este și-ăsta?

— Un poet mare. A scris «Țiganca», «Cruce Albă de mesteacăn» și-alte poezii.

Lungu n-a mai voit să-i spună că Artiir Enășescu era un bolnav, care umbla ca un cerșetor, pe Calea Victorie”. Și-a închipuit că omul politic își adusese aminte de acesr; nefericit. De undei emul politic ș-a făcut întâi roșu la față, apoi vânat, începând să urle:

— «Pilă»! înțeleg. Dumneata pui «pilă» în gașera mea, laudând pe unii și pe alții. Te rog să nu publici articolul, dacă nu dai ceva și pentru gazetă.

— Bâehil Artur Enășescu! a murmurat Ghiță Lungu, în urma omului politic.

Totuși s-a răs mult timp și de aceasta. ocazie. Dacut, Ghiță Lungu n-a mai publicatarticolul, dar și-a propus ea, mai târziu, să scrie o carte înfipteagă cu toate motivele umoristice pe care le oferea patronul gazetei.

Nepriceput/ Vintilă Rosman nu putea scoate un ban cu gazetăria sa. Îi rămânea speranța totla Bursa neaeră din L; pec9B.i, unde se mai ducea din când în când. Banii pe oarî î; avee eheātuâse; la Bursa neagră lucra mai mult cu ajutorul pe care i-l dădea prietenul din lași. Într-o zi a dispărut și acest prieten, fără să-i spună ceva. Se întâmplase poate vreo chestiune urâtă în care Vintilă știa că prietenul său avea obiceiul să intre. Cert era că Vintilu s-a văzut singur, doar cu (iâttjva mii de le în buzunar. De la redacție nici pomeneală de vreun ajutor. Se auzea că de Crăciun, omul politic promisese ceva. O mie două de lei, poate mai mult, de persoană.

Iarna era grea și viscolea puternic. bse cămăruța sa din Tei, Vintilă ajungea greu, noaptea „după retragerea trsmvaelor, când termina la redacție, căci, din cauza evenimentelor politice care se precipitau, stăpânul ordonase ca toată lumea să fie prezentă la treabă. Era. vorba ca omul politic să fie numii; ministru, zvon de lungă dura a și slabă speranță. Redactorii - așteptau,

evenimentul, Ilie Jupân își pregătea mereu, hainele și vechile decorafii, căci locul său de secretar general al ministerului respectiv, era asigurat cu mulți jurăminte de omul politic.

Zi cu zi, iarna se întindea mai sigur de cât caii verzi de pe pereții redacției. Aveau treabă, n-aveau treabă, redactorii «Pavăzeb» trepădau, degerând, prin sălile președinției consiliului de miniștri, așteptând ca zvonul să prindă odată temei.

La prânz, se adunau cu toții în sala mare a redacției și mâncau ce se găsea, măslina, pâine neagră, salam popular, care mai avea bani, cumpăra ligări. Împărțind-le la frați, Gheorghe Fetru, reședintele și irilor diverse, dusesse zvonul cu chemarea omului politic la putere, prin toa și cârciumile de pe bulevard. La o bodegă zvonul fusese luat în seamă, crezut, fără îndoială. Aci băieții aveau cont deschis. Omul de serviciu se ducea cu bileiul făcut de Feru și se întorcea cu brațele încărcate de pachete. Până când? Noroc că era caldura de la baia omului politic și loc de visat.

Vintilă Rosman era dezgustat. Al ceva visase el într-o redacție. Unde privea, înălțea doar fiuri nebărbierite la timp, ochii sticloși de foame, trupuri încovrigate de anemie. Deseori, seara, când pleca acasă, auzea pe câte unul dintre confrăți: «Eu dorm apoi în noaptea asta». Rămăsese fără pat, neavând cu ce plăti chiria. Dădă niște ață, când venea la redacție, găsea șirul de birouri, transformate în păun, mai lung, căci numărul evacuațiilor de proprie-liri se mărea, cu cât iarna se lăsa mai adânc în omenire. Cel puțin Vasile Slava, cel care se ocupa cu «nimic» pentru că nu știa să scrie, avea și păduchi. Făcuse războiul într-un regiment cu Ilie Jupân și acesta îl luase pe lângă el, să sperie în caiverzi de pe pereți. Deocă o „a” mîietalul de la sine la masa celor care aveau mai mulți gologani în pungă. Unde erau doi redactori ai Pavăzei,

apărea și Vasile Slava, ca să se scar-pine lângă ei, până ce aceștia se îndurau's. îl tratez? cu ceva. N-avea palton, umbla într-o pelerină de ploaie, dar se ducea pe viscove ram mari, unde era trimis, numai să-i fi leș t de ț-gări, de-o masă săracă, pe care o împărțea, la rândul său, cu alt flămând. Pentru că se tutuia cu directorul, Vasile Slava era căutat de începători, socotindu-l bun pentru vreo intervenție. Specula și el această falsă calitate, nu-i vorba. Yiniilă Rosman a fost jumulit că era săptămâni, fără să bănuiască ceva. În fiecare zi Slava îi servea câte-o minciunii, care îl făcea pe Vintilă să spere că-și va vedea numele iscălit, sub vreo coloană din «Pavăza», datori a intervenții mincinosului pe lângă director. Vintilă fabrica ar-icole după articole, le-avea în buzunar, le citea celorlalți, articole care rămâneau moarte, trecute, în mapa secretarului de redacție, care mai târziu, la curățenie, umplea coșul cu ele.

De pildă Niicolae Fluiera cu Grossu, n-o ducea a-al de pros\ ca ceilalți colegi de redacție, sau chiar ca fețele Pavăzei, să vadă care sunt artăcolile lui Grossu. Niciodată nu i-a întâlnit numele în gască, parcă nici n-ar fi făcut parte din redacția ei i. Dar Gros u era elegant, veșnic bărbierit proaspălf, ca un ginere în ziua nunții, cu cămașa scro bătă, ofâlând prin albul ei imaculat, mizeria celorlalți. Înalt, solid și frumos, Flnerescu-Grossu purta un zâmbet de copil bucălat, sigur de sine, pu* țin misterios, aer care îl încânta. Lucra într-un birou cu directorul. Când deschidea pormoneui, lăsă să i se vadă 4 cancul de hârtii albastre, care surâde1 tot atât de bucălat ca și stăpânul său. Se zicea că în fiecare zi teancul de bani nu era același; se schimba, pentru că Grossu, în fiecare zi era văzut pe îi diferite instituții stând de vorbă cu cei mari.

— Ge scrie Grossu! 1 a întrebat odată, curios, Vintilă, pe Vasile Slava.

— Nimic. Nici măcar nu știe să scrie câteva rânduri

cu duh.

— Ai unei ce fel de gazetar es-e

— Mare! a răspuns Slava, admirator, tuci visul său era să ajungă gazetar ca Grossu. În gazetarie, dragă Vintilă, nu-i nevoie, numai decât, să știi să scrii. Trebuie să știi să scoți bani din p-atră seacă, cum face Grossu. El își bi1 e joc de talentul vostru; are talentul său de-a deschide ușile grele, cu minciuni; bagă spaima în orice om politic să stearce de bani. Ia de-aci o minciună și-o vinde dincolo, pe preț bun. E destul ca din trei minciuni mimai una să-i fie bună, pentru ca omul să-l considere a-toate-știutor și să-l cauth cu lumânarea. Toți oamenii politici au nevoie de acești clănț mincinoși, ca să le gâdile prostia. De la omul m. sru politic, de-aci, niciunul dintre noi, nu putem scoate ui ban, afară de Oțetaru. De ce? Pentru că noi nu ne ducem, ca Oțetaru, acasă la el, să-i servim minciunile auzi-e prin târg, bun înțeles în cornorate. L-ai văzut pe omul nostru politic e; om îl - a pe Otetaru de-o parte și vorbesc în șoai? Ei bine, Oțetaru îl îndoapă cu minckini sroaonate. din care el nu crede nimic, dar omul politic îi is călește un bon pentru cassă.

Ce i s-a părut mai trist lui Vintilă, a fost situava lui Japon, directorul. Nu prea era un gazetar dintre cei renumiți, diar avea un trecut cunoscut în presă. Japan avea o figură trisilă, dar cu uclii vioi, șireți. Fața îi era spelbă, ștearsă; chiar câcri nu se bărbierea, părea spân. Articolele lui ;nu erau proaste, dar treceau nevăzute, din cauza ținui stil fără viață Dacă nu s-ar fi dus redactorii la el, în birou, el nu rar fi văzut niciodată, - iaci nu ieșea din vizuinea sa, nici măcar pentru a se duce la closet. Nu l vedea nimeni când venea, au «îndi pleca; servitorii îl descopereau pe neașt-dptate în birou, cufundat în scris, ca de când lumea. La fel de neașteptată era și dispariția lui. Punea pe câte cineva să ei caute ceva prin colecția ziarului și, când iacela venea., nici urmă nu mai era de director.

La început a fost un secret, >l-ar pe urmă a aflat toată lumea că, leafa directorului, era plătită de 3 iculae Fluierescu-Grossu. Omul politic aflase că râuerescu câştiga bine şi i-a pus această condiţie, care pe Grossu nu-l supăra cu nimic. A cerut, în schimb, gradul de subdirector, care ira fost acordat imediat urmat, bun înţeles, de olte condiţii ale omului politic. Şâaşa s-a făcut că în preajma Crăcii-%lui, în acel an, Fluierescu se socotea juma? ia-stăpân pe gazetă.

Într-o zi, Vintilă a intrat la Ilie Japan să-i ceară 1 bani.

— Nu mai pot rezista, domnule director, i-a - spus Vintilă, disperat.

Japan l-a privit trist. Cu câteva zile mai de vreme se întâlnise cu Antim Chelaru, pe stradă şi această îi reproşase starea de plâns a lui Vintilă. căci era de plâns; trei luni de zile de când! lucra în redacţia Pavăzei, nu i se dăduse nimic. Afară de asta nu mai avea cu ce trăi. Iarna era furtunoasă şi dormea aproape fără foc în caisă. Coana Mina îi lăsa seara uşa deschisă de la cameră, ca să-i vină de la ei puţină căldură. Avusese norocul că fusees prevăzător şi-şi plătise chiria până-n primăvară, tocmai pentru ca coana Mina să-şi peată cumpăra lemne din destul. Lui nu-i trecuse prin minte să-şi cumpere câteva sute de kilograme de lemne, să aibă acolo, la nevoie. Acum se ducea, Duminica, şi tremura în frig, la depozit, până i se cântărea o sută de kilograme, cât putea să cumpere, nişte lemne ude şi nodoroase. Uneori, seara, se lipsea mai bine, decât să încerce a face locul cu asemenea lemne.

Japan şi-a adus aminte de observaţia lui Antim Chelaru şi-a zâmbit apoi, punând-o în legătură cu plângerea lui Vintilă Rosman. Cu toate acestea Vintilă nu ştia nimic, căci nu-l rugase pe Chelaru să intervină pentru el.

— Da, mi-a spus şi Chelaru, a murmurat Japan. Dar, după câte ştiu, Şeful ai promis ceva pentru Crăciun...

Japan nu se ocupa cu partea materială a gazetei, era doar directorul politic, mai bine spus, un om de paie. Neștiind bine cum erau retribuiți tedactonii, întrebă, mai mult să se lămurească asupra bănuiei pe care o avea:

— Dumneata n-ai leafă aci?

— Nu, **sunt** lăsat pe seama ministerului pe care îl «fac». Nimeni nu are leafă de la gazetă, afară de secretarul de redacție.

— Și cu ce trăiți, dacă ministerele nu vă dau nimic?

— Cum e cazul meu: ministerul instrucțiunilor publice nu-mi acordă ajutorul obișnuit.

— Dar ceilalți iau ceva?

— Puțin.

— Da, este o situație proastă, văd! N-ai luat nr. mic, de nicăieri, de când ești la noi?

— Nimic. Vă dau cuvântul meu.

— Cred... vezi: Chelaru nu ți-a spus care este situația începătorilor în gazetărie. N-ai putut să-ți găsești o altă ocupație mai bănoasă?

— Vreau să emi fac o Carieră din gazetărie, răspunse, nemulțumit, Vintilă.

Celălalt zâmbi forțat.

— Carieră... făcu el. Nu vezi la mine? După treizeci de ani de carieră, sunt salariatul lui Fluierescu. Unde vezi frumusețe, aci? Dacă ași avea vârsta dumatăle, m-aș face tutungiu. Dumneata scrii ziarul să nu iei nimic, pe câtă vreme, tutungiul tot ia ceva, de la acest ziar, pentru că îl iulie.

— Totuși ați avut, cred, parte de frumusețea a PL₃TBE BELXIII

ceatei cariere, zise Vintilă, cu o ușoară măgulire în voce.

— Am avut, sigur, că, de nași fi avut, nu rămâneam până acum în <ea. Găseam eu o căipă să mă rupt. Însă,

frumusețea aceia, mi-a făcut - mai mult rău, decât bine: m-a îngenunchiat **do to*** Sincer spun: n-aș sfătui pe nimeni să mă urmeze. Când ai venit dumneata, ți-am. dat drumul în bâr-logul redacției, convins că o vei lua din loc, după câteva zile. Pe urmă, când te mai zăream pesaci zâmbeam convins că tot o să pleci odată. De când ești la noi?

— De trei luni și ceva.

— Și nu te-ai săturat?

— N-am venit cu gândul acesta.

— Cu ce trăiești?

— Am mai avut ceva economii.

— Acum le-ai terminat se vede?

— Toți banii mei mai sunt o mie de lei.

— Binelți mai dau și eu o mie, acum; de Crăciun îți voi da încă o mie și-o să intervin, pe în gă Fluierescu, să-ți dea și el, de Crăciun, ce ți-a promis Șeful. Pe urmă o să-ți dau din banii pe care îi am pentru cheltuielile mici ale gazeatei, două mii de lei pe lună. Asta o fac numai pentru dumneata, să știi. Altuia nu-i pot fi de folos cu ceva!

— Vă mulțumesc, domnule director, spuse Vintilă, respectuos.

— Nu-mi mulțumi. Fac doar ce pot.

— Vă mai rog ceva, domnule director, tot sunt pornit pe panta destăinuirilor...

— Anume?

— De trei luni, de când sunt aci, nu s-a public cât de cât două articole cu iscălitura maai. Unul era al meu, dar pe celălalt nu l-am mai recunoscut.

— Vrei să-ți impui numele? întrebă Japan, ridicându-se de pe scaunul pe care șezuse d-le la intrarea lui Vintilă. Veni lângă el și-i puse o mână pe umăr, lărgindu-și zâmbetul până - într-un hohot de râs. Eu n-am iscălit, cinci ani, cele ce scriam dar toată lumea știa despre mine că eram ziarist. Azi iscălesc, dar lumeamă uită. Nu mai sunt

oamenii lângă care scriam altă dată. Șeful nostru, nu este Gheorghe Panu, care m-a făcut pe mine gazetar. Panu ne citea articolele și, unde vedea numele său îl ștergea imediat, punându-se să refacem cele scrise, până într-atât, că nici ce-a mai mică băr nuială să nu mai rămână. Azi, e o deosebire, desigur; dacă cdneva vrei să-i pui numele în articolul dumitale, de ce n-ai vrei și dumneata să-ți vezi numele în gazeta lui. Numai să nu regreti, mai târziu.

— Dar gazetă e girată de numele dumneavoastră, domnule director, a zis Vintilă.

— Nu uita că cu girez, fiind plătit Eu cobor, pe când dumneata unei. Dar inu-i nimic, voi da orelin secretarului de redacție să-ți pună în fiecare și un articol, iscălit, pe primla pagină. Am citr ceva de dumneata și mi-a plăcut. Mai ai vreo de°rință?

— Da, zise Vintilă, fericit. Să vă mulțumesc din tot sufletul.

— Bine, bine, altă dată. Adum vâreau să te rog și eu ceva: în seara asta mi-am luat liber de acasă, pentru ca azi împlinesc cincizeci și cinci de ani.

— Felicitările mele, domnule director!

— Mulțumesc. La ora unsprezece și jumătate dau o masă, la «Mircea». Vino și dumneata. Vor fi mai mulți oameni acolo, pe care trebuie să-i cunoști. Ai cea mai bună ocazie, astă sewră.

— Suntrl fericit, domnule director, gângăni, emoționat, Vintilă. Voi veni.

— Bun. La revedere și nu uita mia asta de lei pe care ți-am pus-o aci. Ia-o sănătos.

Vintilă luă banii și ieși zăpăcit din biroul lui ale Japan.

III

Nu, nu, se potrivea nimic cu firea lui Vintilă Rosman, râu avea sufletul liniștit¹, resortul vieții sale era mișdatt! de la loc. Nu-l împăca nimic, voia ceva neînțeleș, nefiresc, anapoda, ceva care să-i facă să-și uite viața. Nici Antim

Chelaru, nici Țâmbă bețivul, nici redacția Pavăză nu reușiseră să-i dea întorsătura vieții dorite. A plecat și de la Pavăza, a plecat imediat, fugind ca de ceva înspăimântător. Ceva mai mult: a plecat cu sufletul mai încălzit decât era. Sperase ca la Pavăza să se în „drepte, bănuise că va găsi acolo o îndeletnicire intelectuală, în care să se realizeze pe el, pierdu Joi. N-a, găsit nimic decât un gol imlans, întunecat, searbăd, cu care n-avea ce face. Nici măcar mijlocul de-a se alcooliza nu găsisese, cum iăli asigurase Țâmbă. Gol, gol, gol, peste tot gol, și - îl sufletul său tot mi-ai mult gol se forma, parcă ar fi trecut vârtejul toamnei prin el. S-a retras în ea» mera coanei Mina, de unde n-a mai ieșit toată iarna. A trăit cu ce avea adunat, s-a mărginit la

O pâine și cinci măslinie pe zi citind și recitind cărțile adunate până atunci. N-a mai scris nimănui; în camera sa se simțea mai liniștit decât ori unde. Simțea nevoia să se chinuiască, trupul său trebuia să plătească, astfel, greșelile. Toată iarna; a zăcut¹ ca un adevărat bolnav, gemândi de durerile iluziilor pe care și-le făcea: Îmbătrânise, părul

I se cărunțise pe la tâmple, mergea cocoșat, înspăimântat de umbra sa.

Era cert că Vintilă nu mai ț-orea nimic, și-acea* stă lipsă de speranță l-a covârșit amarnic. Nopti întregi ședea la masă și scria, citea, sau, dacă nu făcea astea, colinda camera, ca un disperat. Poate că fapta sa de 1» Iași îl nenorocise. Pierduse pe Valeria, copilul, pierduse pe Keta, pe Pica. Uneori le dorea pe toate și le scria. Dar începeai scrisoarea pentru una și-o sfârșea pentru alta: „Apoi o lua de l-ai capăt până ce ajungea să dlistrugă tot ce scrisese. Nimic nu-l împăca.

Primăvara, a ieși-l din casă, s-a dus pe câmp, iarcând noaptea îl apuca (acolo, rămânea în iarbă, uitând de sine. Nu reușea să-și pună mintea la punct. Oare să fi fost

nebun? S-a întrebat de multe ori, singur, nedându-și seama de ce era cu el. Îi plăcea viața, dar nu putea s-o sufere. Viața pe care o ducea, desigur; viața* pe care voia s-o schimbe. Al-îfel visa, al-fel trăia. I-ar fi trebuit o febră puternică, care să-l fi răsturnat până-n fundul prăpastiei, de unde să fi ieșit încet, încet, refăcut. Sau să fi rămas acolo măcar, pentru deauna. Dar așa se simțea spânzurat de craca unui pom: jos vedea haosul prăpăstiei, sus, cerul senin spre care voia, sau voise cândva, să se ridice.

Într-o zi a luat o hotărâre; a putut s-o ia pentru douăzeci și patru de ore doar. O să continue studiile la facultatea de medicină. Ca să poată trăi, are să se ocupe cu meditațiile, cum mai făcuse odată. Nu era mult de-atunci și nu uitase ce învățase. Era la marginea orașului și intrase gol în» tr-un lac, luându-se după niște copii. Apa era rec», îl limpezise; în bătaia soarelui, pe mal, luase hotărârea. Dar această hotărâre nu ținuse nici douăzeci și patru de ore. A plecat în grabă la facultate; avea acolo un profesor care piei vremuri ținuse la el. O să-i spună profesorului tot, șieacesta o să-l ajute.

Profesorul era în sala de disecții cu elevii; Vintilă a trecut prin multe camere și coridoare lungi până să ajungă acolo. A văzut în drum. O mulțime, de schelete de oameni, înșirate pe sârmă, cu tiv gele rânjind, știrbe și găunoase; cadavre d-le câini, disecate; ciozvârte de oameni, aruncate prin bazine; creieri în borcane; inimi tăiate felii; ficăți ciuruiți de boli; broaște spintecate; pisici moarte; și l-a apucat un dezgust și mai mare pentru viață, că s-a întors din drum cu o iuțea mlăi mare decât aceia cu care venise. A revenit acasă, speriat. Nu s-a mai dus nici pe câmp. În camera sa, singur, după câteva zile de gânduri disperate, Vintilă a luat al-a hotărâre. Acum voia să plece din București. Dar unde? Acasă nu voia să se ducă, acolo s-ar fi simțit și mai rău: mamă-sa era bolnavă, iar Caterina o ducea tot mai prost și ea cu pieptul. O să se ducă la

Floreni, un oraș de sub poalele munților prahoveni. Mai fusese odată acolo, la părinții unui elev pe care îl mieditase pe vremea când era student.

De unde avea să ia banii necesari? Acolo doar nu se ducea să muncească, se ducea să se piardă în lume, fără vreun re/st. Când a ajuns cu gândul la bani, era gata să renunțe, dar dorința de-a pleca undeva, dorința de-a dispărea din locurile unde nu se mai putea dezmetici, îl învinse. Trebuia să plece Măcar sub roțile unui tren, dar trebuia să plece, altfel v-a înebumi de tot. Pe jumătaate nebun, se simțea. Ieși prin oraș, alergă pe străzi, scotoci mereu toate chichițele minții pentru a găsi gândul salvator, dar tot nu-l găsi. Dar twr buia să plece!... Ordin. Trebuia! întruna din zile, își făcu chiar bagajele și-i spuse gazdei că pleacă la Floreni. Nu-l opri nimeni, căci începuse să pară nesuferit tuturor din jurul său. Îl luaseră la ochi, socotindu-l trândav. El era însă nelbimlitrit, stingher. Cum ar fi putut să se ȳlămurească față de cineva, când nici el nu se înțelegea? Deaceaia voia să plece, pentru a-și schimba locul în dare lâncezea fără înțelegere.

Cu o seară înainte de ziua pe care și-o anunțase de plecare, Vintidă se găsea tot fără bani. Noul chiriaș al camerei sale se anunțase că va veni să-i ocupe locul. Dar cu ce să plece? Se văzu și amenințat de-a rămâne pe drumuri; banii pe care îi mai avea nu-i ajungeau ca: să-și ial o cameră nouă. Bani, bani! îl chinuiau gândurile care i se rostogoleau amețitor prin creier. Un joc vertiginos. O nebulie adevărată îi cuprinse mintea și-l chinuia. Bani? Da, văzuse Vintilă, odată, bani mulți în casa de fier a unui cârciumar din mahalaua în care locuia). Teancuri de hârtii! albastre, grămezi de monede sclipitoare; aur, aur, aur! Pra. le-a cârciumarul aduna) avar atâta aur, că ar fi fericit zece oameni nevolnici ca Vintilă. Seara, după ce 9 ei îmbăta, Pralea începea să numere banii și-i de multe tiri adormea cu o mână în casa de fier. N-avea nevastă, era văduv; avea

doar o țiiitoale, o femeie cu ochii mereu învinețiți de bătaie. Toată lumea știa că țiiitoarea lui Pralea cârciumarul ședea cu el și-i îndura bătaile, numaa ca să-i funie bani. După ce s-o sătura de bătaie și de hani, o să-l lașe.

Vintilă s-a dus în magazia gazdei sale și-a luat de-acolo un cuțit vechi, pe care îl știa pws> pe o grindă de lemn. Cuțitul servea doar la tăiatul porcului, de Crăciun. A luat custura; și-a frecat-o cu o cărămidă, până ce a. dat jos rugina de pe ea. Aj-poi a înfășurat-o între fo' & e de jurnal și-apornit spre Pralea cârciumariul. Pașii săi erau neregulați, pași de criminal începător. Se ducea sa acidă; dar de-acolo avea să plece cu banii; ce va facectu ei? O să se ducă la Floreni, să scrie un roman. Cei muncă de prisos? Ce galzetărie, slugărind la alții? Roman. Literatură serioasă. Un roman de război, cum era moda atunci. Cu fantezia sa bogată, pe care o avea, puteai să scrie și cinci rotmane. Bani să fi avut. Acesta era rostul său, și-l descoperise: scrisul. În ființa sa zăcea literatul nedescoperirit. Se înțelesese singur, isbfutise, și acum mai rămânea să-l ajuttje Pralea cârciumarul cu banii săii. Nu-i cerea tdată averea, 4 doar o mică pärticică din ea; atât de puțin îi cerea, că nici cât pișcătura ranui purice n-ar fi simțit, din du-i-o lui Vintilă. Acestui om modest, Care nu se credea un Napoleoni Bonaparte ca Rascolnicof. nu se credea nici măcar geniu; n-avea pretențiuni mari. Mergând pe stradă cu cuțitul la sub. Țioară, el se descoperise literat. Nu-și dădea seama pentru cei voia să se ducă la Floreni, de ce nu-și găsea rostul în viață. Pentru ca să file1, literat tră zise astfel. El scria, dar nu-și înțelegea adevărata menire; până atunci scrisese din plictiseală, nedându-și seama că era (destinat creațiilor artistice ale scrisului. Dar viața sa fusese altceva decât viațaunui om predestinat să dea oamenilor lucruri mărețe. Era un om foarte aparte, un posedat al frumuseților abstracte. Se ducea să fure pentru frumos, pentru artă, pentru dumnezeire. Așa au fost toți marii creatori: s-au ridicat pe pedestale făcute din

compromisuri. El nu era un geniu, se socotea, modest, un om mai mic care, cu timpul o să se poată ridica la culmi nebănuite. Nu mai departe, coana Mina i-a spus într-o zi: «Domnule Vintilă, mi-am luat îndrăzneala de-a citi câteva foi de-ale dumitale, le-am găsit pe masă. Frumos scrii, zău! Mi s-a părut că citesc într-o carte adevărată».

Când i-a spus coana Mina vorbele astea, el a strâmbat, nemulțumit, din nas. Nu și-a dat seama că era o confirmare a valorilor sale. Acum, când se duce la Pralea cârciumarul, da! își dă seama de tot ce se petrece cu el, îi e mintea înfierbântată și gândește astfel, superior, cald, adevărat.

Vintilă a ajuns la Floreni, fără a mai fi nevoit să-l omoare pe Pralea cârciumarul. A găsit pe bețiv, așa cum dorea: dormind, cu mâna în casa de bani. Nici n-a mai iscos cuțitul, nu era nevoie: dat doar pe după tețghea, după ce au plecat cei din urmă mușterii și și-a înfipt mâna în grămada de hârtii albastre, alături de mâna cârciumarului. Numai că acesta, beat-beat, pândea pe cineva, căci a apucat vânjite mânia lui Vintilă, gata să i-o sfarme. Noroc că «Ta atâți de beat încât nici chin. nu și i putea deschide. Vintilă și-a simțit inima cum încremenea. Era gata să leșine. A început să tremure și-ar fi fugit fără să mori. do-Teacă ceva. Tot spaima făcându-l să învâțat ce să facă. A dat, disperat, un pumn cârciumarului, în față, făcându-l să cadă de pe scaun. S-a salvat și-a rupt-o la fugă, pe ușă, ținând, strâns în mână rodul trudei salifl, un ghemotoc de hârtii. A tot fugit pe străzile întunecate, vreun ceas, până ce știa dat seama că nu-l urmărea nimeni. Într-un maidan a căzut cu fața în sus, ostenit de moarte. Când a făcut socoteala bamilor furați, erau douăzeci și ceva de mii de led. Una însă, numai pe jumătate; partea cealaltă rămăsese în mâna cârciumarului jefuit, sau căzuse pe jos.

Furase! După ce s-a desunetiait și>-a dat seama de prostia care făcuse. Îl durea fapta. Furase! Ar fi di/rit să fie

prins și băgat în lanțuri, ca să se termine odată cu viața aceia fără busolă. Furase! De ce furase? Așa îi ordonase celălalt om din el, cel ascuns sub fardul unei imitații de cinste. Furase, tot așa cum ucisese la Iași, fără logică, așa cum furase nevasta celui pe care îl omorâse. Văzuse pe Valeria, chinuită în casnice, și-o sfătuisese să fugă râu el. Ea îl urmase. Amândoi mințeau: fugiseră **p** pentru că se doreau unul pe altul. Vânățiile de pe corpul Yaleriei, urmele bătailor soțului ei, nici nu erau trecute, când se afla goală în brațele lui Vintilă. O dureau încheieturile când acesta o strângea în brațe, mai tare.

Acum furase. Dacă ar fi spus gazdei sale că a furat, nu l-ar fi crezut; îl știa ofm fin. Dar dacă i-atr fi spus că s-a dus cu cuțitul, gata să ucidă? Atunci l-ar fi crezut puțin scrântit „pentru că nu știa de! prima crimă a lui Yintilă.

Dar nu era nebun?

Nu și-a pus această întrebare într-un mod temeinic. Nu era; în stare; până a doua zi, după ce s-a dus și-a mâncat, s-a culcat, dormind liniștit. Nostim era că nu și-a mai adus aminte de ceea ce îl îndemnase mai mult! să fure. Nu se mai gândea că avea obligația să scrie. Voia să plece din București; gândul acesta îi rămase. De dimineața și-a luat bagajele și a plecat la gară. Acolo a cumpărat un ziar. Se pomenea în el despre tâlhăria din noaptea trecută. Semnalele hoțului l-au făcut să râdă pe Vintilă. Fiind beat, cârciumarul văzuse un om mic, zdrențaros și bătrân, în loc de unul tânăr, înalt și curat cum fusese adevăratul hoț. Parcă într-adins spusese așa, ca să nu se deade urma acestuia. Ooarecum liniștit, Vintilă a trecut în restauratul gării. Nu-i mai era frică; acolo a Schimbat una dintre hârtiile furate, a mâncat, căpătând treptat bunăvoința sufletească de care avea nevoie. În vagon, a stat de vorbă cu ceilalți călători, zâmbind. În tren se discută multe, Vintilă știa, s-a vorbit și despre «tâlhăria» sa. Unul dintre călători aflase că hoțul fusese prins: era (În vechi client al

cârciumei, ca și al poliției, un vagabond fără o identitate clară.

Vintilă s-a făcut galben la față. De unde atâtea erori? Sau poate cei din jurul său erau puși să-l urmărească? Ce era?

— Pentru câteva mii de lei se face atâta uaz? zise el» șovăind, rămas singurul care niu-și spusese părerea. Vorbi, dar r, egretă; se vedea } în el hoțul pRostl. De unde știa el că erau doar câteva mii de lei, când nici ziarele nu declaraseră suma furată. De aceia un vecin din fața sa, zise:

— Nu-i vorba de câteva mii de lei, dumneata nu știi. Cârciumarul spune că-i lipsește mult de tot, oi sumă mare, o sută de mii...

Vecinul era călătorul care adusese vestea arestării hoțului. Vintilă îl privi cu nfiștiel ochi mari uimit. Oare acela nu-i era chiar un pojîtist pus să-l urmărească? Cum de vorbea de-o sumă care nu era adevărată? Dar nu era polițist, căci nu l-ar fi lăsat să plecectu trenul. De ce atâta tâirguială? Și nici n-ar fi avut de unde să știe că el era hoțul, când nui-l văzuse nimeni. Era sigur că nu-l văzuse nimeni. Încurajat de aceste gânduri, vorbi ca un om stăpân pe el:

— Cum poate să doarmăcineva lângă o casă de bani în care avea o avete!

Câțiva dintre cei din jurul său îl aprobară. Avea dreptate: era o nerozie; chiar și-un om care n afr fi fofet hoț, l-ar fi furat. În gândul său, Vil tilă mai zise: «Spre norocul meu a fost nerozia...

După aceasta se retrase într-un colț al compartimentului, simulând că doarme. Dar s-a gândi mai departe: «Dacă era adevărat că se furase o sumă atât de mare, cine luase restul? Mai venise un hoț în urma sa, după ce cârciumarul căzust jos, lovit de Vintilă? Ce stupid, în cazul acesta El dăduse lovitura, și altul furase grosul»...

Aşa este viaţa... Vintilă încercă serios să adoafă mă, deşi nu-i era somn. Soarele t păru în fereastra de lângă el, la o cotitură făcută de tren. Un mirtfs puternic de pământ proaspăt răscolit veni pl geamul deschis, din câmp. Vintilă îşi puse o foai» de jurnal deasupra feţei, ca s-o apere de boare Poate să-şi apere şi privirea de-a se mai întâlnească cu a celor de lângă el. I se părea că-l urmăreai cu ochii ca pe un hoţ adevărat I se părea stupi dă împrejurarea. Ce rău e că trebuie să trăieşti mereu între oameni, chiar după ce ai săvârşit fapte care nu plac acestora. Dar mai stupid eş să fii hoţ şi să n-ai curajul faptei tale, nici masa faţă de tine.

Această constatare îl făcea pe Vintilă să simtă prost.

IV

S-a întâmplat să se ducă la Floreni, tocmai în toiul bâlciului anual, când la singurul hotel al urbei nu se mai găsea măcar un singur pat liber.

Prima noapte Vintilă a dormit la birjarul care îl luase de la gară, dar a deluiaj zi, tot birjarul i-a găsilfe o cameră, la o bătrână pensionară. Nu prea îi plăcuse camera, era largă, fără melun rost, fesă gazda ara bună şi din prima zi Fa îngrijit ca pe copalul ei. Îl iubea pentru că av-isege şi ea trei kbăeţi şi toţi îi muriseră în război. Acum trăia din pensia convenită durerii ei;

I Pe urmă şi-a dat seamă-i Vintilă de ce camera în jiiipare dormea el era aşa de mare: d; îi trei fii ai «bătrânei locuiseră în ei a. Fiecare avea patul său acolo, aşa cutm itelăsaseră şi se părea că paturile jiftrau încă în aşteptarea celor care le ocupaseră «ţodată. Niciunul dintre băieţi nu set însurase. Cel ȳmar mare avusese treizeci de ani şi colţul său era plin de dov-zi din specialitatea profesională; pe care o avusese în viaţă.: absolvire o şcoală de silvicultură. Zeci de fotograffii forestiere, minusle, erau agăţate pe pereţi, fiecare cu explicaţia i. Se vedea că tânărul era merttociulos în lucrări, ionat, îi plăcuse ca fiecare obiect să aibă locul în iar, bătrâna, tot aşteptându-l

în - zadar să se înapereze, îi respecta mai departe dorința. Nu aogase nimic peste ce era în colțul bă-atuh» deviat portretul lui, sub tare atârnoi decorația ce-i; zieese trim; să acasă, după moarte. - 1 Al doilea fiu, mijlociul, fusese elev în șcctola militară, apoi sublocotenent, gradul cu care nutriise. Chipiul său de elev era acolo, lângă portire-Lui respectiv". Pe o etajeră de alături se aflau câteva fotografii de ale mortului, în diferite poz m și vârste. Cea. Îngălben lă era fotograf. a din pe mul al școlii militare: tuns chilug, - într-o poziție de soldat recrut, cu capelul sub braț și cu o sabie mai lungă de cât jumătatea corpului său.

Mezinul, Titi, cum i se spusese în ea să se cunoștea de la distanță că fusese poet; colțul său rămăsese încărcat cu fotografiie tuturor poeților țăr; i. Eminescu era reprezentat prin cinci poze. Se vedea că îl s-mpatizase mult pe poet, elevul din c-așa opta a liceului local, mortaram ca efrcețaș prin Moldova. În acest costum Titi pozase semet, cu pălăria atârnată de umăr, ca să i sevfidă pletele frumos îngrijite. Tocul îi încrem6 ni se în că-l mara de pe etajera patiului, așteptându-șvisătorul; cărțile îndoite pe după coperte, rămăsesea așa de la plecarea celui ea? ele c-l; se Tot de acolo spunea că Titi se va reîntoarce cândva; numai cop-a de pe actul de dec3 =). pusă și ea în ramă, cânta jaln: e, necruțător, că tânărul murise. Nimic nu era ordonat în partea mezinului, cum ora la ce: laltdo-l frați mai mari: resturi de hârț-i, mâzsrălite fugar și de neînțeles, se af-au printre f lele cărilor; creroanele se aflau ascuțite la amândouă vârfurile, cioplite nervos; radierele rupte; călimara șt; rbă. Numai într-o cutie de bomboane a găsit Vintilă șersorile de dragoste frmos ordonate și legate cu o panglică roș-l, I-a fost rușine să le desfacă, nu putea comi te un să crilegiu, dar Vânt. - la a zărit pe colțul ana. file un nume: «Sabina». A găsit apoi și portretul fetei: în uniformă de liceu și ea, durdulie, cu och i vi, zâmbitoare, jos era scris: «Celui pe care îl iubesc» o poezie banală, găsită des prin albumurile fetelor de școală:

*«De te-ntreabă vreo ființă: Ce-i amorul pe pământ?
Spune. i că-i o suferință Ce te duce la mormânt».*

Sabina

Și, parcă neîncredător - în sinceritatea Sabinei, tânărul transcrisese pe dosul fotografiei:

*Sunt singur; ah, și cât de rău și plin de moarte e
văzduhul, și ploaia, baltă de otravă. Aș vrea ca gura ta
suavă pe-aceste vrafuri să-și dea duhul, aș vrea pe masă
capul tău. (*)*

Da-da, tânărul fusese pesim: st în dragoste, se mai vedea din cuprinsul unui caet cu verouri, toate dedca-e acelea: ași «Sabine». Nu avusese dreptate tânărul, căci Vintlă s-a pomenit în prima Dumneacă, de d-mineață, cu fata. venind să deret-cs colțul cu amintirile mortului d-a? Venea ca la un mormânt; locul de vecii al iubitului ei se

*> Din «Utant» poezie de T. Arghezi.

găsea prin cine știe ce groapă cdmună din cimimrul Moldovei. Sabina nu mai era zâmbitoare și durdulie, se ofilise. După cinci ani de la sfârșitul războiului, ea, tot mai venea să înngenunche și să spună o rugăciune, tristă, acolo, pentru iubitul ei fără mormânt. După ce. a terminat rugăciunea, fata s-a rid: cât, a sărutat, mutește, mâna bătrânei, cum făcuse la sosire, și-a plecat cu aceiaș tristețe pe figură; cu spatele puțin adus.

— Așa face, maică, de când a fost sigură că a murit Titi, i-a spus cu regret, bătrâna, lui Vintilă. Ce crezi, o să se prăpădească și ea, de nu l-o uita...

— Poate că l-a iubit mult...

— L-a iubit, că și băiatul o iubea... Ce să mai zic eu care am pierdut trleti trandafiri... I-a venit băiat bun să se mărite; nu vrea. Nu poate să-l uite pe Tatișor al meu...

Din vorbele bătrânei se înțelegea totuși că în durerea ei, constanța fetei o mulțumea. Era o slabă mângâiere pentru pierderea copiilor săi.

Vintilă ar fi rămas pe viață, dacă se putea, în camera

aceaia. Se simțea departe de lume între amnitiirile de la cei trei morți. Noaptea, i se părea că se afla cu ei, întrW mormânt comun, că morții erau supărați și-l arătau cui degetul, stingându-vui: «Ce cauți aci, tui care ești criminal și hoț?»... Se trezea din somn, amețitt de vise urâte, țișând. Alteori cădea în vreun somn fără vise, din car; e nu se mai trezea decât ai doua zi pe la vremea prânzului. În noiaptea lurmatoare avea insomnie, citea până lapăneali zorile. Atunci eșaa pe câmp, unde se înfunda în fânui necesit, rămânând acolo ore întregi, chinuit de gândnwi. Cu - toate aaestea îi era mai bine în Flarieni și-ar fi rămas, mult timp acolo. Cum orașul treeaa drept stațiune climaterică, nu se mira nimeni ce era cu necunoscutul care mergea pe străzi, cai un om bătrân ce-ar fi voit să-și prelungească zilele eu amăgirea unui aer curat. A făcut, prin oraș, câteva cunoștințe, chiar din primele zile. La bâlci a intrat în vorbă cu un tânăr oftdeos, care ședea pe o bancă și privea muiltmea. S-a jîntâmplat ui boilnavul să fie un fost prietende-afl lui Îi ti, cerceetașul mort în Moldovă. Fuseseră elevii, amândoi în acedaș clasă a liceului. Au vorbit mult despre mort; pe urmă au plecat, amândoi, ca să continue discuția în parcul orașului. Aci bolnavul s-a întins pe o bancă; respira greu; obosi se Suferea de piept și își aștepta conștientl sfârșitul aprop-al.

— Iată, i-a spiueel lui Vintilă, aci vin oamenii să se tămăduiască de o bdală, care pe mine mă ucide lent... Astea sunt speranțele ciudate pe care ui le dă natura.

Viintilia a mai cunoscut și pta alți cetățed ai urbei locale, dar de Paseu Maior ce atașase sufletește. Poate unde acela suferea de aceeași boală care bânțuia și-n familia sa. Se întâlneau) în parc, vorbeau mult, ascultam) muzica în fiecare seară, ori jucau șah pe o masă a berăriei din pam când prietenul său nu putea ieși din casă din cauza vreunei ploi care căzuse rece, Vintdlă mergea singur în grăd-na publică, unde rămânea până dincolo de miezul

noptii. În spatele parcului se afla o alee lungă de p-opi uriași, care întuneca marginea orașului cu înălțimea lor.

— Aleea fusese aranjată de un bo: ei din timpurile vechi, pentru a-i lega parcul de castelul său, din care nu mai rămăsese **n**: cio urmă. Dolar ca o tristă amintire mai diănuia acolo eleșteul pe care, țiganii. rob: bojepului îl făcuseră atât de durabil ca să mai poată servi și azi pentru scăldătoare orașului.

Când se plimba noaptea printre plopii alcei, lui Vintilă i se părea că vede șirul de bojeri și jupânițe, mergând în pași de vată, alături de el. Modernismul desființase boieria care crease parcul și aleea de plop, distrusese castelul, ca un protest contra vechii sclavii. Boierii s-au i retras în mormintele lor de piatră, triști. Ies de acolo numai noaptea, ca să plângă castelul distrus, rugina plopilor și eleșteul părăsit de oameni, după ce s-au bălăcit în el, lăsând loc broaștelor să orăcăie turbate țoală noaptea. Pe vremea lor, castelul strălucea în soare, ca un monument de aur; peșt-i sclișeau argintii în apa de cristal a eley teului; plopii păreau niște cavaleri trufaș pe aleea de patru albă, spălată zilnic de ax>bi. Atunci era poez-a adl-vărată, nu azi, când lacul este înfundat ca o moteirlă, aleea e numai gropi și plopjj necurățați de crengile uscate și cuiburile de cfnară.

Acum, orice piatra veche e dusă la muzeu, în de a se pune **p** altă lângă piatră și să se refacă frumusețea trecutului, iar, oameni ca Vintilă, v-in aci să plângă trecutul parcă ar fi ciungi și orbi.

«Ce cauți aci nepricopsitul? l-a întrebat într-o noapte pe Vintilă, umbra unui boier. Vii să faci pe poetul, prin locurile unde eu am munc i? Ți-ai lăsat plete și ți-ai pus zgardă la gât, ca să pari poate un cântăreț al acestor locuri?... Pleacă de-acil. Pe vremea mea n-avea voie să treacă pe aci. orice venetic; puneam câinii pe el, ori îl alungam cu robii. Treceam numai eu și pandur**}**: mei

dezrob: forii de neam... Pleacă de aci!»...

Vintilă s-a reîntors la nopțile din camera lumnată doar de candela ce-or tre': morți. Pretutindeni s-a găsit străin, d-n toevte părțile se vedea respins. Cei trei morți îl refuzau în mormântlor, parcul îl asalta cu dojenile umbrelor boierești, orașul nu-l putea suferi, văzându-l stând, în t-mp e lumea muncea. S-a dus la Pascu și i-a spus:

— Voi pleca de aci.

— De ce? Te reclamă treburile?

Vintilă a vro-l să-l întrebe: care treburi? dar a murmu Tut un «da» nelămurit o i c-ne om se e „vine să a be treburile sale

— Îmi. pare rău că pleci, a mai spus Pascu, mă obșnuieem cu dumneata și a-jfi vrut să te văd mereu. Nu mai am mult de trărt, immna asta mă duc și eu». Am începrrt să simt sfârșii r

Vinitilă a mai rămas, gândul plecării, llla -, l era temeinic. A încercat să scrie, după cum își propusese, romanul său de război, să însăileze poveste, povestea celor trei morți din camera sa, d-T n-a avut puterea să umple două pamăcar.

Într-o zi a primit o scrisoare de la sora sa. Caterina îi spunea că îi era tot rău, ca și mamei sale. I-a (răspuns, chemând. O la el pentru vreo două săptămâni. A început să facă pregătiri pentru primirea fetei. A mai scris - și Yalei, îi de oare” nu mai știa nimic de un în încheiiat. Pentru că îl apucase patima corespondenței i-a mai scris Ketei și Picăi. Acestora le-a scris că era bolnav și ca venise la Floreni pentru însănătoșire. Tot minciuna asta i-a scris-o și lui Antjm Chelaru.

De la sora sa a primit o carte poștală cu câteva rând ari triste, scrise nervos, ca de un om - bolnav: «nu pot veni dragăirate. mama e grav bolnavă, Tusea mea sie pronunța tot mai năprasnic. Sora ta, Caterina».

În urma acestei vești amare, ar fi trebuit să se ducă acasă; mamă-sa, desigur, miuirsi. Iai Caterina se afla și ea într-o stare nefericită, după cum soria. Nici, n-a încercat să pl-do; cum era să dea ochii cu tatăl său care avea să-l judece mai drastic? De aceia nu s-a dus, dar a trimis Caterniei două mii de lei din bam Di furați de la Pralca cârciumarul „Alți bani nici nu avoș.

Pica i-a răspuns printirv telegramă, urându-i însănătoșire grabnică. Antim Chelaru i-a trimis două cări noi, pe care le scosese de curând. Mai rămăseseră Valeria și Keta. De Yaleria era sigur că nu-i va răspunde și, poate că nici el nu-i dorea acest răspuns. Îi scrisese fără să ea ” dea paaima, găsindu-i mumele amestecat printre gânduri și-a căutat să-l uite repede. Dar Keta? Ce era cu ea? Îl uitase, N-o știa atât de răutăcioasă ca să nu răspundă chiar unaii om pe care îl uitase. Dacă nu-l iubise cu prea mult) foc pe Vintilă, dar totuși îi fusese drag, căci. avusese el și părți bune. Ținuse la Vintilă, ca la un obiect mai de preț, căutase ch; ar să-l ferească de multe neplăceri. Era o fată care se pricepea să prețu; ască un lucru bun, fată de altul rău. De aceia i-a răspuns, deși ceva mai târzim peste vreo două săptămâni, când Vintilă nu mai avea vreo speranță. Îi scr-ia că-l căutase prin București, pe acasă dar că gazda nu voise să-i spună unde sie afla. Îi reproșa că el o învățase, ceea ce nu era adevărat, pentru că Vintilă mu se mai gândise la urmeni când plecase din Capitală. «Voi veni să te văd, Miercuri, de dmueața, cu trenul, spunea Keta. Dacă. nu vrfi să se știe cine sunt, îl mai sfătuia ea, spune oamenilor de acolo că siunt sora ta. Cred că e mai bine așa. Oricum, aișteaptă-mă, Miercuri dimineaița, la gară. Siper că nu ești chiar atât de bolnav ca să nu poți ieși din casă».

E drept, atunci când îi scrisese Vintilă, o min tise, nu era bolnav, dar acum, când primise scrisoarea ei zăcea în pat. Vintilă alergase o noapte pe câmp, rătăcind printr-o

ploaie rece. În preajma munților ploile sunt ca gh ăța, după o zi da f erbințeală solară. Ea. – se pe câmp numai în cămașă, fără haină, seara și cum pieptului său proven. t dintr-o familie de imberculoși atâta i-a trebui, Vintilă s-a întors acasă, bolnav. A tușit tot restul nopții, crezând că va muri până la ziuă. Dim meața s-a dus la gară, mai mult amețit. Kela a coborât din tren, încărcată cu tot ce era necesar unui om bolnav. Bine făcuse căci, ajunși acasă, Vintilă s-a întins în pat, cuprins de o febră puternică. Seara, după ce a plecat doctorul pe care îl chemară d sperați, a sosit și o telegramă de la Cător; na. «Mama a murit».

St rea a completat tăria febrei care pusese stăpâne pe tot corpul lui Vrut: Jă. Noaptea a petrecut-o într-un delir puternic, ca o dovadă că sănătatea sa, pe care nu se pricepuse s-o prețuiască, intrase cu un picior pe poarta cimitirului.

V

«Vino! a murmurat, stins, Vintilă în fi-rbințe la febrei care îl făcea să delire. A întins slab o mână în juru-i ca să apuce pe cineva. Vino, mergem departe, Maria... departe de lumea aceasta rare mă urăște și îmi spune: Iisus Nazareteanul, Regele Iudeilor... Și atunci Iisus a pornit pe-o câmpie de foc, ținând de mână pe Maria din Magdal, femcea care venise să i se plângă de suferințele ce-i stăpânea suflatul. El o înțelese și pătimea cu ea: Maria din Magdal era sora lui, mama lui, sufletul lui prea încercat de Dumnezeu cu chinuri omenești. Au mers departe, urmați de cei dosprezece apostoli credincioși. Lumea s-a dat în lături din drumul lor; – nul mâi înțelegea pe Isu care bătuse cu biciul pe vânzătorii de p-etre preț oase și aur din pragul templelor, făcea soră și mamă dintr-o curtezană.

«Cu cât voi fi mai neînțeles, cu atât am mai mu-ltă dreptate, a spus Iisus către apostolii din urma sa.

Dumnezeu care mă stăpânește, e greu de înțeles și nu fiecare om care se închină seara, ori **d**: mineața, a intrat în voia lui. Eu suint voința lui i Dumnezeu, pentru că pot iubi nesuferitul și vreau să fac om curat din el. Cine poartă aur pe el pe nedrept, dar totuși se închină lui Dumnezeu, nu-i credincios. Cine aruncă aur în cut a milei, dar nu-i s-mte lipsa, na mulțum-l pe Dumnezeu... Tu, Maria, care ți-ai dat pe pământ floarea tinereții tale, ca să saturi ră: eș-i o nenorocță și eu am mai multă nevoie de un om ca tine, îndeptându-te, ca să-l mulțumesc pe Dumnezeu!... Cine te-a îndrumat spre m-ne?».

«Lum-na ta!» i-a răspuns Maria din Magdal, căzându-i la picioare, iarăși.

«Ridică-te! i-a poruncit Iisus. Nu vreau lacrimile tale, cât căința pentru ce ai fă cuib.

«Iisuse! Dă-mi binecuvântarea ta și nu mă voi plânde de durerpa pietrelor eu care voi fi lovită pe nedrept».

Iisus a binecuvântat-o, zicând, după plecarea ei:

«Numai această fem. ce va avea inima să vină ca să plângă sub cruosa mea, pentru că ea are inimă, ca și mamele noastre toate».

Apostolii l-au urmat în tăcere; seara de primăvara era caldă și Iisus s-a descheieat la gulerul cămășii sale, răcorindu-se din mers. Era agitat, punându-și oamenii pe gânduri.

«De ce nu vrei să te odihnești, Iisuse?» l-a întrebat Iuda, după ce și-a numărat încă odată arginții din palmă. Iuda avea dreptul să țină bani la el, cu care plătea bărcile când treceau vreo apă

Iisus l-a privit senin; părul îi era ud de sudoare și barba încâlcită, plin cu nisipul adus de vântejuri. Dar privea senin.

«Cât de mult te doare pe tine oboseala, mea i-a răspuns Iisus, lăsându-și privarea pe mâna în care Iuda a băgat banii în buzunar. El era singurul dintre aposolii care

avea buzunare. Apoi a zis cu o voce mieroasă:

«Cum să nu mă doară, când știi) că mâine vor veni omenii la tine, ca să-i tămăduiești de rele?».

«De ce ți-e dor ție, Iuda, de odihna mea, sau de bani?».

«De odihna, la.

«Ca să poți număra banii?» «Tu ești Iisus și știi mai bine decât mine, cu voința Lui Dumnezeu».

«De ce nu pleci, Iuda?»

«Pentru că vreau să te văd Dumnezeu.» Neamull meu e mare și dacă se va închiia ție, cui o să se închine?... Sunt neam. de tâlhari, Isfust; noi Et-am avut Dumnezeul. Vreau sărai despart nea* mu) l de cei clari te urăsc pe tine și pe cel de sus; să-i dau un Dumnezeu care trăiește pe pământ, pe tine. Azi, Maria din Magdal. a, fost doar un singur suflet, dar mâine vor umple deșertul milioane de suflete și vor cuceri pământul! zarafilor pe care i-ai bătut în Templu».

«Ce pot face mai mult cu puterea de la Dumnezeu, de cât ce am făcut, l-aiu întrebat Iisus, așezându-se pe o piatră.

«Să oprești puhoiul relolilor, să nu vindeci doar un bolnav, sau să îndrepti doar un rău, de când răsare soarele și până când apune; să fii în fiecare casă de om, să ție iubească toți clipiii» să te aibă ioți bolnavii de pe pământ la căpătâiul lor și judecătorii să tremure când vor da cu ochii de chipul tău.

«Vrei să mă vinzi soldaților stăpâniri-i, Iuda?

«Nu».

«Cât o să primești pentru m-ine?»

«Nimic».

«Fraților! a strigat Iisus către apostolii așezați și ei pe pământ. Unul dintre voi ma va vinde soldaților pe bani».

Petru, cel care îl iubea mai mult pe Iisus, a venit

lângă el și i-a șoptit, tremurând de emoție:

«Eu nu te voi vinde. Dar nici altul nu va cuteza».

«Pentr-o că tu mă iubești, zici astfel Petrule».

«Ești Iisus».

Iisus a lăsat capul sprijinit pe un braț și a zis, plângând:

«Facă-se voia ta, Dumnezeule!».

Pe urmă s-a sculat, fără altă binecuvântare și-a po-
n i, spre un deal din apropiere, ca să se roage la umbra
unui măslin bătrân. Acolo Tatăl Ceresc îi dăduse multe
sfaturi și-i întărise sufletul în multe dureri. A găsit mast nul
tăiat. Cine scrisese oare pe rădăcina măslinului: «Aci s-a
rugat Iisus»?

«Iuda»... a murmurat Iisus, înapondiu-se la apostoli,
fără să se mai roage. Copacud fusese sufletul său. Iuda nu
mai era acolo; număraseră banii și spusese că-i mai lipsesc
treizeci de arginți pentru a împlini costul unui cal arăbesc.

«Dvce nu te-ai rugat Domnului?» l-a întrebat Petru
pe Iisus văzându-l atât de curând între ei. Iisus avea
lacrimi în ochi.

«Dumnezeu mi-a poruncit să nu mă mai rog. Sunt ful
Lui. Iuda mă va face fiul Omului, ca să rămân între oameni.
Haide-ți la cină».

Apostolii l-au urmat; le era foame. Au fost duși pe-o
altă cărare, ca să vadă și ei măslinul tăiat. Apostolii l-ar fi
bătut pe Iuda.

«Frații mei! le-a spus Iisus, împărțindu-le pâinea, vă
dau sufletul meu, trupul meu, gândurile mexe. Aveți și
partea lui Iuda să i-o dați când o veni, căci lui i-am oprit
partea cea ma. bună.

«Sunt aci» a strigat Iuda dintr-un tuf ș.

«Unde ai fost?» l-a întrebat Iisus, sărutându-i pe
frunte.

«Pentru tine am fost».

«De ce ai lă at t măslinul lângă oare mă rugam?»

«Ca să rămână».

Din partea de unde venise Iuda* se auzeau arme zăngăn. nd și murmure de oameni care se furișau prin ituf șuri. Petru care avea voie să poarte sabie, a scos-o, strgând:

«Pe cine căutați, în șeilor?»

«Lasă sabia să ți rugnească în tviacă, i-a spus Iisus. Nu pentru a lovi oamenii. am dat voie s-o porți. Sabia e făcută doar pentru a tăia otgoanele tari». După aceasta a plecat spre măslinul tăiat, spunând lui Iuda:

«Mă voi ruga pentru t-ne. arbore beteag».

Iuda a d spărut îndată, fără să-l fi văzut cineva încotro p er-se. S mon, mucenicul cel mai tăcut, a luat totuși cuvântul:

«Iisuse, Iuda te-a vândut ttomenilor lui Pilat guvernatorul roman.

«Eu nu cred». a z-s Toma.

«Și spun ca t; ne Toma. Tu ai cheptate», a mai spus Iisus, continuându-și drumul's. – e locul unde vro-a să se roage. A caz.u.1 În pământ, plângând. Petru era prin aprob: ere. Un so-dat înar-PETRE BELLXJ

Î mat s-a apropiat de Iisus și, punându-i o mână pe – spate l-a întrebat:

«Tu ești Iisus, căruia} se mai spune și Regele Iudeilor?».

«Eu sunt Iisus, dar nu și Regele Iudeilor. Ce veți cu mine?».

«Am venit să te luăm pentru că ai răsculat noroadele contra împăratului».

«Eu nu eunofec alt împărat afară de Duimne zeu. Cum puteam răscula noroadele contra Lui? Dacă mai este oineva care se crede împărat, să-l duceți la închisoare. N-am niciun gând pentru el».

Soldatul a strigat către alți soldați:

«Lua-ți-l!».

L-au rostogolit prin măracini, în hohote de râs. Petru a sărit să i ajute să meargă... «Te doare Iisus?»

«Sumi om», a răspuns el, fără a mai scoale o lacrimă.

Soldații l-au dus pe Iisus între sulite, ea să ni. se apropie oineva de el, până-n curtea guvernatorului-Acolo» l-au legat de un stâlp, unde a stai până s-a luminat de ziuă. Mulțimea veniise și ea, umplând curtea.

«Dacă ești fiul lui Dumnezeu, de ce nu scapi din lanțuri?» i-a zis lui Iisus, un zaraf.

Alit om din mulțime, care iubea pe Iisus, a strigat și el:

«Arată-i că ești fitul Domnului!»

Un copil s-a apropiat de Iisus, plângând: «Eu cred că ești fiul lui Dumnezeu, pentru că l-ai vindecat pe tata de lepră».

Iisus a pus o mână pe capul copilului și l-a rugat:

«Dă-mi apă».

Copilul a venit repede cu o cană cu apă, dar ym soldat din gardă i-a dat cu piciorul, răsturnându i-o.

«Nu nesocoti copilul, a spus Iisus, soldatului. El e nevinovat de faptele voastre și de gândurile mele dacă v-am făcut vreun rău».

După ce s-a sculat, Pilat, guvernatorul roman a ieșit în pridvorul casei, înconjurat de preoții care reclamaseră pe Iisus. Pilat a întrebat pe un slujitor:

«Acesta este?»

Slujitorul a răspuns afirmativ. Atunci Pilat s-a întors spre preoți, arătându-le pe Iisus:

«Iată omul! le-a spus. Eu nu-l cred vinovat de ceva».

«Ba da, s-a repezit un corifeu gras. e vinovat că vrea să fie Rege.

«Poate că nu vrea el. Oamenii îl numesc astfel»

Preoții evrei s-au înverșunat, l-au cerut pe Iisus ca să-l judece ei.

«Bine, duceți-l la Ana, preotul cel mare. a mai zis Pilat, și ce-o zice el, așa să fie!...»

Ana n-a spus nimic. L-au dus pe urmă pe Iisus la alt preot, la Caiafa, care nici el n-a spus o vorbă, lăsându-l toft pe Ana să hotărască. Ana l-a trimis din nou la Caiafa.

Jocul acesta a lăsat să se vadă că fiecare judecător fugea de răspundere, dar prin tăcerea lor fiecare voia ca Iisus să dispară. Tot această dorință o aveau Zarafii și fariseii contra cărora Iisus lupta cu biciul. Ei țineau bisericele și preoții, de voința lor dar trebuia să asculte judecătorii. Văzând că Iisus o să scape, fariseii și vameșii și-au format o mulțime, compusă din ho-ți și tâlhari care a cerut să-l judece ca pe Iisus. Iisus a fost bătut de mulțime, cerând moartea pe cruce pentru el. Pilat a voit să-l scape, grațiindu-l cum se obișnuia de Paște, dar mulțimea zarafilor a perut iertare mai curând pentru Barabas tâlharul, decât pentru Iisus. Barabas tâlharul ucise doar câțiva oameni, dar Iisus învenina popoarele.

VI

De câți ani nu mai văzuse Vintilă, Măgurenii, orașul său natal? De foarte mulți, că nici el nu-și mai aducea aminte. În timpul războiului când era pe front și tunurile bubuiau amenințătoare pentru toată lumea, Vintilă se întreba: «Oare voi mai vedea Măgurenii mei, vreodată?» A trecut războiul, dar la Măgureni tot nu s-a dus. Vrei să vezi pe cineva care ți-e drag, numai într-un moment când ești departe și știi că oricât ai da dorința nu ți se realizează, dar după ce pericolul a trecut, uiți ușor și te dai după alte plăceri mai apropiate. Așa făcuse Vintilă, uitase de Măgureni și de dorința de a-l revedea. Se reîntorcea acum, singur și trist. Plecase din Floreni, după ce se însănătoșise puțin. Revenea acasă, la ai săi. Keta plecase și ea la București. Nu erau făcuți pentru a rămâne mult timp

împreună.

Când a intrat în orașul său natal și-a revăzut bulevardul gării» așa cum îl lăsase la plecare, numai s-a umplut și mai mult de tristețe. Nimic nou, după atâția ani! Străzile erau aceleași, cu aceleași case, cu aceiași pomi, ca și liniștea, ca și prăvăliise cu firmele lor. În această tristețe a avut loc totuși un dram de bucurie pe care i-o dădea revederea urbei copilăriei sale. Acolo văzuse el lumina zilei, prima dată; acolo, departe, peste valea din fundul orașului. Îi veni în minte pou vestea ciudată a nașterii sale, pe care i-o spusese mereu păruții săi. Înainte de a se fi născut Vintilă. mamă-sa avea o soră măritată cu un bulgar, peste-Dunăre, la Nicopole... Bulgarul venea mereu cu marfă la bâlci, în Măgureni. Era negustor de pielărie. În fiecare an avea cea mai frumoasă baracă din iarmaroc. Pe vremea aceia era obiceiul ca Românii și Bulgarii să se viziteze cu măr fur îl lor pe la târguri. Nu se prea obișnuiau pe atunci pașapoarte sau altfel de autorizații. Omul încărca barca cu marfă și trecea Dunărea la malul celălalt avea să vadă ce era de făcut. Oricum, dar înapoi nu se mai ducea cu marfa. Erau multe căi de împăcare.

Într-o zi pielarul bulagr a văzut în bâlci pe sora mamei lui Vintilă, care era tânără, frumoasă și domnișoară. S-a îndorot de ea. Pe urmă s-a terminat bâlciul, dar Bulgarul nu mai avea de gând să se reîntoarță la Nieopole. Marfa și-o năpustise într-o magazie, la voia întâmplării, pe când el o tiuea numai într-un chef cu lăutari pe la poarta fetei. Într-o zi n-a mai putut să rabde, a intrat în curte și s-a dus la tatăl iubitei după care înnibunise.

— Dă-mi fata, bre nene Gheorghe, i-a zis Bulgarul, cu lacrimi în ochi. Plângea fără rușine, căci toată lumea îi sunt/ștea focul. Ajunsese că și copiii se uitau curiosi după el.

Bătrânul l-a privit în ochi, i-a fost milă, dar i-a răspuns hotărât:

— Nu dau fata decât după unul de-ai mei...

Adică după un Român, voia să spună.

— Sunt creștin și bogat, neîne Gheorghe, ce naiba!...

— Oi fi tui creștin și bogat dar eu nu-mii înstrăinez neamul, să știi.

— Am's „O fiur, bre, dacă nu vrei.

— Fur-o, dacă poți.

Se vede treaba că bătrânul nu știa că și fata iubea pe Bulgar și că amorezații se înțelesesă între ei. Nici trei zile n-au trecut, când prin oraș să ivit un Sivon, ca un fulger: «Fata lui Gheorghe Turneanitt, a fgit cu Stavru pielarul în Bulgaria.

Bătrânul n-a mai ieșit prin oraș, multă vixnv: îi ora rușine de lume, dar nici Bulgarul n-a mai venit pe la bâlci, în Măgureni. vreo doi ani. Dar timpul care moaie toate, a îndulcit și inima oamenilor. Într-o zi Gheorghe Tuirneaniu a fost văzut trecând spre port, încărcat cu pachete și foarte grăbit.

— Încotro, nene Ghetirghe? l-a întrebat un prieten, care știa ceva.

— Mă duc pe la fie-mea, la Nicopole.

Se împăcaseră. Fata venise și ea, cam pe neștiute. cu bărbatu-său, d-un Crăciun, la Măgureni. Pe urmă n-a mai surprins pe nimeni vizitele acestea și într-o vară, la bâlci, Stavru pielaxul a avut o prăvălie, cum mu mai avusese de frumoasă. Atunci mama lui Vintilă, pe când îl purta în pâtec, s-a dus să vadă pe sora sa în Bulgaria. Mai târziu a venit și bărbatul său și-au stat acolo până aproape de înălțare. Într-o noapte femeii însărcinate i-a venit sorocul să nască. Dacă ar fi fost singură, naștea la sdră-sa, dar bărbatul n-a vrut în ruptul capului să știe că are copil cu pecetea: «Născut în Bulgaria». Să se fi numit copilul său bulgar? Nu se poate! Or fi Bulgarii de lăieabă, dar el era Român. Și-a luat nevaista, cum a putut, în toiul nopții și a plecat la Dunăre. Acolo a găsit o barcă ou care a trecut pe

malul românesc.

— Aci poți naște. i-a zis femeii sala

Nici nu puteau merge mai departe, bolnava țip» de chinurile facerii. S-a găsit o bătrână pescăreasă care s-a oferit să ducă femeia în oraș pe o targă pusă pe spinarea a doi măgari. Sus, la primul popas, în mijlotul dealului dintre malul Dunării și oraș, mama lui Vintilă i-a dat naștere. Patul lehuzei a fost targă de pe cei doi măgari.

Așa venise pe lume Vintilă; o întâmplare hazlie, despre care se vorbea mereu în casa lor. Revenind în Măgureni și-a reamintit de întâmplarea asta, și-a zâmbit. Zâmbet trist, îndurerat aproape. Avea de ce să fie trist: se reîntorcea acasă, după atâta vreme, mai rău decât cum pornise odată spre București. Nu mai purta în suflet ambiția de atunci. Pe vremea aceea voia să se întoarcă acasă cu un titlu de doctor în buzunar. Pe strada asta. principală, voise să aibă o locuință, cu o firmă frumoasă în peretele casei: VINTILĂ ROSMAN. MEDIC. Apoi să se însoare cu o fată bogată din oraș; lumea să vină la el, medicul cu renume de tămăduitor. Când ar fi ieșit pe stradă toți oamenii l-ar fi salutat cu respect. Oraș tăcut, îndepărtat de centrul țării, plin de oameni cinstiți. Ce tânăr plecase de aci, făcuse numai frumuseți.

Când a intrat în curtea casei părintești, sora sa Caterina era pe prispă, la soare, boala. Vintilă trimisese anume bagajele acasă cu o birje și el venise pe jos. Nu voia să apară dintro-dată, fără a le da de știre. A) întins mâna fetei peste ceardac și ea i-a dus-o pe obrazusi încins de febră. cu lacrimi în ochi, mutește. Era fericită C & - 1 vedea. A plâns și eji, văzând-o atât de schimbată.

Ce făcuse boala din Caterina! Cât de mult o schimbase! De-ar fi văzut. O pe stradă n-o mai recunoștea. Era aproape toamna, un Soare cald acoperise prispa albă cu o lumină vie; capele mul. tricolore ale zorelelor din față erau adiate ușor de vânt, mișcându-se; clopoței nouți.

Chiparoasele răspândeau mirosul cald prin aer; mușcatele tremurau prin saccii. Matei a luat, printre flori, mâna slăbită a Caterinci și i-a sărutat-o cu lacrimi. Lăbuș a venit la picioarele lui, gudurându-se. Cât de mult îmbătrânise și animalul acela!...

— Ce ai fetițo? a întrebat o Vintilă, târziu.

— Mi-e rău, nene. Dar nu mai plânge; crezi că n-o să mai fac bine? Te înșeli; mi-a spus doctorul Ach în că pese o lună de zile n-o să mai i-am nimic. Doctorul Achim Petrache e foarte bun, mi-e prieten, ține la mine. Nu-i așa că e bun medicamentul ăsta pe care mi l-a dat?

— E foarte bun, a aprobat Vin-tilă, ca să n-o într-sfeze, căci medicamentul nu era decât un sims piu calmant.

— L-a comandat la București, pentru mine. Ce om de treabă! mă simt bine cu doctoria asta, dorm toată ziua și toată noaptea; mă odihnese. Când ai venit, era gata să adorm, dar mă scol și mergem la ta-a. El nu ți-e că ați venit.

— Ce face tata? a întrebat-o Vintilă speriat că o să dea ochii cu el.

— E tovarăș cu un pescar. Vinde pește în piața.

— De mama nu-mi spui nimici:

— Să nu Eiai vorbim de ea, l-a rugat C-aterina, nici cu tata să nu vorbești, că-i face rău. Până ce a mur-l, a întrebat de tine, voind să te vadă. Trebuie să-l vezi și tu pe doctorul Achim; vrea să te cunoască. Când te duci la el?

— Chiar azi.

În ziua aceii, spre seară, Vintilă s-a dus la doctorul Achim. fost primit cu multă bunăvoință; doctorul era un om de treabă, așa cum spusese Caterina. Dădea o atente deosebită acestei bolnave și Vintilă a fost mirat puțin.

— Ce face sora dumitale? l-a întrebat medicul cu o figură îngrijorată. N-am văzut-o de aseară.

— Dumneata știi mai bine ce face sora mea, domnule doctor, i-a răspuns Vintilă, trist.

— Da, știu și nu-i lucru de glumă. Are plămânii atât de slăbiți că nu pot rezista vieții care se bazează numai pe rezistența organismului. Vrei să-ți spun adevărata situație, Eș-i bărbat și, în plus, te-ai ocupat puțin de medicină: sora dumitale e grav bolnavă...

— Cât de gravă, domnule doctor?

Achim Petrache nu d-a răspuns, s-a ridicat de pe scaun și-a trecut în cabinetul de alături. De acolo s-a reîntors imediat ținând în mână un clișeu radiosopic. Pe el se vedeau două paté cenușii înconjurat» de două rânduri de oase.

— Iată-i, zise doctorul, aci sînt plămânii domnișoarei Ecaterina... privește-i în lumină. Îi vezi: tratamentul cu calciu pe care i l-am aplicat pe primăvară, cicatrizase rănile, dar n-a putut să-i întărească. De aceia s-au smochenit, sunh chirciți, n-au vigoare, sângele nu-i mai hrănește normal și, din zi în zi, ei se vor strînge tot mai mult, până ce nu vor mai funcționa: era defel.

— Atunci? întrebă Vintilă dleși înțeleșese tot.

— Atunci... repetă medicul șovăind, nu știi?

— Nu se mai poate face nimic, domnule doctor?... Vreo încercare, ceva, ș-iu eu!...

Doctorul băgă clișeu într-o mapă, pe care o puse pe genunchi.

— Te rog să mă crezi că am voit s-o scap pe sora dumitale, a fost dorința mea din fiecia Te clipă.

— Ași vrea să știu, domnule doctor, cât) mai are dettrăit sora mea?

— Cel mult o lună, murmură, întristat, Achiiu. Peste două săptămâni nu se va mai da jos din pat, deeât! ca să meargă până la ușă. Plămânii pe care i-ai văzut în fotografie, sunt cei de acum două luni... mă îngrozesc să-i mai fotografiez încă odată...

Vintilă lăsa să-i cadă două lacrimi din ochi, dar îi șterse repede. Aproape că nici nu observă dispariția doctorului din cameră. Când se găsi singur, dădu drumul lacrimilor să curgă în voie, și plânse câteva minute. Doctorul Achim reapăru fără halat, ținându-și pălăria într-o mână, ca de plecare.

— Te însoțesc și eu, zise el, merg s-o văd pe domnișoara. De altfel o văd în fiecare seară...

Îl luă de braț pe Vintilă și ieșiră în stradă. Acolo chemiară un birjar care tocmai trecea prin fața lor.

— Urcă-te, îl invită pe Vintilă. E o seară frumoasă și n-ar fi rău s-o plimbăm puțin și pe bolnava noastră.

Vocea doc-orului era sch-mbată. Vintilă rămase uimit: plânsese și el cât lipsise din cameră.

Când au ajuns acasă Caterina era la poartă.

— Sunt gata! le strigă ea, nu mai coborâți.

— De unde știai că venim să te luăm cu trăsura? întrebă Vintilă, mirat. În locul fetei răspunse doctorul Acliim, înveselit ca prin minune.

— Asta es-e înțelegerea noastră: când e o seară frumoasă, ne plimbăm cu trăsura.

Caterina urcă și se așează între ei» Doctorul îi puse o mână pe fruntea încinsă.

— Să mă faci bine, doctore, îi spuse ea, ținându-i, dispera-a, o mână în mâinile ei. Nu-i așa că în curând voi fi sănătoasă.

— Da, da, răspunse el cu aerul cel mai convingător, în timp ce Vintilă făcea eforturi să nu izbucnească în lacrimi. Pun viața mea zălog, dacă n-o fi așa...

«Minte» gândi Vintilă. Când privi curios spre doctorul Achim, văzu că sora sa îi strângea mai departe mâna. Atunci înțelese de ce mințea el.

Caterina a murit într-un miez de noapte; ceasornicul bătea spre ora ou care începea ziua următoare, când fata

și-a dat sfârșitul. Murise odată cu ziua cape se term na și, fatal, în aceeași zi când mușcatele toate se ofiliseră de toamnă pe policioara cerdacului. Stăpâna nu mai putea coborî din pat» ca să le ferească de răcoarea nopților.

De dimineață Vintilă se dusesese la doctorul Achim. Îl rugase doctorul să vină, ca să-i comunice starea bolnavei „Așteptau deznodământul fatal. De zece zile Caterina nu se mai putea ține pe pe cioare, slăbise de tot sub privirea medicuhr. Se vedea tot mai neputincios în fața bolii; fata zăcea în patul care acum îi rodea corpul, iar rănila o usturau. Vintilă o îngrijea, îi dădea mereu medicamenta, Căuta să „i aline durerile, pe cât putea. În mintea fetei! creștea totuși speranța însănătoșirii, se vedea mergând spre bine, făcea planuri frumoase penntru viitor.

În ultima săptămână Cateirina a început să-și trăiască sfârșitul, vorbea fără control pe jumătate adormită. Și-a denunțat dragostea sinceră ce-o purta doctorului Achim; îl iubea pe acest om care trecea neînțeles între cei din jurul său. Voia să plece cu el departe, în lume, să trăiască singuri., Când s-a dus Vintilă la el, de dimineață, doctorul Achim părea distras. S-a destăinuit că nu pulsa merge s-o mai vadă. A motivat o împrejurare grabnică, unde era chemat, dar nu și a putut ascunde durerea. I-a dat lui Vintilă două pastile albe...

— E tot ce-o mai poate liniști. Dizolvă-i o pastilă în apă, acum și alta deseară când voi veni și eu.

Caterina dormise toată ziua, liniștită în urma calmantului luat. Spre seară s-a deșteptat într-o luciditate ciudată.

— Mor, nenel s-a plâns ea lui Vintilă. Acum sunt sigură că voi muri. Cheamă-l pe tata. Trimite și după doctorul Antim. Spune-i să aibă curaj, să vină.

Vintilă a trimis un copil din vecini săcheme. Când l-a văznit pe dotorul Antim, bolnava i-a luat mâna, mângâindu-i-o apoi.

— Doctore, i-a spus ea, a» grijă de fratele meu, îl vezi cât e nepriceput în viață... Asta a fost o dojană, pe care nu i-o adresase niciodată lui Vintilă. Ținuse în ea atâta timp mâhnirea că fratele său era Jrpsit de energie. S-a îndreptat către el și i-a zis: Vintilă, ai grijă de tata; ești singura bucurie ce i-a mai rămas... Eu, plec, doctore dragă îmi pare rău că te părăseși; am vr<J-l să-ți ofer o floare în viață, dar nu s-a putut. Ești un om fără noroc... Acum mai dă-mi ceva să mă odihnesc iar, căci am obosit.

Doctorul Achim și ddea, năruit, lângă patul bolnavei; era singura femeie pe care o iubise în viața sa. Adevărat, om fără noroc! începuse s-o iubească deși o știa bolnavă, deși știa că fata va muri.

O întâmplare i-o scosese pe Ecaterina Rosman în cale, într-o zi, în vara anului trecut, doctorul Achim ședea pe o bancă din grădina publică aflată în centrul orașului. Se odihnea după munca depusă la spptal. Atunci a văzutlo pe Ecaterina tre'. când prin fata lu':! însoțită de două prietene cu care se plimba. I s-a părut o figură cunoscută, dar nil și-a adus dintr-odată aminte că era pacienta pe care o văzuse cu câteva luni înainte la alt medic, uini coleg pe care se dusese să-l ia în oraș. Colegul îi spusese atunci: «Îți voi da un caz care te interesează, e specialitatea ta». Cum era grăbit n-a mai cterut colegului a-i explice «cazul», au plecat în oraș.

A urmărit-o cu privirea în parc. nedându-și seama de unde o cunoștea, dar cu convingerea că era femeia pe care o visase toată viața. Da, ea erai Femeia pe care o iubea de mult, îl urmărise până în orașul acela îndepărtat. A rămas pe loc cuprins de-o amețală plăcută. Nu s-a ȳnterestat cine era fata, avea s-o mai vadă. A văzut o chiar a doua zi, la aceeași oră, fata venea să se plimbe de obicei tu iar el o aștepta pe aceiași bancă s-o revadă. Era singură; doctorul și-a luat curajul s-o salute. Ecaterina i-a răspuns, știa cine era: doctorul Achim Petracte, verjit de curând în Măgureni.

Doctorul Mardare, îi spusese că avea s-o consulte și aresta, odată. Pe vremea aceia plămânii ei nu îngrijora, a atât de puternic, pentru a se du» în grabă la alt medic. Era veselă» zglobie, frumoasă sH plăcea viața.

Văzând-o că vrea să se așeze undeva, doctorul Achim a inv-tat-o pe banca lui, făcându-i loc. Într-un oraș mic bate la ochi când o fată se așază lângă un necunoscut, chiar pe o bancă din grădina pubv. că, dar Ecaterina Rosman, faltă cuminte, după cum o cunoștea toată lumea, n-avea prejudecăți. Făcuse leedul din oraș, fără să se audă o vorbă urâtă despre ea. A mulțumit doctorului și s-a așezat pe bancă, spre fericirea lui.

— Aștept niște prietene și fug imediat, a spus Oa cu un ton amical.

— Prietenele de aseară? a întrebat-o Achim, fețându-și curajul de teamă că o va vedea plecând. fără să-i vorbească.

— Da, chiar pe ele. Dar cum de ști?

— Eram aci, pe banca asta. Începând de aseară, voi veni mereu.

— Pentru aer?

— Și pentru altceva...

Felul cum vorbea doctorul Acbi. m, a făcu i-o pe Caterina să zâmbească. Era nostim, se forța să pară prietenos, contrar firpp. lui ursuze. Nu-i plăcea să vorbească cu femeile, mai ales cu cele pe care nu le cunoștea, tocmai pentru că niciodată mi găsisese printre ele pe femeia sufletului său. Avea chiar un suflet ciudat, retras de oameni. Închis, pin însă cu bunătate și ideal. Acum se descoperea curtenitor fau de tf fată pe care n-o cunăștea și i se părea și lui nostim. Nu se băiuiise, măcar, astfel, cu toate că nu spusese decât câteva cuvinte. I se părea însă că făcuse prea mult și începu să se piardă, focul conversației se potolea. Noroc că-i veni în gând să se recomande. Era gata să uite.

— Doctorul Achim Petrache, spuse el întin. zând mâna spre fată. Și nu știu ce să mai facă. La treizeci de ani, „câți avea, nu învățase când trebuia să sărute mâna unei femei.

— Eu mă numesc Ecaterina Rosman, zise fata întinzându-i și ea mâna cu pailma deschisă în's. —, parcă ajutându-i să nu ȳ-o mai sărute. Vă cunosc de/mnule doctor, v-am văzut odată la doctorul Mardare, ba chiar era vorba să viu la dumneavoastră.

— Dumneata ești bolnavă, domnișoară? se miră el. Ce ai?

— Ceva la piept. Mă doare... Ecaterina oftă, reamintindu-șă de boala pe care avea obiceiul s-o uite, uneori. Ea avea, dimpotrivă, o fire veselă, știa să-și îndepărteze ușor mâhnir-le sufletești. De aceia Achim vorbi sincer:

— Nu g? poate. Sunt medic și îmi dau seama de un om bolnav.

— Cu toate acestea sunt bolnavă încă grav... Ah, iată că îmi vin prietenele! Aci, fetelor, aci! le strigă ea, ridicându-se ca să fie văzută. Până să ajungă lângă noile sosite, doctorul Achim avu timp să-i mai spună:

— Domnișoară, când vre: „vino la mine, la spital, să te văd și eu, cred că nu strică.

— Vin bucuroasă, domnule doctor, dar când?

— În fiecare dimineață, până la ora 12.

Așa o cunoscuse doctorul Achim și ce vraci nedmenos i-ar fi putut spune atunci că, până într-un an de zile, avea să piardă de tot pe fata în care el găsisese atât de repede și ciudat pe femeia visurilor sale? Da, el era omul fără noroc, nu-l prea iubea lumea, era stângaci, lipsit de spoiala politeții pe care i-o cerea societatea, dar dur și sincer, tocmai ceea ce nu făcea bine oamenilor din jurul său. Nu reușise să însănătoșeze mulți bolnavi» pentru că, deși era un medic bon, oamenii veneau la el în ultima. clipă, când

alți medici nu mai aveau de să le facă;! j?

Și-a dat silința s-o scape pe Ecaterina, a făcut tot ce se putea face, pentru că începuse s-o iubească. O iubire tăcută, în felul lui, dar pusese în ea întreaga-i viață. N-a putut s-o scape; beiala a fost mai tare decât voința lui, decât iubirea și priceperea lui în medicină. Acum ședea) năruit lângă patul bolnavei și privea neputincios calm i, se sfârșeau și-l cele din urmă clipe șale vieții. N-are s-o mai vadă nici așa, de a doua zi încolo, nici măcar chinucându-se, nici măcar sperând într-o salvare iluzorie. De-a doua zi nu va mai venii birjarul să-l ia de la spital, pentru ad duede la bolnava pare aștepta fericită să vadă intrând pe poartă medicul și omul care o iubea în același timp. Ce ciudat, Doamna și la oi să iubească o lemea despre care știa că va muri curând! Din prima zi când i-a cercetat plămânii» fetei, cu aparatele n cabinetul său medical, de la spital, a știut că fata va muri curând. O floare plăpândă care nu putea trăi două primăveri la rând. Și totuși a iubite» *, parcă cu mai multă densitate ca altfel. A iubit-o pentru că o vedea. agățându-se cu nădejdea de d, i-ugându-l: «Scapă-mă doctore, acapă-măb și-n toată rugămintea acestei bolnave cane, dacă s-ar 1, realizat, el simțea că pulsa viitorul lui, viața lui, bucuriile și-o fericire care i s-ar fi cuvenit. Nun-a avut noroc, așa cum îi spusese Ecaterinei „și-i dădea dreptatle. Ce mai avea de făcut acum? Să se resemneze, sășii continue viața, întovărășindusie numai cui suferinzii care veneau W ei ptentru. salvare? De ce nu-i scoses Dumnezeu în cale pe Ecaterina cu doi ani mai devreme? Atunci ajre fi fost altfel. Acum ce-avea de făcut? Va vedea.

A plecat spre seară după ce biilnava a adormit din nou, promițând că va reveni pe la mi-tezul nopții. Voia să-l schimbe de la; veghe ple Vintilă. Când s-a reîntors, fata murise. Se sfârșise în somn. Ach-lm Petrache n-a mai intrat în casă, s-a apropiat de fereastră și-a văzut. O pe

Ecatterkia întinsă pe pat. La căătâiul ei ardeaiu două lumânări, Vintilă şedea în picioare cu braţele încrucişate» deznădăjduit. Tatăl său citea la lumina candeliei o carte de rugăciuni.

Atât. t-Dragostea lui Achim Petitohe se sfâr

10

şi se acolo. La ce ar mai fi intrat în casă? La plecare sărutase fruntea muribundeii, sărutul din urmă. Acum, când o vedea moartă, printre frunzele veştede ale muşcatelor din creasipă, ştia ce avea de făcut, şi-a plecat. A treia zi de ia înmormântarea Ecaterinei, Vintjlă a primiit ultima scrisoare a doctorului Achim Petrache, în care el îşi aşternuse chiar şi ultimele gânduri:

«Te vei? îi mirat că n-am venit, a înmormântarea suitoarei dumatle. Să-ţi explic motivul acestei lipse: după cum promisesem, am revenit în noaptea aceea şi-am înţeles tot. M-am retras imediat ca să nu vă tulbur durerea, deşi era într-o mare măsură şi-a mea. Dar am isoco-it că era mai bine să vă laş în pace. Dumneata pierzi o soră» tatăl dumn tale pierde o fiică, şi eu pierd (iartă-mi destăinuirea), tot ce am avut maiil scump pe lume. Să nu) te mire dacă îţi spun că mă simt zdrobit. Aşa este adevărul pe carte nu-l mai pot înlătura. Spre a înlătura această durere, ar trebui să-mi pierd minţ-le pentru cel puţin zece ani, ceea ce nu-l cu putinţă. Mintea mi-e întreagă, sunt Mali conştient ca oaicând, deci îmi dau seama bine de tot ce se) petrece şi sufăr. Mi-e grea viaţa, fără Ecaterina; aş fi fericit s-a văd măcar bolnavă şi să putem opera împreună. Îmi făcusem din însănătoşirea ei un ideal, pe care văd că l-am pierdut.

Dacă la treizeci şi ceva die ani am dat prima dată drumul inimei ca să iubească un om, trebuie să înţelegi deci cât de mare este durerea prin care trec. De aceia plec din lume, cu speranţa credinciosului/ naiv că voi v) întâlni, în alte zări, pte aceia pe care o» iubesc mai departe. Te rog

să fii de acord cu mine când spun că bine fața Te las fără prietenia mea, care ți-ar fi fost un sprijin, așa cum dorise și Ecaterina, rămâi din iipiu singur, mai singur decât totdeauna.

Miniunata noastră. dispărută are însă multă, nevci-e de mine, acolo unde se află, chi ar printre îngerii din cer & uând L sunt sigură că o voigăsi. Te las ieu bin Wi fac o simplă și sinceră rugămintea* pomeneste-mă alături de scira dumiitale, totdeauna, pentru ca alături am voit să „t

Și acum, o spovedanie și la urmă încă o rugămintă. Uite ce este: te cunosc. Îți cunosc trecutul. Nu mi i-a spus nimeni, niicți măcar pe Ecaterina n-am întrebat-o. Nici n-aveam când, după venirea dumitale în Mădureni. Am recunoscut în dumneata, din prima clipă, pe un om nefericit din Iași. Știu că ai pe undeva un copil, știu și împrejurarea care v-a făcut să vă despărțiți. Eram în Iași pe vremea aceia, am și vorbit ck-iar. Mi-a rămals în minte figura dumitale. Nu este nevoie să-ți reamintesc cu ce ocazie ne-am cunoscut; principalul este că te știai și pe dumneata slab de p ept, defecțiune caze ți-ar putea fi fatală, dacă nu ești atent. Adu-ți aminte că odată tje-am consultat când m-ai viziitat la spital. Nu ți-am spus adevărul, ea să nu te mâhnesc. Acum ți-l spun, pentru a te face să îndeplinești rugămintea ce urmează: ești bolnav. Ești bolnav, așa cum a fost și sora dumitale când nu lua în ziseamă boala. Al plămânii slabi, neajuns care se trage din familie. Pentru asta) te rog să primești banii pe care ți-i las moștenire. I-am depus la poștă; îi vei primi curând. Erau banii adunați pentru fericirea Ecaterinei. Nu sunt mulți, dar îți vor ajunge ca să te salvezi. Ai nevo-e de odihnă și liniște. Îți spun asta ca prieten1? i ca medic. Ferește. te de iarna care vine. Dacă te simți rău, pleacă la munte în vara viitoare șf1 stai acolo câteva luni. După aceia fii sigur că vei scăpa, mai alee urmând în întregime sfaturile mele. Acum primește o caldă strângere de mână de la acela care

a voit să-i fie frate».

ACHIM PETRACHI;

VIII.

Acceleratul de Braşov era tras de-o jumătate de oltă pe peronul Găr-i de Nord, dar vilegnaiurişi îi de Sâmbătă sear. nu se prea îmbulzeau, așa «uni eră obiceiul alteori. Peronul rămăsese gol, vagoanele întunecate, ȕun aer de tristeȕe se lăsase deajlungul liniei ferate.

— Maavem cincisprezece minute şi n-am văzut zece pasageri urcându-se, spuse conductorul trenului, către fochist, întâlnindu-l în dreptul marinii.

Fochistul liuiase câteva pere de la un vânzător ambulant şi le mânca pe îndelete, rezemat de scara pat-vagk>nului Mecaucul Pacificului iinleins, încerca cu un ciocan lung o roată care i se pacea cu sunetul neplăcut. Deşii îngrijorat de roata, totuşi răspunse el, conductorului:

— N-ai frică, sosesc...

— E drept, adăugă fochistul, aruncând departe, coaja unei peiie pe care o mâncase, a cam plouat zalele astea; e destui de răcoare ş-aoi; ce să caute la Braşov, Duminica? Lumea se va dude mâine la Băneasa, e mai ieftin... Şterse briceagul cu oare tăiiasse fructele, şi băgă custura în prăsele, cu aerul omului mulȕumi de ce făcuse.

— Imn vine un pasager, tresări conductorul, arătând cu mâna spre gară. Se vedea venind un bătrân care trăgea după sine un geamănitlan greu, iar în altă mână ducea o umbrelă uriaşe, de»-o culoare spălăcită. Îmbrăcămintea îi era veche şi demodată: un fel de redingotă retezată pe poale, înverzită peste tot. pantaloni strâmȕi, pălărie tare, ou bordurile răsucite şi-d cravată mare neagră, pe un guler înalt, scofâle-l. Părea mai autrând un actor deghezizat pentru vreun rol de film, căci personagiul era greu. de crezut verosimil. Ciocul său, aranjat cu neîndemânare, i se strâmbase cu tot maxilarul sprtei partea opusă mânei în care ȕinea grea/un sarcină. Conductorul îl recunoscua şi J

zise, zorindu-l în glumă: Hai domnule Bercu Zalman, hai!... Era gata să plecăm fără dumneata...

Ceilalți: fochistul și mecanicul, râseră.

— Bună seara, domnu-Năstase! spuse Bercu Zalman, cu puțină voioșie în voce. Cu dumneata merg la Brașov în noaptea asta?

— Mi se pare că numai cu mine mergi”.

— De ce?

— Nu vezi ce multă lume? Gol pușcă.

Bercu Zalman era voiajor, mereu obosit din cauza deselor voiajuri Vestea îl mulțumi. Zise, după ce-gi. lăsa geamăndanul lângă picioare:

— Eu o să dorm liniștit, din! cauza asta... O să-mi aleg „vagonul ca; re-mi place, că nimeni n-o să mă dea afară. Ce-o să pui în locul noul? Ai ce?

Oamenii căii ferate râseră: voiajorul vorbea, cu un accient pronunțat moldovenesc și-i mulțumea.

— Așa-i domnule Zalman, zise conductorul, ești liber să-ți alegi vagonul, chiar și două dacă vrei.

— Asta n-am să fac! se scutură celălalt ca de foc. Eu mă mulțumesc doar cu o bancă, pe care să dorm cum trebuie. De douăzeci de ani, de când călătorim împreună, am făcut vreodată abuz. domnule Năstase? Niciodată, cred...

— Bă da, odată... îl necăji șefului.

— Când, mă rog matale?

— La Teciuiei; când uitaseși să-ți schimbi abonamentul.

— A! da, dar n-am plătit taxa cătușă?

— Ai plătit-o, e drept.

— Ei, vezi? Eu nu fac abuz. Sunt un om cinstit dacă mă lasă cineva să dorm în tren.

— Numai în somn, deci? râse mecanicul.

— În somn, nesomn, să spună domnul Năstase dacă

nu-i adevărat... Acum mă duc să-mi). găsesc un loc pe cîste. În noaptea asta am chilipir de om pe jos, văd eu. Sunt bune şa trenurile de plăcere, la ceva!

Bercu Zalman apucă geamăndanui de toartă, pornind apoi grăbit de alungul trenului. În dreptul unu; - 1 vagon de clasa două sie oprii, şi-l cercetă cu privirea pe dinafară, parcă ar fi voit să-l cumpere. Cum văzu pe conductor întorcându-se ou spatele spre el, se avîntă furiş pe scara vagonului. Pe platformă însă, strâmbă din nas: nu-l mulţumi aspectul interioruju -, prea era săraci, băncile roase şi strânte.

— Dinaintea războiului n-a mai fost reparat, murmiură Zalman, cu dispreţ, strecurându-se prin burduful dintre vagoane. Alături era tot clasa două, dar miuit mai bine. Găsi primul compartiment pe placul său şi intră încântat, după ce făcu lumină.

— Goli... Ce lărg; me!... Punându-şi geamăndanui pe o plasă, se îndemnă singur: Ce mai stai.

Bercu Zalman? Nu le aranjezi? Aştepti muzica mdlitară. Pune-ţi umbrela... așa!

După ce termină scoase şi pălăria cu fundul tare, că/reia îi găsi un loc pe marginea altei plase. Odihnindu-şi degetele în buzunarele vestei, dădu peste cartonul suplimentului de la trenul accelerat.

— Clasa treia!... mai spuse el, privind cartonul» patrcă n-ar fi ştiut. Ei şi!... Aai e mai **b** „ne boiereşte; n-o să se supere domnu' Năsitase... Eu vreau să dorm bine... Sofmn uişor, Betreule!...

Obişnuit cu somnul în tren, adormi repede, sforănd, dar totalât de repede tresări, când auzi voci de oameni prin apropiere. Fu necăjitt şi protestă:

— Ce-o fi mai aşteptând domnu' Năstaise, db nu dă drumul la tren!...

Fereastra Vagonului era lăsată şi murmurul de vocii se îndepărta; alţi paşi grăbiţi trecură prin apropiere; un

vânzător de limonada își opri căruciorul și se auzi cum destupa o sticlă ceva mai departe. Pe pereta se iviră câțiva călători grăbiți; mai erau doar cinci minute până la plecarea trenului. Vintilă Rosman apăru și el, cu un hamal în urmă să carea de ea cele două geamândane cu lucruri. Se ducea la munte, după sfatul lui doctorului Achim. Iarna trecută o petrecuse acasă lângă tată-său. Îi fusese și lui rău, pe iarnă, slăbise, dar reușise să ajungă în vară restabilit. Se ducea la Brașov, unde să petreacă două luni din vară, să-și îndrepte sănătatea pe deplin. Cum era grăbit, Vintilă se opri în dreptul primului vagon. Nu mai era **t m**² de așteptat; vagonul era luminat, șemai că se mai afla cineva în el. Urcă, urmat de hamal și dădu peste Borcu Zaunan. Acesta adormise, dar iepurește căci simți intrarea noului venit; nu făcu vreo mișcare. Speranța sa era că tânărul nepoftit o să plece pe când acesta, se simțea mulțumit că u-o să călătorească singur. Voiajorul înțeți, înfer-adins sforăituale, ceea ce nu-l ajută la: nimic. Hamalul puse bagajele pe plasă, lângă primul geamândan.

— Bună seara! spuse Vintilă, după ce intră bine în compartiment. Nu-i răspunse nimeni) și se așază timid pe canapea aproape de fereastră. Mai târziu puf! **h** scoase din buzunarul pardesiului o carte și-și lărgi legătura cu care era înfășurat în jurul gâtului. Îi era cald. Totuși se îmbrăcase mai gros, ca să poată rezista aerului rece din preajma munților de pe unde avea să meargă.

Simțind că noul pasager se așezase temeinic la locul său, Bercu renunță de-a mai face pe adormitul;» veni peste el, ca să fie bine venit, n-o să se apuce să-i poarte pică pentru atâta lucru; el poate dormi și când oamenii fac gălăgie mare în jurul său. S-imuică deci o deșteptare bruscă și privi imediat pe Vintilă, zâmbind surprins. Îl privi și-i plăcu; tânărul părea un domn distins, ceea ce era măgulitor să-l aibe tovarăș de drum. B» ine că nu s-a nemerit să fie vreun cărciumar bon os care, după zece

minute, să-l întreacă în sforăituri, sau vreo cucoană prbtfențioasă care să-l fi trezit din somn pentru ca sforăie prea tare. Tinerii distinși și timizi, sunt de multe ori, pentru Bercu Zalman, adevărute comoare, la drum; nu sunt supărăcioși iar, din ce mănuncă ei îi fac și lui parte bună-Primește țigări, bomboane, prăjituri, fructe, fără să refuze ceva. Nu-i plac toate astea, dar are acasă o spuză de copiii cărora le duce darurile.

— Dumneata mergi la Brașov? întrebă el pe Vintilă, cu un aer de prietenie.

— Da, răspunse celălalt, puțin jenat, închipuân. du-și că din cauza sa se trezi. se bătrânul. Te rog să mă ierți că te-am deranjat...

— Nu face nimic, domnule, oamenii buiaii se împac, parcă matala nu știi?... Și eu merg la Brașov.

Cum ședea reziimat de spătarul canapelei, se îndreptă puțin, făcând pe Vintilă să creadă că era dispus să stea de vorbă.

— Eu mă duc pentru două luni, spuse acesta.

Bercu trase o căscătură uriașe. Își aranje cu o palmă mustățile și barbișonul, sprijinindindu-și dinndu capul pe ungherul vagonului, închizând și ochii. Așa, vorbi:

— Eu numai pentru câteva ore mă duc. Cu ce. lălăit tren mă și înapoiez...

— Așa de repede? se miră Vintilă, vilegiaturistul naiv care credea că toată lumea mergea la Brașov ca să se plimbe. Pleci fără să vezi munții?

Răspunsul nu pică imediat, voiajorul adormise în colțul său, stricând dispoziția de vorbă a lui Vintilă. Acesta luă cartea și începu să citească. Tocmai atunci vorbi și Bercu:

— Așa suntem noi, oamenii de afaceri... tot mereu în tren. Niciodată n-avem timp de petreceri. Ce să caut eu în munți, Brașovului? Eu merg pentru munți, acolo?... merg pentru var.

— Totuși am auzit că sunt frumoși munții...

— Frumoși sunt miunții, e adevărat, dar ce, parcă nu-i pot vedea ș) din tren?...

Bercu vorbi cu ochii închiși, gata că adoarmă din nou; Vintilă nu-i mâi spuse nimic, privi pe fe roastră întunericul de afară. I se părea că venise de mult și că trenul n-o să mai pornească defel. Sau plecase, dar nu simțea el? N, u, șieideau pe loc. Un om trecu repede pe lângă vagon, spre locomotiva trenului unde se vedea o îmbulzeală de oameni. Parcă era vorba de întârziere silită, se aștepta sosirea altui tren. Dar Vintilă nici nu vrei să mai afle ceva, aștepta într-gurat pornirea, plecarea pe care o dorea, să se ducă departe, cât mai departe, într-un loc unde nu mai avea să întâmpine vreo neplăcere. Când pleci să te plimbi, uiți de supărări; Vintilă acordă larg întârzierea trenului, cu siguranța pe care o avea plecarea; se afla în tren, avea încredere în tot ce vedea cu ochii, în oamenii care se aflau lângă locomotivă, în roțile trenului; în bătrânul care dormea lângă el, în tot.

În acest timp apăru, ca, din pământ, în dreptul ferestrei unde se află Vintilă, o tânără, foarte grăbită. Îți ambele mâinii ținea două val-tze de veiiaj.

— Domnule, spuse ea, cu sufletula gură, în vagonul acesta pot găsi un loc și pentru mine?

Vorbea repede, agi-mă, ceea ce făcu pe Ventila să nu mai gândească mult. Trenul se anunța de plecare. De aceia întinse mâinile pe fereastră și zise fetei de afară:

— E loc destul, dă-mi bagajul dușmitalie pe aci, repede, să te poți urca.

Bunăvoința lui Vintilă se văzu cât fuhcse de necesară, abia când fata intră pe ușa compartimentului. Era extenuată din cauaa grabei cu care venise și se dovedea că făcuse un efort prea mawe. Dădu bună seara și se așeză (gâfâind pe bancă.

— Îți, mulțumefsc, domnule! spuse ea lui Vintilă.

văzându-l că-i pune cele două geamuri pe p-asă. Își scoalse pălăria de voiaj, în ton cu mantila cu care era îmbrăcată, zâmbind. Reluă vorba: Ce bine îmi pare că am găsit un loc bun! Ce mă făceam dacă anu întârzia trenul?... Oh, îți mulțumesc, domnule!...

Bercu Zăjman se trezise, privea curios, studia pasagera venită și ea pe neașteptate: tot nobilă și cu inima bună. El cunoștea omul. dintr-o privire. Dar nu făcea să nu-și impună indignarea contra întârzierii; trenului:

— Altrebui să pornim odată!

Tonul nu-i asigura un protest serios; fata îl privi fără n-ic-lo convingere; ce voia să spună oare? pe când Vintilă zâmbi; nu era osupărare că mai venise, cineva în vagon, da de unde! voiajirul era și om bun i-ar și ca dovadă, Vintilă se așeză alături de el, pe bancă. De afară se auzea pentru a treia oară vocea conductorului, anunțând plecarea; trenul scrâșni, gemu, vagonul făcu un pas înapoi și se avântă.

— Gata! strigă, vesel ca un copil, voiajorul. Pentru ca să-și dovedească naivitatea pe care o avea. Închise ochii, moaind. Fetei îi plăcu, aruncă o privire! lui Vintilă, pufnind într-un râs reținut cu sruitate. S-ar fi putut ca bătrânul să observe că râdeau de el, și să se supere. Atunci Vintilă acoperi tot, cu întrebarea:

— Unde mergi, domnișoară?

Ea își netezi pălăria și-o puse alături, pe bancă.

— La Brașov, răspunse, dumneata?

— Tot la Brașov. Mă duc pentru două luni...

— Ca și mine... începu să vorbească cui un ton jos, calm, într-o formă corectă, dar forțată, așa cum face orice femeie când se află singură printre necunoscuți. Văzându-l pe Vintilă cu cartea pe genunchi, vorli despre carte: Citești în astfel de o, căzii? Eu, cu toată pasiunea pe care o am pentru cărți, le-am suspendat din programul aictestei vacanțe... Când mă gândesc la mulțumirea care mă

așteaptă, mă simt mai fericită decât când «ași citi...

Nu-i plăcu nici ei ce vorbi, dar ce să spună altceva?; rămase cu pleoapele pe ochi, cuprinsă de mulțumirea despre care vorbise. Vintilă o privi; îl <ni; era îmbrăcată ca și-i el, cu multă atenție la sănătate. Alături, Bsbtcu Zalman dormea liniștit, în bătaia ciurentu-ul venit pe fereastră, cu o nepăsare care revolta. Fata era căptușită pe sub bluza-i subțire, cu o flanelă; purta foi groase de ștofa. IEra bolnavă?... Vintilă se gândi că, de la un timp parcă era ceva comandat, numai oameni bolnavi întâlnea, la doctori, la spital, pe străai, sau în tren, Poate că îi vedea el. chinuit de gândul bolii care încerca să-l doboare. De unde știa că fâțta ora o bolnavă și că nu se îmbrăcase decât ca ce se așa. guri contra unei răceli? A devenit maniac Dar de ce respira fata. atât de greu, când era mabine de un sfert de oră de când venise? O ființă drăguță, puțin aglefcă, puțin domoală, se vedea a fi funcționară, de o comunicati/vitatle profesională, ca răspunsuri gata. Brunetă, cu părul tăiat scurt, fără pic de fard pe figură. Avea sprânceme mari, de o frumusețe nimitolare. S-ar fi crezut că, fiecare fir de păr din ele, era ondulat cu multă îngrijire.

— Sper că nevoim vedea prin Brașov? o întreb-Vintilă, pentru u, nu pare ciudat c-o privea preș mult. La întrebarea lui se adăugă și-o mișcare zgomotoasă a lui Bercu Zalman. Voiajorul își așezase mai bine capul pe perna spătarului, murmurând câteva cuvinte neînțelese.

— Da-da, sigur! răspuns repede fata, după pe privi îngrijorată spre bătrân. I se păruse că era supărat din cauza că vorbeau ei. Mergi anume pentru aer, la Brașov? întrebă ca pe Vintilă, suspectându-l la rândull său. Sau poate că i se părea lui, căci luă o atitudine nesinceră:

— Da... și nu, mai mult în plimbare.

— Eu mi-am făcut o obișnuință: asta este a treia vară când mă duc acdlo.

Se aluzi vocea conductorului pe culoar. Acesta intră,

cântând, a-și invitația:

— Biletele, vă rog...

Cei doi tineri întinseră biletele avute la îndemână, dar voiajorul de in ce-l nici nu se mișcă. Conducătorul îl privi, zâmbind cu înțeles.

— Doarme, dus, spuse el.

— E obosit, compjlectă Vintilă, încet.

— Îl las să doarmă... Adăugă cui priceperea-i profesională: Cine nu-l cunciaște pe domnul Bercu Zailman? Călător vechi...

După ce ieși idonducătorul, Bercu deschise ușor ochii, spionând ușa. Convingându-se că funcționa* rui căilor ferate nu-l va auzi, vorbii:

— Ce bine că nu l-ați lăsat pe domnu' Năstase să-mi strice somnul!... Și apert, ce! nu mă cunoaște?... Eu nul sunt venetic...

— A spus și conducătorul la fel, zise Vintilă, râzând, ca și fata, de mutra speriată a celuilalt.

— El are milă de somnul meu, știe că sunt dbo sit... Și. acum, să dorm.

Puse capul pe o palmă și închise ochii. Vintilă trecui pe a doua bancă, lângă fată, pentru o nusupăra cu ceva pe bătrâni. Pe urmă vorbi încet cu tovarășa sa de drum, cea. ce îl făcu pe Bercu Zkll m-au să deschidă ochi din nou.

— Eu nu am nimic cu dumneavoastră când conve. stați, să știți. Mă pot odihni și pe zgomot, ba încă mai bine. Eu trebuie să mă odihnesc. Ce, parcă nit duic la munte? Ți-ai găsit: eu și) la munte! Sun voiajor, pe onoarea mea. Sunteți tineri, vorbiți. C frumos este să fi» tânăr și să conversezi în fa-țen Trece vremea, ca apa... Nu mă cunoașteți pe min. - Mă mir. Sunt Bercu Zailman, voiajorul... Diuimneat dducă, nu mi-ai spus eusm le numești...

— Foarte simplu, răspunse fata, mă niuimesc Viorica

Stâncă.

— O! mulțumesc, ducă... Dar domnul?

— Vin" la Rosman, spuse Vintilă.

— Rosman?... Am avut odată un client Roisman. Foarte bun om. Trebuie să fie rudă cu dumneata.

— Se prea poate, știu eu?...

— Iei o bomboană, domnule Zalman. Îl întrebă, râzând, Viorica.

— Cu toată plăcerea, ducă. Întinse mâna și luă o bomboană cl-n cutia deschisă, pe care fata o scoajse din buzunarul hainei sale. Bercu se uit» lung la bomboană, dar n-o mănă, ci cu un gest repezit o puse în buzunarul d-le sus al vestei. Fata «râse din nou, mirată:

— De ce n-o mănânci?

— O păstrez pentru copilul meu cel mic. El. să aibă o mare bucurie.

— În cazul acesta, mai ia una.

— Ce inimă bună ai matale!... Luă altă bomboană, dar o băgă tot în buzunar.

— Nei pe as-ta n-o mănânci? se miră Vintilă. Cum trenul se puse din nou în mișcare dintr-o stație unde se oprise doar un minut, voiajorul ocoli răspunsul și vorbi fericit ca trenul pornea: - Gata!

— Cu ocazia jaceasta își lăsa iarăși capul pe o pal" mă, prefăcându-se că doarme. Ce știu oamenii de - copiii lui! Era o treabă pe care numai el o înțelegea. Acasă era așteptat să aducă de toate bunătățile și, „dacă o să fie printre altele și diouă bouboane de la o domnișoară din tren, strică? Așa, sunt tinerii nobil, darnici. Lui nu i-au plăcut dul» ciurile niciodată. Nici. it-utiwM-l; Oa-aacăși oferă cineva, le ia, nu refuză.

— Imii place aci, spuse Viorica fericită. Cu dv. O să-mpară noaptea mai mică-Ce binemi pare că am cu cine vorbi; sunt odihnită* nu me somn, toată ziua am dormit...

Dar, vaif domnule Vintilă. Poate vrei să citești?

— Defel. Sunt de acord cu dorința dumitale. Suniși eu mulțumit că am cine sta de vorbă.

— Îmi plac călătoriile, noaptea. Au - ceva din serile de iarnă petrecute la1 gura sobei, cu bunica. >.

— Ai dreptate, spuse Vintilă, ridicând puțin fereastra pentru a nu veni aerul prea tare. Eu am avut un bunic priceput în povești. Se așeză le n loc sprijinindu-și mai spatele de ungherul vagonului.

— Fericirea asta o cunosc numai din cărți, a dăogă Viorica, purtând, prin surprindere, un aer trist pe figură. Aproape că nici n-o pot credb a-adevărată.

— Păcat. Bunicul meu era atât de bun că mă învăța și lecțiile la școală.

— Era sever? mai întrebă ea, mulțumindu-se și cu o fericire pe care n-o cunoscuse.

— Da, dar nu tocmai sever, căci uneori se juca cu mine.

— Ce frumos!... Acum ce face bunicul dum = tale?

Vintilă oftă:

— A trecut, desigur, în lumea celor drepți.

— Bietul bunic! oftă și ea, cu snceritate, ca după o pierdere proprie.

Vintilă îi înțelese mâhnirea; cine știe ce viață/ dusesese această fată oare se mulțumea cu orice. E atât de firesc ca or-ce om să fi avut un bunic bun cum fusese al său, sau rău ca al atâtor alto oameni. Dar fata aceea nu cunoscuse fericirea de care vorbea, d-ecât din povești. Sunt și oameni care nu și-au cunoscut bunicii; foarte mulți oi meni; există diferite împrejurări. Vintilă încercis-o consoleze:

— Așa este viața, domnișoară: fiecare în avuo copilărie, un bunic, amintiri care să ne amă<r-vn mai tâfaiu...

Timbrele tăc Mii 163

Viorea. Se cuturmură, ca de o amintire îifciofă* to re. Pentru ea erau vise urâte, aceste amintiri, e care le răscolea tocmai când nu voia să știe se ele.

— Eu? întrebă ea. Eu n-am amintiri frumoase.

— Da, dumneata. De ce să nu ai?

— Oh, în suferit atât de mult în copilărie, că mi-e teamă să-mi reamintesc de ea.

Vintilă rămase întristat de aceasta spovedanie; se ridică, oarecum părăsit de buna dispoziție de până atunci. Privi spre Bercu Zalman. Dormea, i păriu bine că acesta nu se trezise ca de obdoedu. Dormea serios, deci. Aprinse o țigară și fumul năvăli, pe fereastră, în întunericul de afară. Nici ipn zgomot, afară d-le acela al roților de vagoane. Viața fuge la fel cu trenul, tumultuos; ca fumiil țigării pe fereastră, lent. Vi ta e haosul întunecat din câmpia prin care alergau. Viața n-are logica și poate nici rost; e o întâmplare amară, sau dulce, după cum o trăiești. Hei, la naiba! dar n-o «și se apuce acum să gândească trist, din cauzăpi simple spovedani –, care poate fi și ea exage* ită. Vriorica rămăsese puțin plecată, cu bărbia ijinită într-o palmă. Poate că fata nici nu ai gânde la cele ce spusese înainte. Totuși astă tăcere tristă, Vintilă simțea că îi apropia fletește. Un lucru de n-mic, o bagatelă de-o floare fumurie, dar trecută însă prin inimă. Un în doi oameni, trei oameni și un tren care alerga ebunește, accelerat. Dintre toți, num i trenul era fericit, căci nu se conducea singur. Cei trei oameni erau de capul lor. Trecutul și viitorul împărțite la trei.

— Ești din București, domnișoară? o întrebă Vintilă, reășezându-se pe bancă. Pusese întrebărae timid! fără voce, nehotărât, fără să aibă puterea de-a sfâșia tristețea sufletească. Viorica ridică privirea și se putu vede totuși urmele slabe ale unor lacrimi pe ochi.

— Nu, răspunse ea, forțându-se să-și ascundă emoția, reușind într-o măsură bună. Din cauza familiei mi-e greu să

spun orașul care și numi na-fal pentru mine. M-am născut, în treacăt, la Brăila; școala primară în făcut-o la Galați; apoi liceul în alte trei orașe: Buzău, Ploești, Buo irești...

Se opri obosită de greutatea amintirilor chinutoare, care în trece u tumultuos prin minte.

— Cum de s-a întâmplat astfel?

— Cum! se miră ea. Sunt în viața omului o mulțime de căi piez-se, drumuri încurcate, une <wtt chiajr misterioase, pline de atâta neînțeles că te pot ucide. Viața este ca o monedă cu două efig” i, domnule Rosman: una este aceia pe care au trăit-o o meni ca dumneata, alta este aceia pe care am... suferit-o eu... da-da!

... Lui Vintlă îi fu jenă că-l crezuse prea fericit, când în realitate se chinuise și el destul până tuned. Sinceritatea fetea îl cucerise; așa se ia în piept, vi ta. să-l te împotrivești el, până ce e învingi, sau te învinge, dar să cazi hotărât că mai mult nu se putea lupta. Vrei să spună ceva; își aduse aminte, deodată, de-o altă femeie pe care o cunoscuse tot în tren, cu câtv timp în urmă, de Keta. Câți ani trecură de atunci? Nu-și mai aducea aminte. Erau două întâmplări asemănătoare ori lucrase fatalitatea ca să fie așa? Nici la această întrebare nu-și răspunse. Era de prisose: viața nu se discută, după ce a trecut. Îl miră doar deosebirea dintre acele două femei: prima erfrumoasă, plină de v-ață, autoritară prin feminitatea impulsivă, de care își dădeft seama; aceashălaltă, fină, firavă, spirituală, un cuprins de idei curatei, ca un câmp acoperit cu flori, ceea ce o făcea frumoasă.

— Mă surprinde, spuse Vint-la, rupându-se din nou gândurilor, cum vezi dumneata viața în ne trii. din cauza unor înâtâmplări care au trecut.

— Pentru că neagră mi-a fost viața, mereu.

— Să nu exagerăm, domnișară.

— Defel, domnule... dar, în sfârșit...

I se păruse că observațiile lui Vintilă Rosmaa «rău

făcute ca să nu-i acorde încrederea cuvenită. De aceia se hotărî să încheie vorba cu acel, în sfârșit. Chiar mișcarea bruscă a lui Bercu Zal inan. fu bine venită. Ce-i drept, uitaseră de el. Yo iajorul se frecă la ochi, cu aerul unui om cor» plect necunoscător de locul unde se afla. Mina sa fu destul de caraghioasă pentru a face pe cei decw, mai de haz, mai de necaz, să râdă.

Î. t-ți Ce s-a întâmplat domnule Bercu, îl întrebă Vintuă. Ai visat ceva?

t: - Nu, nimic, răspunse bătrânul, așezându-și din nou capul pentru a dormi mai departe. ilum Viorica își reluase repede tristețea de mai - naintet, Vintilă îi zise: i - De ce atâta amărăciune? Ți-o oștesc pe fată.

Ea ridică umerii, nelămurit.

— Onemi poate cunoaște vitan mai bine ca mine? zise.

— Poate că părinții dumitale au avut o tamil-e grea, știu eu?

— Nu, am fost singurul copil, dar tatăl meu n-a fost un om bun... Să nu ți se pare că greșesc când spun că era un nemernic...

Vorbi tare, îndurerată, atât de tare că o auzi și Bercu Zalman prin somn. Sări, cuprins de-o revoltă, pe care nu i-o putuse bănuî nimeni până atunci. Holbă ochii spre Viorica și-i zise dojenitor:

— Nemern e ai spus despre tatăl matale?... Ce vorbă grea, zău! Dacă Rebeca, fatai mea, ar spune despre tatăl ei așa ceva, ași tăia-o în bucăți.

Termină scurt, scuturându-și palmele, ca și când ar fisăvârșit fapta de care vorbise. Cu lacrimi în ochi Viorica încercă să se lămuerească:

— Tatăl meu m-ai chinuit, credennă... A fost un om care a băut toată viața sau Nu-l defăimez, așa este. M = e greu să spun asta, diatr mi-a făcut mult rău.

Se schimbă chestia, dacă este vorba de băutură.

Bercu Zalman șovăi, cu aceeași ușurință cu care se revoltase; nu rezista argumentele tari. Răsuccapul, nervos, parcă l-ar fi strlanguțat gulerul. Până să fi venijt la gară, în seara aceia, așteptasetrenul la Petrică Neagu, în Văcărești. Unde era să se fi dus pe căldura aceia, dacă terminase treburile? La cârciumă, mai pea ceva: o învoială, un prieten „o partidă de table, o cinstei. Atâta bucurie are și el: să mănânce o friptură bună și să bea un vin. Friptura poate să fie și de porc, nu se supără dacă e împănată cu usturoi, iar vinul, unei de vise rele, când e. vechi tare. ca al lui domnu' Neagu din Văcărești.

De aceia se făcu imediați micuț în colțul său. Cât pentru palme, nu și-le turn răsturnă victorios., ca mai - nainte, ci și-le frecă, guchirându-se... 6

— De! zise el, retras, ca să vă spun?... am băut și elu... Cine nu bea, azi? Eu am aldămașuiri mu-te și trebuie să beau. Așa sunt eu, ce vreți?... Dar dumneata n-ai dreptate, dducă, noi!

Vintilă interveni, împăciuator: **v**

— Să nu exagerăm. E drept, s-ar putea să supere un cuvânt nelămurit.

— Eu, se încuraje singur Zalman, totdeauna am «Plus: vai de părinții care n-ascultă de copiii lor.

— Cum? întrebă Vintilă, forțându-se să nu râdă

— Pardon! se îndreptă voiajorul. Am vrut su spun: vai de copiii care; n-ascultă de părinți.

— E: frumos proverbul, dai vezi, mai» uut și cazuri diferite, adaugă Vintilă.

Bercu însă nu îngăduia cazuri diferite:

— Ce cazuri diferite? stingă el. Care cazuri!

— Dumneavoastră tinerii de azi, ați scornit alta: cazuri diferite? Eu am copii și știu ce știu... Este? Păi dacă este, mă rog ¥ matala, doidxică, o să vi-ină tata și-o să fi spună: <wige-mi două palme fata mea?... Asta vrii?

— Nu, nu vreau așa ceva, vorbi umil, Viorica. Dar, te rog, spune-mi: ce părere ai despre părinții care. și chinuiesc copiii?

— Eu nu cred să fie așa ceva.

— Are dreptate domni-isoara, interveni, iarăși, Vintilă, cum cunoscut și cu părinți de felul acesta.

— Eu tot nu cred! se încăpățână Zalman.

Vintilă îl pe vi cu indulgentă.

— Trebuie să fii de acord că sunt și părintrăi, cum sunt și părinți buri).

Bercu rezistă:

— Nu cred! Copiii n-au vo e să judece părinție... Ce fac aceștia, e treaba - or, pentru că ti umblă nu trenul de la Botoșani, până la Bnașov, noaptea... da, domnule!... Vrei să spui? că și copiii se duc la Brașov? Se duc. dar nu pentru o afacere de var, ci pentru munți. Să vadă munții. Ce mare crimă a făcut tatăl duttnitale, duduca, de-l judec- < atât de aspru? A băut? Ei și!...

— A băut, a jucat cărți ți-a bătut-o pe mama, totdeauna, răspunse Viorea, îndurerată.

— A făcutt asta? explodă, comic. Bercu. AU, deae n-a dat el peste Rifca mea, Dumnezeuule!... Ce sergent major de cavalerie, este Rifca mea!!... Nu mai când mă gândesc la pumnii mi-e groază... Chestia asta cu Rifca, da! este drept...

— Nu numai atât dar mă bătea și pe mine, ma spuse, de data asta plângând* ușor, „Viorica.

— Ce om răiu, ddamme!... Te-ai bătut pe mărie? Eu - am dat o palmă lui Șmil ăla micu' și... nu mai spun ce s-a întâmplat.

De data asta era gata să plângă Bercu Zalman. iar ceilalți doi să râdă cu hohote.»

— Am suferit mult, continuă fatfci, de aceia am colindat atâtea orașe. Mama câștiga singură întreținerea

neastră; trăiam bl-ne. când tata ne lăsa în piace.

— Nu înțeleg, spuse Vintilă, de ce mama durni tale nu-l părăsea, căci era un om anormal, socotit dupăfaptele sale.

Bercu Zalman zâmbi fericit: «anormal» era pentru el termenul ce-i mai fantastic. De când îl căuta. Sări de la locul său, încântat.

— Așa da! Tatăl dumitale, ducă era un om... normal, cum spune domnul.

— Anormal, îl corectă Vintilă.

— Normal, sau anormal, la mine tot a <a este; eu știu ce vorbesc. Dacă era așa, trebuia dus la doctorul cel mare din Iași. Acolo l-am dus noi pe haha mul din Podull-Iloaie... Vai ce-am pățit cu eM l-am apus cu binișorul: Nuhăm, - tu ești <deja Un om normal!... El a răspuns că nu este și s-a împotrivit... Ei și ce-a făcut cu asta? A scăpat, cirezi? Nu-< A veniți badea Gheprghe, hamalul, i-a dat două bune după ceafă, și l-a legat, pachet. Pe urmă: hai cu el la doctolrul cefl mare din Îi-și. Badea Gheorglio are mușchidacă l-ar fi Cunoscute tu tăi matala, nu știu de Ț-ar fi venit pofta să fie anormal, zău!

Cei doi tineri rămaseră consternați, pe când bătrânul se reazează pe bancă, hotărât să adoarmă din nou. Era satisfăcut, jubila; se luptase cu nou: 1, generație și i, se părea că o învinse. D» „ce nor învinge și el doi tineri, când, desifcul prin alte trenuri, epa obiectul 1 de haz al multor da ei. Era destul să apară cu redingota lui ciuntă, printr-un culoar de vagon, ca să pufnească în răs toți. Odată, un elev de 1 ceu l-a întrebat de unde a culmpărat. pălăria cu borurile răsucite. «De la burică-tub i-a răspuns el, furios. «Se și vede» a mai afs licornul. În răsuedollalfi din jurul său.

De acești tineri nobili simți însă puțină milă... Erau nobili, îi dăduseră bomboane. Hai să le mai spună ceva, să nu-i mai vadă atât de plouați:

— Un părinte sănătos, nu poate să-și chinuiască copiii... Asta, nu! Copiliți este ceva, sfânt! Eu am dreptate, știu ce spun...

După as-a a închis ochii, ca să doarmă pe Iau în câștigați. Von-ca a rămas înfrântă, cu privirea în podeaua vagonului; Vintilă s-a dus din nou la fereastră. Trenul a trecut, vârtej, printr-o gară n? că, iar un cauton-er a calutat stângaci, cu fanionul, pe cineva din tren, dar într-o ct-ipă a dispărut, parcă ar fi fugiit pământul cu el.

E noapte abă, afară! se mliră Vintilă, de Ui fereastră, doritor de-a schimba vorba. Iafă, se vede, câmpia până departe de tot... Fata nu l-a auzit, a rămas mai departe cu pin, rea în podea, e<tindu să trecutul, acolo. Poate chiar prezentul și viitorul. Vintilă ar fi voit s-o a/be lângă el, la fereastră, să fi e-tit, tot ce voiau, în albul nopții luminate de afară. Simțea nevoia să fi fost doar e, singuri, să fi plutit prin văzduh cu trenul, până la nesfârșit; să nu se mai fi făcut ziua; să nu mai fi simțit niciun chin, nicio fericire ciudată de pe pământ... - h Te rog să mă crezi profund mâhnit de durerea dumatăle, i-a spus el. fetei, apropiindu-se cu bunăvoință de ea. Te am înțeles dar, ce vrei: sunt și oameni de alt fel. De ce mama dumv Me a ținut să sufere atât? X

— Îl iubea, totuși, i. a răspuns Viorica. ștergându-și lacrimile.

— Ce iubea? a întrebat Beireu Zalman, fără ca măcar să deschidă och i.

De data asta i-a venit rând fetei să se scandalizeze:

— Dumneata n-ai să înțelegi niciodată acest sentiment, domnule! Dar, oricât, cred că îți iubești soția?

— Auai! păru că se supără Bercu, căci deschise ochi și-o privi tulburat Hei, drace! Numai coastele mele știu câtă iubire am eu peurtaui Rifoă... Însă, de! sie umflă ei, bucluicul dracului: mă iubește ea, pe mine. Când mă vede venind acasă, uni sare dinainte și-mi spune, ca un curcan

înfoiat: Bercul care mi s-au aprins ficiații de dorul tău... Două-trei zile, atât. Pe iurmă: mai pleacă (bacului și tu după afaceri!

Cu câtă plăcere își începuse vorba și câtă durere a pus la sfârșit în voce, seciteia pe figura lui. Dufrierile nu se aseamănă între ele, pentru că Unele produc tneistețe, pe când altele, răs. Un otm se împiedică pe stradă și cade, în timp ce cei din jurul său râd, deși ș"»-u că accidentatul suferă. Liu Bercu nu ii-a convenit defel când a văzut că tinerii de lângă el i-au primit spovedania, cu zâmbetul pe buze. A încheiat, întărându-și convingerea: «Tinerii de azi». Poate că le-ar mai fi spus ceva, dar, noroc că s-a auzit fluieratul locomotive și trenuă și-a încetinit mersul. Intră într-o stație mare. Bercu s-a ridicat de la totul să <u și și-a coborât geamaudanul de pe plasă.

— De-acî, spuse el, ea hn și puțin bosumflat, nu mai este mult până la Bîușov... îndată o să apară dumnealui.

— Cunoști drumul acesta, după cum vād? l-a întrebat Vintilă.

— Eu cu & osc toată țara.

Neînțelegând de ce voiajorul ieși aduină Ivagajul, Viorica îl întrebă, mirată:

— Cum, dumneata cobofli?

— Nu, zâmbi el, am de făcut doar o mică schimbare.

— De tren?

— Numai de vagon; mă mut dincolo.

— De ce nu stai cu noi, până la Brașov? se ru „gă în, regretând sincer că-l vedea plecând.

— Vă las s-nguri, e mai bine. Spun eu, e uiai ține!... Matale, ducă, să ai multă încredere în Dumnezeu, e bun și n-o să te părăsească niciodată, sunt sigur, căută s-o convingă părințește, dar, cum erai sortit să faci o ispravă și mai bdacănă, adaugă, ca un compliment; După cuan vād, ț: - a dat Dumnezeu un logodnic foarte de treabă, și-l arătă pe Vintilă.

Ceilalți doi pufn ră în răs și Bercu se miră:

— Deee râdeți?

— Asta-i bună, domnu' la Zalmon! spuse Vintilă. Ouin de ție-ai gândit la așa ceva?

— Nu înțeleg, făcu Bercu.

— R Domnul nu mi-e logodnici, îl lămuri Viorica.

— Nu?! Ei, drăcie! Da-da, a:! dreptate. Dar eram sigur că sunteți cel puțin logodiți... Rebeca mea are și ea iun logodnic, leit domnul. Ceva mai înalt M cu părul creț... O bomboană de bă ut. Dar la d-voastră nu mai înțeleg nimic, mai spuse el, luân -, du-și geamantanul de-o toantă. Nu sunteți nici măcar logodiți! Atunci ce afacere mai este asta domnule? Poate că domnișoara nu MB zestre? Ei și ce? dumneata ești evreu? Ai nev-e de zestre? Dumneata ești creștin, nu ții la zestre... Dându. și

PETBE BELI.tr pălăria puțin pe ceafă, Bercii se scărpină, amărât, în frunte? Să spună ce avea de gând său. să mu spună? spuse pentru că prea i ședea în gât? Logodnicul fetei mele, a cerut și el zestre. Bine, zic: așteaptă, o să-l: dau și zestre!... O să aștlepte un an, faib. e frumoasă, îi place... știe să lucreze la mișina «Ziugher», n. O să se îndure de-o așa fată. văd eu... Moare fără Rebeca și-o să vină să-mi spună: Tattă Bercu dă-m fata și fără zestre!

Izbucni singur într-un hohot de răs, gândindu-se la păcăleala pe care avea să i-o tragă ginerelui său. Satisfăcut își privi ceasornicul și se grăbi:

— Pe mine să mă scuzați -, zău! Trebuie să plec-Când o să veniți, la Podul-Ilcaei. și-o să întrebați de Bercu Zalman-voiajorul, toată lumiea o să vă arate casa mea.

Vorbă multă e-sără Oa omului. Bercu Zaman voiajorul rămase ca trăsnet, când văzu conductorul intrând pe ușa compartimentului la să-și acopere puțin încărcătura, explodeă:

— A! Uite și pe domnul Năstase! Ce mai facdomnu-

Năstase? Ce-ți mai, fac corpil-li?

— Mulțumesc, domnule Zalman, suntem bine cu toții.

— Asta-i o treabă minunată, bravo!

— Nu ți-am vizat biletul, domnule Zalman. Dă-mi-l, te rog.

— Cre Hb. n-am bilet? făcu Bercu. pe naivul. Tocmai cur Pofitim... Este?

— Este, dar de clasa treia...

— Nu ne putem opune lor, durerile vin nedorite.

— Recunosc că omul trebuie să sufere, tot așa cum se și bucură, dar durerile să nu lase urme. Nefericirea de-a fi avut un tată rău, a lăsat în viața mea urme usturătoare.

— Mai suferi și acum?

— Foarte mult. Mă simt tot mai pierdua în viața asta imensă cât un ocean, unde fiecare zi ce vine mi se pare că este un rechin ce să gatâi să mă înghită necruțător.

— Te înspăimânți de prisos, dotmnișoatră. Când ești tânără, pentru ce te mai îngrijorezi atât. Viața este frumoasă și dumneata ai o avere mare: sănătatea.

— Tot ce vezi e o iluzie, pe care, ce-i drept, vreau s-o transform în realitate.

— Nu te înțeleg.

— E mai bine.

— Un secret ceva?

— Da, un secret.

— Spune-mi-l, se rugă Vintilă, simțind că tremura de emoție. Consider, ă-niu un prieten devotat, așa cum îți voi rămâne toată vinja, dnefi-mi dai We. **g**

Viorica se ridică și vorbea privind pe fereastră; ryuse o mână «pe margine a geamulu și-l ijidmti răceala.

— Mă tem ca prietenia noastră se va sfârși aci: ind vei fi fu adevărul, domnule R osman. Dacă în clipele acestea nu plâng, este că vreau să rezist bolii.

— Ești bolnavă? întrebă Vintilă, înfiorat. Bănuise ceva

la început; nici el nu știa ce-l făcuse să gândească astfel. Confirmarea îl mâhni profund. Da, era și ea bolnavă. Alerga și ea spre aerul munților, după sănătate, cu veșnica speranță în priviri, dornică de viață, de iubire, de lumină. O sclavă a speranței, „așa cum robea și el, cum tremura de spaimă, cum cerceta batista după ce o lua de la gură, încremenit, și cum ofta fericit ca totul fusese doar o spaimă... Dar o spaimă care totuși îl va ucide, dacă în locul ei nu va ști să pună un hohot de râs al disprețului, un hohot de râs al sănătății, pe care trebuia, trebuia, trebuia s-o ceerească oricât de tare ar fi. Se ridică de la locul său și luă mâinile fetei într-ale sale.

— Grozavul T.B. C? o întrebă el.

Viorica nu-și mai putut ține lacrimile, izbucni îndurerată:

— De ce m-ai forțat să spun adevărul?... Sunt o ființă nenorocită; tatăl meu m-a chinuit, lăsându-mă nopți întregi prin zăpadă. De ce să nu spun ca a fost un nemernic? Mă adunau vecinii de pe drumuri, îngrijindu-mă. Dar eu simțeam o durere ascuțită în piept, fără să mă plâng. Nici mamei nu-i spuneab Af” ca să n-o îndurerez prea mult. Când am simțit, puternic, boala, aveam cincisprezece ani. Ce dureros a fost!...

— Pe urmă? a mai întrebat-o Vintilă.

— Pe urmă am zăcut; mama a murit căci era bolnavă și ea. După moartea mamei, unchiul m. eu m-a internat într-un sanatoriu. Într-un an m-am salvat, dar relativ, totuși suficient ca să termin școala. Doctorii m-au asigurat de însănătoșire; e cazul, nu m-au amăgit, pentru că mă simt bine. Trebuie să trăiesc însă o viață liniștită, măcar câțiva ani. Așa cum am dus-o până acum... Dumneata ce spui: mă voi face bine?

— Cu voința pe care văd că o ai, sunt sigur de succes, Faci foarte bine că nu dai înapoi. Boala aceas-a e cea mai ușoară de înlăturat, numai să știi s-o înfrunți” la timp,

răspunse Vintilă. Apoi văzând soarele ieșind de tot dintre crestele munților, izbucni încercând să uite propria sa dursre, oare era aceeași cu a fetei: A sosit soarele-Ce frumos este!...

Rămase mut, apoi, covârșit de-o lege a firii, pe care n-o înțelegea. Se văzu copil, mic de tot în fața spectacolului grandios al naturii; impresionantul decor al munților se revărsa tumultuos asupra sufletului său și îl răscoli adânc. Vintilă se simți alt om, renăscu, învie din lumea morților în oare îl aruncase viața mohorâtă a orașelor, unde trăise. A. colo, în munți, era locul bun pentru trăit, aproape de Dumnezeu. De-acolo nu va mai pleca niciodată! Ce poate fi mai finumois pe lume decât a» această culmie nesfârșită de munți, unde regii văzduhului se pot avânta nestingheriți? Privi spre Viorica și i se păru că vedea în ea o paisăre rănită, ca și el, e, a oare trebuia să lupte alături pentru cucerirea. - văzduhului. Ce stupidă viață! Să stai într-o țară în care se află munț -, aer, mare, râuri, câmpii imense, codrii seculari, numai sănătate, numai viață, ideal, ml reție, frumuseți și totuși să lajunți a fi înfrântul une boli care se întinde acolo unde nu se află nimic din fericirile de mai sus. A-funici își dădu seama Vintlă că trăise treizeci de am fără să vadă munții, marea și celelalte fericiri adunate în țara sa. Câți oamenii, poate mai în vârstă Oa1 el, nu sunt care n-au văzut nici ei aceste bogății de sănătate. Fericit, Virttilă o luă de mână pe Viorica și-o aduse lângă fereastra vagonului.

— Haide copilule, îi zise el, nu mai sta supărată. Vino să privim această dimineață nouă.

Viorica se lăsă furată d-le avântul lui. Înt-jise brațele spre munți și spuse:

— Uite-i cât sunt de frumoși! Acolo, departe, sunt munții Brașovului unde ne vom duce în fiecare zi... sus, Iar stână, unde \om bea lapte și vova mânca pâine caldă Vei merge cu mine, domn vile Rosman?

— Da, da, aprobă el, repede.

— Qțilgioate dumneata nu duci lipsă de aerul din miinfii?

— Nu, dragă prietenă, spuse el, cald, vom fi împreună mereu, pentru că aceiași durere ne unește. Fac parte din aceiași familie cu dumneata.

— Cum?! se miră ea, foarte îngrijorată.

— Da, sunt și eu bolnav, murmură te st, Vlqilă.

Viorica se îndreptă spre el, îngrozită, nu se aștepta la această destăinuire; mâinile îi tremurau de emoție și și-le împreună ca pentru rugăciune.

— Dumneata, gângăvi, îndurera A. Și dumneata? Ce grozăvie, Doamne! Suferi, ca și mine?

Vintilă înclină capul, afirmativ, pe când ea îi puse ușor, o mână pe păr, mângâindu-i.

— Bunul meu prieten... suferi deci?

— Sunt un bolnav nou, n-am experiență.

— Te rog să te încrezi în m-ne; cunosc boala, ca și un medic, știu să-i dau la cap. Vrei să lupți alături de mine contra bolii?

— Primesc, răspunse el, zâmbind

— Dă-mi mâna.

Vintilă i-o întinse. Câteva clipe rămaseră față în față. privindu se fericit. N-aveau nevoie de jurăminte ca sășii asigure prietenia; pe ei i îi liega suferința și pasiunea de-a învinge, un dușman comun. Vor face o ispravă bună, unindu-se. Ochii lor spuneau aceasta, ca și mâinile lor care se strângelau puternic.

— Poftim, spuse Bercu Zahman, din ușă. Până la Brașov sunteți deja logodiți...

Vânt la și Viorica îl priviră uimiți, muți.

— Să fie cu noroc! continuă voiajo - Eu am spus: aci este caz de logodnă. V-ați VHre singuri; spun eu: m „i bine! Nu era nevoie de un pețitor... Văzând că cei doi tineri nu

se mai clinteau d-n poziția în care rămăseseră, le zise mirat; Ce-ați rămas așa? Terminați. Credeți că o să stau mult. aci? Am venit să-mi iau umbrela și plec... întinse mâna deasupra plase, d-le unde scoase uriașa-i umbrelă, pe care o scutură puțin, vorbind: Sunt om de afaceri, grăbit. Sar repede din iren; mă ivșteaptă Burăh cel negru, pentru o afacere de var... Iată că s-a oprit și trenul! Adio! Adio!

— S! ai! strigă Viorica, veselă.

— Eu? întrebă Bercu, din ușă.

Viorica nu-i răspunse, dar scoase, din buzunarul pardesiului, cutia cu bomboane, pe care - o întinse, spunându-i:

— Poftim.

Bercu se apropie și luă cutia, foarte încântat.

— Căă plăcere! Desigur e pentru Șmil?

Viorica îl privi cu ochii umezi.

— Nu, pentru el a; sunt pentru Rebeca...

Fața bătrânului se luminează de fericire.

— Bomboane de logodnă! murmură el. Sunt sigur că matile ai o inimă de aur și-ai tras, fericit, cu pic-orul... Ce bucurie o să-i facă fetei mele! Mulțumesc, ducă-Să trăiți fericiți! Ura!

Bercu ieși, făcând plecăciuni până ce trecu de ușă. Viorica merse și privi în urma lui. Bătrânul dispăruse lezimată de ușă, Viorica vorbi:

— LIH mit, Bercu Zalman, că mă voi rugă lui Dumnezeu ca, până la toamnă, Rebinca, fata ta cea mare, să ne cheme la nuntă... Iri & nzând mea spre Vintilă, adaugă, fericită: Să coborâm și no1, dragă prietene...

X

— Ași putea să jur, spuse Vintilă, că în steaua aista care stă sus pe cer, deasupra noastră, nu la cuiește nimeni.

— De ce crezi așa ceva? îl întrebă Viorica.

— Pentru că prea e liniștă. Acolo m-aș duce ca prim om.

— Eu, la fel. Ce bine-ar fi de noi!

— În cazul acesta îmi aleg altă s-a.

— Nu vrei să mă iei și pe mine? se supără fata. Răutăciosule. Ai devenit de-un egoism feroce.

— Așa sunt bolnavii de tuberculoză.

— Dar ce, eu nu sunt? Cu toate acestea azi ți-am dat jumătate din porția mea de compot.

— Mi-ai dat pentru că nu-l puteai mânca.

— Așa? Dar eram liberă să-l pun deoparte pentru mâine, cum faci tu.

— Îlasăj că știu: nu-ți place compotul vechi în două săptămâni de când suntem aci, am putut să-ți aflu toate gusturile”.

— Ce gusturi mai am, dacă zici că le știi pe toate?

— Să mănânci dulceață cu lingura mare. când gazda nu se află acii să...

Vi or” ei sări ca friptă:

— Deci, mă’s. v-o? <2 i, domnule?

— Ba bine ca nu Totdeauna calc pe nuiete tale, în borcanul cu dulceață.

— Asta-i necuviință.

— Așa se numește? N-am știut. Spune-mi de ce?

— Pentru că gazda mă bănuiește numai pe mine și eu recunosc.

— Foarte frumos. În felul acesta plătește doar unul singur paguba.

— Eu. adică?

— Iar eu, mănânc... Lăsa asta, să revenim la steaua de deasupra noastră. O să piară și uit despre ce era vorba, adineauri. Ah, W-a eu am și uitat. A, da! Știi de ce nu vreau să te iau cu mine acolo?

— Dacă „ași ști nu m-s. r mai interesa.

— Ești pusă pe ceartă, văd.

— Ca și tine.

— Eu? Cum?

— De ce nu vrea să mă iei în stea?

— Parcă ar fi steaua mea, „șă mă întreb. Aș teaptă să mă lămuresc.

— Nu vreau nicio lămurire. Un preten adevărat nu refuză niciodată pe o prietenă adevărată, chiar dacă s-ar duce în lună.

— Bine drăguță, se supără Vintilă, tu știi cât cosită un drum până-n steaua de deasupra noastră? Îți dai seama de ce vorbești? Fă socoteala; dacă până la București face două sute de lei...

— Clasa două, cu acceleratul?

— Nu, a treia cu personalul.

— Ma Upsesc; plescă singur... La revedere!

— Unde plec?

— S-a terminat partida „de băiuf apa-n piua, hai la compot... mergi?

— Nu, adu-mi-l tu... Vezi, poate că iei și borcanul cu dulcea A. De ce să mă mai duc eu după tine, dacă ți-am divulgat, 1 secretul.

— Vintilă se răsuci pe patul de sub mărunul din grădină și veni cu fața-n jos. La lumina clară a lunii putu să observe o broscuță verde, aidlormită pe o foi-le de l-pan. Mișcă foaia cu degetul și broscuța tresări, caraghioasă. Nu sări speriată, rămase doar centă, gata să dispară în dzul unui atac mai ser-os. Însă holbă ochii spre Vintilă.

— Ai întâlnire cu broscoiul deaseară, nemernicoo-dojeni el.

Brosca țâșni rușinată sub altă frunză de l-pan. Acolo se așeză la pândă. Când Vintilă se ridică în capul oaselor, mica vietate reveni de undie fugise. Pericolul era îndepărtat.

— Cu cine vorbești? îl întrebă Viorica des de parte. Mergea încet? ducând două cești mari cu compot, pl-ne până sus.

— Cu broasca, răspunse el.

— Ia, să-mi lași bratacul în pace, că iar l-ai spes nait, sunt sigură.

— Nu i-am făcua nimic, n-aifrică... linguriță ai adus?

— Ia-o de-aci. și-i întinse buzunarul șorțului cu carte era încinsă. Când văzu pe Vintilă mâncând cu atâta poftă compotul, îl întrebă: E bun?

— Foarte bun.

— Eu l-am făcut.

— Miroase a gaz.

Viorica se înfurie:

— Să poftești să-ți mai dau de la mine. l-l dau bratacului, dar ție nu.

— Mănânc bratacuj.

— Ai fi în stare?

— Nu mă știi, Dă mi și compotul dău.

— Poft în... cerșetorul.

— Să nu crezi că ai spus un neadevăr. Toată vla. u mea am trăit numai din pomeni.

— Pentru că ești simpatic?

— Nu, pentru că sunt nătâng. Eu cred că Dumnezeu a pus pe vreun sfânt să mă păzească și i-a zis: Vezi că nătângul ăsta e în stare să moară de foame, dacă nu-i la timp vreo pomană. Așa și este. Ce mă făceam dacă nu erai tu să-mi dai partea ta de compot, aicum?

— Mai cereai o porție.

— Nu sunt tănul care să mai cer din ce nu. mi ajunge... Sunt de părere să mergem deval.

— Hai.

Se r diea-i-a amândoi și porniră în fundul grădinii, de unde trecură prin două uluci desfăcute, într-o vale care

începea chiar de acolo. Dincolo de vale, ceva mai departe, se ridica măreț muntele Tâmpa dia la marginea Brașovului. Coborâra în vale șse opriră, în mijloc, pe două dâmbușdare, de pământ. Se așezară acolo și «Vintilă scoase „tabacherea.

— Ora fumatului, spuse el, întinzând și fetei o frigare. A cincisprezecea țigaro pe care o fumezi de când suntem aci.

— Fumurile mi le-ai nu mărat.

Vintilă îi întins foc.

— E ora tăcerii și nu-ți răspund. Aprinse apai țigara sa și se porni să asculte freamătul frunzișului din împrejurimi. De pe Tâmpa venea un zgomot ușor, nelătnurit, șoaptele viețuitoarelor care se furișam prin desișul luminat de lună; din vale. Se aluzea, clar, țără tul greierilor de câmp iar rotoeoalele de fum se ridicau plutind spre cer. Era o liniște misterioasă, acea lin-știe care dă omului fiorii plăcuțiai vieții și-l face s-o înțeleagă. Aerul era cuprins de-o umezeală caldă care buiră, deasupra pământului, de pe vârful fagilor pierduți în nouire.

După cinci minute de tăcere, Viorica începu să vorbească despre tot ce vedea prin jurul ei și vorb singură, în timp ce Vintilă privea cerul, răsturnat în iarbă, cu gândurile duse aiurea, El nu vrei să-i răspundă, dar o făcu atentă, când văzu că nu mai termină și se apucase să vorbească și, relor de iarbă:

— Sunt de părere că dacă ai vrei să taci puțin, am putea auzlii și murmurul Mării Negre. Eu totuși parcă îl aud și-așa...

— Mulțumesc pentru compliment, se supără Viorica. Te pomenești că am o voce de ciclop?

— De ce te superi și exagerez? Comparația este destul de măgulitoare.

— Da, adevărat; s-ar fi pului (j) să spui ceva și despre Oceanul înghețat de Nord, sau despre vulcanele din Italia.

— Prea ești pretențioasă.

Viorica se ridică chin iarbă și zise: plecând:

— Mă mult de-ac, mă duc la popasul II.

— Eju știu, căută s-o înfricoșeze Vitnilă, o poveste despre un haiduc care și-a făcut veleatul aici.

— Nu în - e frică de morți, răspunse ea și cobeirî mi vale, oprindu-se pe aH dâmb de pământ.

Vintilă sări și el de la locul său și-o ajunse când (« a tocmai se lăsa în iarbă. Se lungă alături.

— Mă lași singur acolo, îi reproșe, parcă n-am fi venit împreună.

Vior ea îi primi capul în poală și-l alintă pe păr.

— Fricosule, îi zise ea, ce-ai fi voit să te faci când erai mici?

— Doctor. Dar tu?

— Marinar.

— Bravo! De acela nu-ți mai place peștele acum; ți s-a scârbit. Era și firesc... Atâțfia ani pe mare...

— Eu. nici n-am văzut marea, până uouim, râse Viorica.

— Ce-are afaoe? Nici eu num văzut-o.

— Ce-ar fi să construim un vapor?

Vintilă se ridică în capul oaselor și prinse cu un braț mjiicful tinerei fete de lângă el.

— E păcat, spuse el, ca, la lumina acestei luni frumoase, să nu simulăm măcar o idilă «amoroasă.

— Nu strică, răspunse Viorica. Cred că luna își închipuie despre noi că suntem doi începători în dragoste?

— Dar dacă crede că suntem sătui?...

— Detar despre tine, dar de mine... Ai făcut multă dragoste, Vintilă?

— Foarte multă.

— Eu, defel".

— Mai bine. Îți vorbesc din experiență. N-ai pierdut, mare lucru. Dragostea e ca apa: oricât ai sta de mult în apă, tot atât de ud ieși. În apă, cucă sta: ptuiji-n, te înviorzi; dacă ai stat mult, ai căpătat dureri de cap. Ca și-n dragoste...

— Vorbești de apă, parcă tu ai fost marina **r**, nu eu.

— Da, așa este, dar sunt decun în dragoste.

Viorica trecu un braț pe după gâtul lui - și-i șopti la ureche:

— Așvroa să știu și eu cum este când te sărută un bărbat... Apoi oftă cu un aer de mare nefericire pe figură. Vintilă se îndepărtă puțin, privind-o foarte surprins, dar gata să râdă.

— Ce oftezi atât de dramatic? o întrebă el. Nici eu nu cunosc acest sărut.

— Tu ești sătul de el.

— De sărutul bărbaților, Pardon!

— De sărutul femeilor.

— Asta, da!... Dar ȝa spune-mi: de ce te joc! cu focul? TeJim mai auzit într-o seară manifestându-ți această dorinȝă; vrei să mori?

— Nu vreau, e drept; dar dacă mo» **r** și-așa?

— Când ești bolnavă, nu mai merge pe «dacă». Trebuie să urmezi sfaturile doctorului., Ai noroc că sunt eu aci, ca să te păzesc* altfel cine știe ce drăcii ai ma1 face. De ce te gândești la dragoste și nu te gândești la boală?

— Pentru că boala știu unde mă va duce, gândindu-mă mereu la ea.

— În același loc ca și dragostea netratată după Qjescriptȝ Sie unui medic, specialist ca mine.

— Totuși, domnule doctor, se rugă Viorica, vreau să mă sărute un bărbat. Înȝelege mă că doar ești om și dumneata, domnule doctor... Ce nume să-ȝi dau eu ca dactor?...

— Drace!... Același lucru cu aceleași metode, ca și mine... Insfârș-l... o privi Vintilă meditativ, ca un medic, semn bun. Când un bolnav detre altceva decât doctorii, merge spre însănătoșire. Te previn: abuzul în dragoste este diistrugător. A se evita, dec.

— Unde vezi abuz la mine? se revo (Ită Viorica. În douăzeci și patru de ani cer un singur sărut și nici pe ăsta nu-l am.

— Ce ți-ar folosi acest sărut?

— Vo-l vedea, atunci.

— Bine, prepară-te că ți-l dau eu.

— Cum să mă prepar?

— Închide gura și respiră pe ochi.

— Râzi de mine, se supără VIK – toca. Apoi se ridică și o rupse de fugă spre locul unde fuseseră naoa înainte. Să mai poștești la compot! îi str: gă ea, d-le sus.

Vintilă își dezbracă haina subțire de doc și rămaee doar în flanela de lână ciu gulerul răsrânt. Seara i se păru prea caldă și prea plină de acel suflu misterios al haosului imens din densitatea munților, pe care nu-l putea înțelege. Simțea doar nevoia să trăiască. Această dorință trebuia să i-o înțeleagă și mittnți care îl hrăneau cu sănătatea. Și. a/tâta. Ca să se rupă gândurilor, fugi și el spre Viorica. O găsi sus, privind luna.

— De ce te superi? o întrebă el, râzând. Așa e piesa.

— Mă mir că nu-mi spui să mă urc într-uta, pom și să mă las cu capul în jos, pentru ca să mă săruți.

El îi acoperi urechile cu palmele și-i privi fața luminată de lună.

— Ar trebui să f îi cuminte...

— Vreau! Nu înțelegi? Vreau!

— Cu-m ne-a fost învoiala? că vom fi cu doi frați, pentru a învinge un dușman necunoscut.

— Dar și frații se sărută între ei.

— Da, la ocazii rare, la zile mai.

— Zile mai mari decât în toiul verii nu cred să - mai fie vreodată.

Vintilă! (I apucă umerii] și-o trase spre el. Pe urmă îi cuprinse mijlocul cu un braț. Foita întinse gura și buzele lor se lipiră, calde.

— Ce bine! oftă ea după un sărut lung. Mai vreau odată...

Vintilă o mai sărută.

— Acum, destul, spuse el. Să mergem la ciulcare și niciun gând mai mult peste ce s-a întâmplat.

— Îți promit, dragul meu.

Porniră spre casă. În grădină, merii uriași gemeau de grefutatea fructelor care-i făceau să-și plece crengile până aproape de pământ. Era o liniște parfumată. Doar teii din fața casei răspândeau un miros puternic de sanatoriu). Vintilă deschise știa două fereastră a Camerei sale, privi cerul înstelat, culmile muraților întunecați. Sus de tot, era un platou de lumină, pe care jucau copiii văzduhului, închipuiți doar. În realitate acolo se afla nădejdea lui Vintilă: lumina sănătății. Va ajunge acolo vreodată? Da, pentru că era hotărât să ajungă.

Se dezbracă pe întuneric și se urcă în pat. În camera de alături, Viorica murmură ușor un cântec de dragoste.

În dimineața următoare Vintilă aproape că n-o mai recunoo pe Viorica. Mai întâi că fata nu-i du du voie să intre în cameră, până ce nu ieO spune ea că era gata să-l primească. Când intră o văzu die-o eleganță surprinzătoare; purta o rochie de mătase, ciorapi noi, pantofinoui, părul îl avea ondulat frumos. Toate acestea în locul rochiei de lână croșetată, care o cam ar ițise până atunci. Vin-ilă rămase cu gura căsată, dar Viorica îl trezi cu un surâs dulce și o otheadă.

— Ce zici? îl întrebă ea. Sunt frumoasă, azi?

— Ești, recunosc el, dar nu ve mai înțeleg: azi era

ziua când trebui i, să mergem pe munte, nu? i

— Am suspendai această plimbai a, mergem în oraş... N-am mai văzu-l oraşul, de când şsm venit. Parcă ar fi ciumat, așa l ocolim. Luăm masa la restaurantul «Cobaoana»; ești - uvituul meu.

— Iar pomană? - o întrebă el.

— Nu-ți convine? Bun: ești invitatul meu, dar o să plătești tu. Așa vrei?

— Vreuu pentru, că îmi place Irgica: e pur fenieaină... Așieaptă. mă o clipă ca să-mi „schimb hainele... Trecu în camera sa, lăsând! ușa deschisă. De-acolo strigă: Ascultă domnișoară: de ce cântai noaptea trecută?

— De dragoste, n-ai înțelei? răspunse Viorica.

— Pentru că ești sinceră, te iert. La noapte însă să nu im îi cânti, că nu pot dormi.

— Cântă și tu. ca să mă adorm.

— În cazul acesta regret că n-am luat lecții de trombon... ce bine ar fi fost!...

Viorica râse, fericită. Așa trăiau de trei săptămână de când sosiseră amândoi în Braşov. Vintiia plecase într-acolo, la întâmplare, cu nepriceperea vilegiaturistului începător, nu-și aranjase de mai - nakxte o gazdă, socotise că o va găsi ușor. Nu s-ar fi întâmplat așa, dacă n o găsea pe „Viorica mai pricepută decât el. Viorica îl adusese la gazda el din erai trecuți și au trăi-l minunat aceste săptămâni de la început. Erau bolnavi, amândoi conștienți de pericolul care îi pândea. Se iubeau atât de frățește încât se întreceau în iai se ajuta unul pe altul. El era bolnavul ei, ea era bolnava lui. De la început socotiseră că mM prietenește era să alunge d-in mintea lor orice dragos-e afară de aceia dintre doi frați buni, și respect în cu sfințe-n e hotărârea, căci își dădeau seama de tot. Aveau această puere de discernământ.

Ioricăi, chiar doctorul îi spusese e, a orice zbir e am fără socoteală, i-ar redeschide rănila din plămâni.

Suferința trebuia evitată, radical. Vintilă, avea și el nevoie de linișz. Pentru a se pune la adăpost mai sigur se dusesse și el la doctorul pe care îl consulta Viorica în Brașov, de câte ori venea acolo, var?... Făcuseră chiar și o învoială -, fiecare să întrebe pe doctor, separat, ce părere avea despre celălalt. Despre \ intilă, ceia ce-i spusese pe față, doctorul îi spusese și în particular, Vioria căi. Vintilă mergea repede spre însănătoșirea completă. Nu-i rămânea să fie decât atent i-l plămâni, ca orice om care suferise de boala lui.

Cu Viorica era ceva m-ai grav: plămânii săi se dovedeau o en gmă chiar pentru medicul lor. Fata ar fi trebuit să moară chiar de→atunci. de cânti boala se pronunțase viuilcanic. O salvase restul organismului care era puternic, dar mai ales volința fetei de-a trăi. «Nimic nu te vindecă mai ușor de tuberculoză, decât voința», i-a spus medicul, lui Vintilă. Fata nu se dăduse bătută, ascultase comenzile inimii care i cerea viață și trecuse puntea cea mai grea. Rămăsese însă enigma revindecării definitive; orice medicament lua, plămânii se mențineau slabi. După părerea medicului fa<a ar fi trebuit să nu mai părăsefică munții, cel puțin un an. După acest timp fata se va numi sănătoasă.

Așa dar, ea n-a avut niciun secret de ascuns când a întrebat-o Vânt la ce-i spusese medicul despre el, dar Vintilă i-a ascuns o parte din adevăr, ca fă n-o întristeze. S-a legat însă să-i fie prieten devorat, pentru a o puteai” ajuta și nu lăsa o cupă să se cread-a că ea ar fi fost mai bolnavă decât el. Uneori o lăsa să i protejeze, o - nvidia în glumă pentru spontaneitatea firii pe care o avea, pentru felul cu care dorea viața. Poate că chiar o inv-dia serios; pentru el viața nu i se părea atât de scumpă, îi p-erduse plăcerea, ori poate chiar n-o înțelesese. Viorica ar fi putut fără el să trăiască, ave-l voința nestrămutată; el fără această fată cu sufletul mare, ce s-ar fi făcut? Toată iarna

zăcuse, acasă; boala îl cuprinsese găsim loc liber, inimă înfrântă, suflet pustiit. Bietul ta-i-ă-său se uscaser de tot, văzându-l atât de pierdut. «Și tu, măi băiete? - 1 îl întrebase, când a văzut pe doctor, prima dată, dând din cap cu îngrijorare. Or fi știind medicii ce are un bolnav, dar și bătrânul învăța e săi cu Roască de pe figură, când un bolnav era grav, sau nu. Când l-a văzut pe Vin-ilă ridicându-se din pat, pe picior de însănătoșire a oftat ușurat, fericit. În fundul sufletului său știa ceva: că se resemnase cu gândul la o pierdere, pe care urma să o sufere. «Domnul a dat. Domnul a luat, fie numele Domnului bine cuvântat», avea să spună el, cu lov din B blie. După ce a trecut primăvara l-a luat la goană pe Vintilă, ca să plece la munte.

Poate spre norocul său îl bătuse la cap bătrânul să plece. Cu o **z** mai devreme ori cu alta mai târziu, Vinti-a să ar fi simțit destul de prost la Brașov. După două săptămâni era alt om. Nu boala îl doborâse până atunci ci deznădejdea sufletească de care era Cuprtinib și mai vârtos după moartea Ecaterpnei și-a doctorului Achim Petrache. Aceia se duseseră, dar el rămăsese într-un vârtej, aproape de moarte. Îl salvase Viorica. Și ea voia să trăiască. Anii ehfinu-ți din urmă, seci, lipsiți de plăceri o apăsau. Cu cât înainta spre sănătate, cu atât creștea și dorința de viață în ea.

Vintilă a zâmbit, amintindu-și de cele ce „făcuse în seara trecută cu Viorica în vale. Ea își pusese grozava întrebare: dacă mor și așa? Adică fără să fi cunoscut toate plăcerile vieții. Și-avea dreptate. Mintea o ajuta să nu se avietntureze în vreun hazard care i-ar fi luat viața pentru o clipă de fericire. Dar până când? Dacă murea, și-asa? De ce ar da vrabia din mână, pentru stolul de pe gard?

Dar n-avea să îndără, ea lingură descoperise secretul vieții, prin voință, și-l învățase și pe Ventilă să trăiască. Nu-l salvase ea?

— Tu m-ai salvat pe mine, Viorica, i-a strigat el, pe când venea îmbrăcat, gata de plecare. Viorea l-a prime mirată.

— Cu cântecele mele de aseară te-am salvat?

El nu i-a răspuns nimic, căci se scandalizase prin surprindere: pretena lui voia să plece fără pardesiu pe ea. Așa ceva nu era de aprobat.

— Ascultă, i-a strigat el, ia-ți mantila căci sunt sigur că vom veni târziu acasă, pe răcoare. Nu toate serile sunt calde, aci.

— Nu vreau s-o iau, i-a răspuns, dârz, Viorica. Vom veni devreme, să știi.

— Mai b-taie venim mai devreme, decât să-mi acopăr rochia oui mantila. Vreau să fiu cochetă.

— În cazul acesta i-ați și alpenștokul.

— Te fel cât pentru idee... Fii mai bine cavalier și spune-mi cum îmi stă cu rochia asta nouă.

— Ești frumoasă, ți. am mai spus.

— Nu e velrbu. de m.ne de rochie.

— Dacă e pe tine, cum vrei să fie altfel?

Ajunseră în oraș când ceasul de la Biserica Neagră bătea ora douăsprezece. Intrară în biserică, unde apr nseră două lumânări, mai colindară câteva străzii, priviră prin vitrine, până ce li se făcu foame. Se obișnuiseră să mănânce mult și des. Gazdia lor, o nemțoaică bătrână îi hrănea bine. Cu toate că mâncase de d-mneață, cum sculase, Vintilă fu primul care protestă, văzând-o pe Viorica dispusă de a mia privi câteva vitrine.

— Te anunț că mi-e foame, zisie el.

— Și mie, dar n-o să mergem la restaurant acum când nu-i nimeni acolo?

— Cu atât mai bine, ne așezăm unde voim.

— Și rochia mea?

— A! da, trtebuie văzută de lume, uitasem. Ține însă

seama însă că la Braşov toată lutmea poartă ochelari coloraţi, de soare. Fiecare o să-ţi vadă rochia în culoarea ochelari-or săi.

La «Coroana-luară masa întârziind până la ora trei. După cafe, trecură în sala de biliarde, unde tocmai era o dispută biliară între un localnic şi un bucureştean. Asistară la joc, vreo jumă» tate de oră. Cei doi jucător erau amândoi cheli. Asistenţii făceau pariuri.

— Eu pun o sută de lei pe mâna bucureştenu lui, zise Vintilă şi aruncă moneda pe masă. l-n neamţ bărbos luă moneda, o privi bine pe ambele părţi, apoi puse alta lângă că, semn că ţinea el pariul.

Mai târziu când Vintilă şi prietena sa sie aflau în cofetărie se pomeniseră cu bărbosul, căutându-i asudând. În inse cele două monede lui Vintilă.

— Ai câştigat, zise el şi plecă supărat nu fiindcă pierduse suta de lei, ci fiindcă bătuse bucureşteanul.

— Asta mai zic şi eu noroc, îl flăia Viorica. Stai în cofetărie şi câştigi bani.

— După un asemenea" noroc, face să mergem aosă?

— Face. Măine mergem prin munţi. Parcă e mai frumos acolo, decât aci.

XII

— Vintilă! strigă. Viorica de sub măr? E ora de bătut apa-n piuă, nu vii.

Vintilă apăru la fereastră şi cercetă cerul cu atenţie.

— V-u, răspunse el şi sări peste prichiciul ferestrei, ca să nu mai ocolească prin cur e. Iată şi steaua noastră, a răsărit, ia să vedem ce facem cu ea; mergem sau nu?

— Eu nu mai merg, m-am răzgândit, zise Viorica. Eu zic să ne ducem în bălţile lipovene.

— La ţânţari? Ce să căutăm acolo?

— Ne întovărăşim cu boţii. Tu furi felele şi mi le aduci mie, ca să le sucesc gâtul.

— Frumoasă perspectivă îmi oferi, zise Vintilă. Mă crezi Terente, după cum văd...

Un măr căzu cu zgomot, din pom, și se rostogoli până la picioarele lui. Vini la El îl ridică și-l băgă într-un buzunar.

— Dă mi-l mie, spuse Vioarea.

— Ce faci cu el?

— Ai să vezi. Mira venit o idee”.

— Spune-o repede.

— Fură mi întâi - că vei fi de acord cu mine.

— Jur.

— Hai să ne jucăm de a Adm și Eva...

Vintilă se apior-e de ea. „As-o vadă mai bine.

Apoi zise, râzând:

— Ne jucăm, dar fără măr.

— De ce?

— Pentru că nu avem șarpe.

— Bi avem... U: t-e-ÎL. Și-o arăta pe bătrâna gazdă, care tocmai atunci intra pe poartă, aducând pe-o tavă compoturile. Madam Terez -, te rog, strigă Viorica, rupe un măr frumos din pom, când vii îroone

— Ești extraordinară! țipă Vintilă.

— Adevărat, Ț. pute și gazda, nlăivă, de ce mai mănânci măr, când ai compot?;

— Nu-l mănânc, doar îl mușc, explică Viorica, mușcând din mărul adus de gazdă. După ce aceasta plecă, întinse mărul și lui Vintilă. Mușcă și tu, îi zise.

El se scandaliza „are:

— Dacă mai vorbești ce nu trebuie, să știi că mâine mă mut la hotel. Cred că ați să mă înnebunești curând. E o lună de când) nu tejis-amper.

Viorica îl privi, supărată și ea. Îl înfruntă, îndepărtându-ose de lângă pat:

— Sunt liberă să vorbesc ce vreau, după cum dumneata ești liber să fao: ce vrei.

Ce sunt vorbele astea?! se miră Vintilă.

Bănuind că el se va duce spre ea, Vioriei mai făcu cât va pași spre mijlocul grădinii. Acolo șovăi puțin pe gânduri și apoi, hotărâtă, porni în fund. Vintilă încercă s-o urmeze, pe drum însă se răzgândi. Își îndreptă pașii spre portița care ducea în curtea din fața casei. Răspunsul prietenei sale îl mâhnise, după cum și ea se simțea poate jignă de cuviințele pe care i le opusese el. Era drept că nici nu se gândise s-o supere măcar, cum s-o mai și jignească. Vorbise fără răutate. Intră în camera și-și aprines pe întuneric o țigară. Pe urmă se așează la fereastra deschisă unde rămase cu privire” dusă, spre un colț îndepărtat al grădinei. Își aduse aminte că aprinsese jigarea înainte de-a mânca compoul de seara, rămas neatins pe pătucul din grădină, și-o aruncă fumată doar pe jumătate. Voia să țină hotărârea de-a nu fuma decât o singură țigară, seara, după compot.

Rămase moi departe, gândind. Ch ar în ziua aceea împlinise o lună de când erau în Brașov. Din vreme. Viorica mai ceruse la București pas suirea de-a mai avea o lună concediu, și i se aprobase. Toate ar fi fost bune dacă Viorica nu s-ar fi zbuciumat zi de zi. Se însănașea, plămânii eiăi luau proporții spre mirarea doctorului, care acum vedea enigma s-pulberându-se. Scăparea era asigurată; ce intervenise pentru aceasta, nimeni nu-și dădea seama. Însă fata prindea viață, reoiaștea, dorea să trăiască.

Neauzind niciun zgomot în camera fetei, Vintilă ieși îngrijorat. Se bucură că o găsi pe pat în grădină, mâncându-și liniștită compoul.

— Câtă răutate! se milă el, văzând că Viorica își mâncase tot compotul. Fata nu-i răspunse, ținând să pară supărată. Fumezi? o întreabă m-ai apoi. Nici de data asta nu

primi vreun răspuns. De azi încolo te voi numi domnișoara Ev -, să știi...

Ca să nu pufnească în râs Viorica se ridică de pe pat și fugi între mer, dispărând.

— Unde te duci? o întrebă Vintilă.

— N-ai decât să vii să vezi, i se răspunse.

După ce-și măncă compotul în pripă plecă și el și-o găsi rezemată de trunchiul unui pom cu crengile plecate până 1" pământ.

— A-ha, zise, te-ai ascuns în Paradis.

— Nu vorbesc cu dumneata care pleci mâine la hotel, îl întâmpină ea1.

— E cea mai bună treabă pe care o po! face.

— Așa dar, îți menții hotărârea?

— De ce nu?

— Înțeleg: eu nu contez nimic.

— N-am spus asta.

— Asta se înțelege. Se vede că ser soarea pe care ai primit-o ieri, era de la domnișoara Keta „de care mi-ai vorbit, mereu, cu mult foc. Ți-o fi scris că Adne la Brașov și-o să locuiți la hotel. Cât despre mine sunt o bolnavă bună de resp-ns, fără păreri de rău.

Vintilă căută să primească calm vorbele grele ale Vioricăi. Își îndoi genunchii și se lăsă pe lângă pom, sprijinindu-se cu spatele de el. Rămase liniștit ca și când nu auzise nimic. Dar nu se putu tine mult și zise:

— Spune-mi dacă nu vorbești gugumanii?

— Vorbesc ce este adevărat.

— De unde știi că este adevărat ce spui.

— Pres-mt, și nu mă înșel.

— Dacă ești atât de grozavă în ghicit, de ce nu te faci ghicitoare?

— Nu vreau.

— Rău faci. Lipsești orașul de-o așa podoabă... Se

ridică repede și încercă s-o cuprindă în brațe. Ea se dădu puțin în lături bosumflată dar se vedea bine că aștepta îmbrățișarea lui. Ce vrei, copilule? o dojeni.

— Vreau să trăiesc!

— Cum?

— Așa cum mă îndeamnă tot din jurul meu și tinerețea mea.

— Dar știi că nu se poate?

— Ba se poate, dacă vrei tu, zise ea, lăsându și capul pe umărul lui.

Vintilă o luă de-o mână și porniră în vale, l-K locul lor din fiecare seară... Ajunși acolo, se așe zară și el începu să-i vorbească:

— Vreau să-ți fac o spovedanie, Viorica, să îi spun un secret pe care nu ținam să-l ș-ii încă. Îți vorbesc ca un bolnav, ca un prieten și, dacă nu te superi, ca un om care te iubește. Simt că îmi ești necesară, iar suferința noastră mă leagă de tine, definitiv. De? ce; a vreau să te păstrez întreagă, pentru sufletul meu. Crede-mă. Mă gândesc mai mult la tine, decât la mine; m-am făcut un ideal din sănătatea ta pentru că sunt convins că meriți să trăiești. Alt ideal nu mai am. Află că și pe mne mă încântă frumusețea naturii, farmecul acesta din jurul nostru, ca și t-nerețea ta; îmi ești dragă pentru că ești liberă la dorinți avântată.

Dar n-avem voie să ne iubim încă, decât sufletește, ca prieteni, n-avem voie să ne gândim la dorințe. mai mari decât, acelea care nu ne vatăma sănătatea. Noi nu trăim între oameni, ci într-un pustiu, unde nu suntem decât amândioi. Vrei să pierdem lupta, tocmai la sfârșit?

— Nu vreau, răspunse Viorica, mâhnită, dar mi-e teamă de ce" a...

— De ce ți-e teamă?

— Se apropie ziua de plecare și de-afunci n-o să ne mai vedem. Nu știi: ochii care nu se văd, sunt uitați. Ce mă

făceam dacă nu mi acordau cei de la București, concediul?

— Bre-bre-bre! se minună Vintilă. Teribilă mai ești! Ori poate ție teamă de tine însuși?

— Nu, mi-e teamă de tine. Tu ai un trecut amoroș, pe când eu n-am. Voiam ca, «alături de - ine, să trăiesc...

— Ascultă domnișoară! o luă la rost Vintilă. Cum ne-a fost vorba, la început? Ne-am întovărășit pentru alt scop, nic de cum ca să ne iubim.

— Totuși, eu vreau.

— Vei fi vrând, dar nu se poate.

— Și ce trebuie să fac, acum?

— Rabdă. Și eu vreau să mă fac popă catol-o dar nu se poate.

— Te proclam eu.

— În acest caz, pierzi: popii catolici n-au neveste.

— Fă-te rab! **n**.

— F-u ești serioasă de fel.

— Dacă ea! i de acord cu mine mă fac serioasă. Ți o și jur.

— Sunt de acord, dar ascultă condițiunile...

— Nu vreau condițiuni.

— Dacă nu vrei, atunci hai în casă.

— Bine. spune-le.

— Ce vei face după ce ve termina și-a doua lună de concediu.

— Mă voi reîntoarce la serviciu.

— Dacă ai rămâne mai departe aci?

— Pierd slujba.

— A-ata pagubă. Bine că nu **p** erzi viața. Vrei să rămâi ici?

— Cât?

— Un an întreg.

— Ce voi mânca?

— În momentul de față pot asigura viața amândurora.
pe acest timp, fără să cer ta-ălui meu cev.

— Nu primesc, spuse Viorica, hotărâtă.

— Ține seama, sunt condițion-le pe care ți-l pun.

— Mă ameninți?

— Sunt nevoit.

Vior ea se cutremură ca pătrunsă de un fior rece.
Privi figura lui Vintilă și ochii i se umplură de lerim. Îi luă
repede mâna dreaptă și i o sărută în scobitura palmei.

— Bunul meu băiat! murmură ea. Cum de mi-ai ieș-l
în cale, ca să mă salvezi? Dumnezeu mi te-a trimis...

— Dumnezeu și... Bercu Zalman, adaugă Vin, tilă.

— Ah, adevăratăpă fericită Viorica. Bercu Zal-man-L-
am uitat...

— Eu nu. Scrisoarea de ieri era de la el... Mi-a promis
că peste două săptămânii va veni ac. i Are o afacere d-le
var... Și, știi ce mă întreabă: pe când nunta?

— Cea de gând să-i răspunzi?

— Că d-ata nunții o va fixa logodnica.

Viorica râse cu lacrimi în ochi. Pe urmă plecă privirea
și rămase așa, fără să mai spună ceva. Prilej bun pentru
Vintilă, ca să poată da drumul celor două lacrimi, reținute
greu în ochii săi... E rău pentru sora sa și doctorul Achim
Petrache.

SFÂRȘIT 18 Mai 1942, București.

— A apărut în Editura.

Fortuna:

v u în m

IU & H H

ROMAM

de

PETRE BELLU

CEREȚI-O LA EDITURĂ: Calea Victoriei, Î02 Etaj! De

același autor: FRATELE INFIRM ȘI ADĂPOSTUL
CALICILOR

În curând:

Copilăria mea, de PETRE BELLU